

**SOSYAL BİLGİLER DERSİ DEĞER EĞİTİMİ ETKİNLİKLERİNDE
AİLE KATILIMI: ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ VE UYGULAMALARI**

Yüksek Lisans Tezi

Merve Nur BALLI

Eskişehir 2022

**SOSYAL BİLGİLER DERSİ DEĞER EĞİTİMİ ETKİNLİKLERİNDE
AİLE KATILIMI: ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ VE UYGULAMALARI**

Merve Nur BALLI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı
Sosyal Bilgiler Eğitimi Yüksek Lisans Programı
Danışman: Prof. Dr. Handan DEVECİ**

**Eskişehir
Anadolu Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Nisan 2022**

JÖRI VE ENSTİTÜ ONAYI

ÖZET

SOSYAL BİLGİLER DERSİ DEĞER EĞİTİMİ ETKİNLİKLERİNDE AİLE KATILIMI: ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ VE UYGULAMALARI

Merve Nur BALLI

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı

Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Nisan 2022

Danışman: Prof. Dr. Handan DEVECİ

Sosyal Bilgiler dersinde çocuklara gerçek yaşamda kullanabilecekleri bilgi, beceri ve değerlerin kazandırılması amaçlanmaktadır. Bu kazanıma uygun olarak derslerde kazandırılan bilgi, beceri ve değerler çocukların aileleri tarafından da desteklenmelidir. Aile yaşantısı içinde çocuğun öğrendiklerini sosyal yaşamına aktarabilmesi için Sosyal Bilgiler dersinde değer eğitiminde aile katılımının sağlanması gerekmektedir. Bu araştırmanın amacı, Sosyal Bilgiler dersi değer eğitimi etkinliklerinde aile katılımına ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini ve uygulamalarını belirlemektir. Araştırma deseni olarak nitel araştırma desenlerinden temel yorumlayıcı nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcılarını Eskişehir iline bağlı ortaokullarda görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma verileri nitel veri analiz yöntemlerinden betimsel analiz yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda öğretmenler değer eğitiminde aile katılımının önemli olduğunu fakat okullarda değer eğitimine aile katılımı sağlanmadığını ifade etmiştir. Değer eğitimine aile katılımını; uzaktan eğitim, ev etkinlikleri ödevi, araştırma-proje çalışmaları, iletişimi artırma, okulda etkinlik düzenleme, aileleri sınıfa davet etme, belirli gün ve haftalardan yararlanarak sağladıklarını belirtmişlerdir. Değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda ailelere ve öğretmenlere birtakım görevler düştüğünü ifade etmişlerdir. Öğretmenler, okul-aile iş birliğinin yetersizliği, ailelerin eğitim düzeylerinin düşük olması, ailelerin ve öğretmenlerin bilgi eksikliği, iletişimsizlik, ailelerin vakit ayıramamaları, ailelerin isteksiz davranması, Sosyal Bilgiler ders saatinin az olması, akademik başarıya odaklanma, maddi imkânsızlıklar nedeniyle sorun yaşadıklarını belirtmiştir. Araştırma sonucunda, sonuçlara dayalı olarak uygulamaya ve araştırmaya yönelik çeşitli öneriler sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Sosyal Bilgiler, Değerler eğitimi, Aile katılımı.

ABSTRACT

FAMILY INVOLVEMENT IN SOCIAL STUDIES COURSE VALUE EDUCATION ACTIVITIES: TEACHER OPINIONS AND PRACTICES

Merve Nur BALLI

MA Program in Turkish and Social Sciences Education

Anadolu University, Graduate School of Educational Sciences, April 2022

Supervisor: Prof. Dr. Handan DEVECİ

In the Social Studies course, it is aimed to provide children with knowledge, skills and values that they can use in real life. In accordance with this acquisition, the knowledge, skills and values gained in the lessons should also be supported by the families of the children. In order for children to transfer what they have learned in family life to their social life, it is necessary to ensure family participation in value education in the Social Studies course. The aim of this research is to determine the views and practices of Social Studies teachers regarding family participation in value education activities in Social Studies course. The basic interpretive qualitative research design, one of the qualitative research designs, was used as the research design. The participants of the research are Social Studies teachers working in secondary schools in Eskişehir. The data of the research were collected through a semi-structured interview form. Research data were analyzed using descriptive analysis method, one of the qualitative data analysis methods. As a result of the research, teachers stated that family participation is important in values education, but family participation in values education is not provided in schools. Family involvement in values education; They stated that they achieved this by using distance education, homework assignments, research-project studies, increasing communication, organizing activities at school, inviting families to the class, and making use of certain days and weeks. They stated that families and teachers have some duties to ensure family participation in value education activities. Teachers stated that they experience problems due to the inadequacy of school-family cooperation, the low education level of the families, the lack of knowledge of the families and teachers, the lack of communication, the inability of the families to spare time, the reluctance of the families, the low number of Social Studies course hours, the focus on academic success, and financial impossibilities. As a result of the research, various suggestions for practice and research were presented based on the results.

Keywords: Social Studies, Values education, Family involvement.

ÖNSÖZ

Günümüz dünyasında terör, şiddet, hırsızlık, çocuk istismarı, iç karışıklıklar gibi toplumsal yaşamın düzenini bozan ve insan yaşamını etkileyen birçok toplumsal sorunla karşılaşmaktadır. Bu gibi toplumsal sorunlar artış gösterirken toplum olarak birlik ve beraberliği sağlayan adalet, eşitlik, çalışkanlık, saygı, sevgi, yardımseverlik gibi değerler azalmaktadır. Değerler yok olurken bunun önüne ancak eğitimle geçilebilmektedir. Eğitim, bireylerin doğumundan ölümüne kadar devam eden kesintisiz bir süreci ifade etmektedir. Buradan hareketle ailenin, çocuklarının değer eğitimindeki yerinin ve sorumluluğunun farkında olması gerekir. Ailenin katılımı olmadan tam anlamıyla değerlerin kazandırılmasında başarıya ulaşılması olanaklı değildir.

Sosyal Bilgiler dersi temellerini kişinin kendisi ve git gide genişleyen yakın çevresi üzerine biçimlendiren yaşamla iç içe olan bir derstir. Öğrencilerin yaşamındaki en temel ve en yakın çevresi aileleridir. Bu yüzden Sosyal Bilgiler dersi değer eğitiminde aile katılımını gerçekleştirmek, aile ve okulun birbiriyle kaynaşmasını sağlamak büyük önem taşımaktadır. Ayrıca değer eğitiminde aile katılımlı ders içerikleri oluşturmak Sosyal Bilgiler dersinin kazanımlarını gerçekleştirmesinde etkili olacaktır. Böylelikle yaşam boyu öğrenme sağlanacaktır.

Bu araştırma ile Sosyal Bilgiler dersi değer eğitimi etkinliklerinde aile katılımına ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri ve uygulamaları ortaya konulmuştur. Sosyal Bilgiler dersinde bireylere, gerçek yaşamda yararlanabilecekleri bilgi, beceri ve değerlerin kazandırılması amaçlanır. Buna uygun olarak derslerde kazandırılan bilgi, tutum, beceri ve değerler aileler tarafından desteklenmelidir. Aile yaşantısı içinde öğrenilenlerin sosyal yaşama aktarabilmesi için Sosyal Bilgilerde değer eğitiminde aile katılımının sağlanması önemli görülmektedir. Bu anlamda araştırmanın alana katkı sağlayacağı, ileride yapılacak çalışmalara kaynak olabileceği beklenmektedir.

Bu çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak birçok kişinin emeği vardır. Hiç şüphesiz bu çalışmanın hazırlanmasındaki en büyük katkı, araştırma sürecinin başından sonuna kadar her aşamasını birlikte sürdürdüğümüz, büyük emeği bulunan ve her anlamda danışmanlık faaliyetlerini esirgemeyen, desteklerini sunmaktan bir an olsun geri durmayan, çalışma azmimi ve motivasyonumu artıran, birlikte çalışmaktan mutluluk ve gurur duyduğum değerli hocam ve tez danışmanım Prof. Dr. Handan DEVECİ'ye aittir. Akademik hayatımın en önemli aşamalarından birisi olan yüksek lisans tez sürecimde

güvendiğini ve inandığını her zaman hissettiren kıymetli hocam, size sonsuz teşekkür ederim.

Tez jürimde yer alarak görüşleri ile tezime katkı sağlayan ve tez konuma ilham kaynağı olan değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Hatice TÜRE'ye teşekkür ederim.

Tez jürimde yer alan ve görüşleri ile tezime katkı sağlayan Doç. Dr. Mustafa İÇEN hocama teşekkür ederim.

Araştırmamı gerçekleştirdiğim ortaokullarda öğretmenlik yapan Sosyal Bilgiler öğretmenlerine, okul yöneticilerine ilgileri, duyarlılıkları, güler yüzleri ve destekleriyle araştırmama sağladıkları katkıdan ötürü teşekkürlerimi sunarım.

Yaşamımın her anında maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen, her anımda yanımda olan kıymetli annem Nursev BALLI'ya, kıymetli babam Sedat BALLI'ya ve biricik kardeşim İkra BALLI'ya sonsuz teşekkür ederim.

Son olarak uzun ve yorucu tez dönemimde ne zaman karamsarlığa düşsem beni yeniden ayağa kaldıran, kaygılandığımda motive eden ve bana her zaman inanan yol arkadaşım Murat DÜNDAR'a ne kadar teşekkür etsem azdır.

Eskişehir, 2022

Merve Nur BALLI

08/03/2022

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Bu tezin bana ait, özgün bir çalışma olduğunu; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı; bu çalışma kapsamında elde edilen tüm veri ve bilgiler için kaynak gösterdiğimi ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi; bu çalışmanın Anadolu Üniversitesi tarafından kullanılan “bilimsel intihal tespit programı”yla tarandığını ve hiçbir şekilde “intihal içermediğini” beyan ederim. Herhangi bir zamanda, çalışmamla ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçları kabul ettiğimi bildiririm.

Merve Nur BALLI

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
BAŞLIK SAYFASI.....	i
JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI	ii
ÖZET.....	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ	vii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLOLAR DİZİNİ	xii
ŞEKİLLER DİZİNİ	xiv
1. GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	2
1.2. Araştırmanın Amacı.....	3
1.3. Araştırmanın Önemi.....	3
1.4. Sınırlılıklar.....	4
1.5. Tanımlar.....	4
2. ALAN YAZIN.....	6
2.1. Sosyal Bilgilerin Tanımı, Kapsamı ve Amaçları.....	6
2.2. Sosyal Bilgiler Dersinin Okul Programlarındaki Yeri ve Önemi.....	9
2.3. Sosyal Bilgilerde Değer Eğitimi ve Değer Eğitimi Yaklaşımları.....	10
2.3.1. Değer telkini yaklaşımı.....	12
2.3.2. Değer belirginleştirme yaklaşımı.....	13
2.3.3. Değer analizi yaklaşımı.....	15
2.3.4. Ahlâki muhakeme yaklaşımı.....	17
2.4. Sosyal Bilgilerde Değer Eğitiminde Aile Katılımı.....	18
2.5. Sosyal Bilgilerde Değer Eğitiminde Aile Katılımı Etkinlikleri.....	22
2.5.1. Aile iletişim etkinlikleri.....	22

2.5.1.1. Telefon görüşmeleri.....	22
2.5.1.2. Haber mektupları.....	23
2.5.1.3. Okul-aile iş birliği defteri.....	23
2.5.1.4. Aile el kitabı.....	23
2.5.1.5. Bültenler.....	24
2.5.2. Değer eğitiminde aile katılımlı evde öğrenme etkinlikleri.....	24
2.5.2.1. Ailelerin öğrenci rolünde olması.....	24
2.5.2.2. Ailelerin öğretmen rolünde olması.....	25
2.5.2.3. Ev ziyaretleri.....	25
2.5.2.4. Ev ödevleri.....	26
2.5.2.5. Aile büyükleriyle çalışma.....	26
2.5.2.6. Görüntü ve video kayıtları.....	26
2.5.3. Değer eğitiminde aile katılımlı okulda öğrenme etkinlikleri...27	
2.5.3.1. Ailelerin sınıf ortamına davet edilmesi.....	27
2.5.3.2. Güncel olaylardan yararlanma.....	27
2.5.3.3. Belirli gün ve haftalardan faydalanma.....	28
2.5.3.4. Aile bilgilendirme toplantıları.....	29
2.5.3.5. Aile eğitim toplantıları.....	29
2.5.3.6. Aile konferansları.....	29
2.5.3.7. Aile kütüphanesi.....	30
2.5.4. Değer eğitiminde aile katılımlı okul dışı öğrenme etkinlikleri.....	30
2.5.4.1. Aile katılımlı geziler.....	30
2.5.4.2. Yaz tatilleri.....	31
2.5.4.3. Sosyal sorumluluk projeleri.....	31
2.5.4.4. Sivil toplum kuruluşlarıyla çalışma	32
2.6. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda Değer Eğitiminde Aile Katılımı.....	32
2.7. İlgili Araştırmalar.....	37

2.7.1. Yurt dışında yapılan araştırmalar.....	37
2.7.2. Yurt içinde yapılan araştırmalar.....	42
3. YÖNTEM.....	52
3.1. Araştırmanın Modeli.....	52
3.2. Verilerin Toplanması.....	52
3.3. Katılımcılar.....	54
3.4. Araştırmacının Rolü.....	55
3.5. Verilerin Analizi.....	56
3.6. İnanđırıcılık.....	57
3.7. Araştırma Etiği.....	58
4. BULGULAR VE YORUM.....	59
4.1. Değer Eğitimi Uygulamalarının Aile Katılımı ile Gerçekleştirilmesine İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri.....	59
4.2. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Değer Eğitimi Uygulamalarına Ailenin Katılımını Sağlama Durumları.....	63
4.3. 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın Değer Eğitiminde Aile Katılımı Sağlamasına İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri.....	67
4.4. Değer Eğitimi Etkinliklerine Aile Katılımı Sağlama Konusunda Ailelere ve Öğretmenlere Düşen Görevlere İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri.....	74
4.5. Değer Eğitimi Gerçekleştirmede Aile Katılımı Sağlamaya Yönelik Yaşanılan Sorunlara İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri.....	82
4.6. Değer Eğitimi Uygulamalarına Aile Katılımının Sağlanmasıdaki Önerilere İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri.....	87
5. SONUÇ, TARTIşMA VE ÖNERİLER.....	97
5.1. Sonuç.....	97

5.2. Tartışma.....	99
5.3. Öneriler.....	106
5.3.1. Uygulamaya yönelik öneriler.....	107
5.3.2. Yapılacak araştırmalara yönelik öneriler.....	107
KAYNAKÇA.....	109
EKLER	
ÖZGEÇMİŞ	

TABLULAR DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 2.1. Kohlberg'e göre ahlâki gelişim evreleri.....	17
Tablo 2.2. Belirli gün ve haftalarda aile katılımı ile öğrencilere kazandırılacak değerler.....	28
Tablo 3.1. Pilot görüşme bilgileri.....	53
Tablo 3.2. Görüşme takvimi.....	53
Tablo 3.3. Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin özellikleri.....	55
Tablo 4.1. Değer eğitimi uygulamalarının aile katılımı ile gerçekleştirilmesine ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri.....	60
Tablo 4.2. Değer eğitimi uygulamalarına ailenin katılma durumuna ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri.....	64
Tablo 4.3. 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın öğrenme alanlarında değer eğitiminde aile katılımına yönelik kazanımlara ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri.....	68
Tablo 4.4. 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın öğrenme alanlarında değer eğitiminde aile katılımına yönelik etkinliklere ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri.....	71
Tablo 4.5. Değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda ailelere düşen görevlere ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri...	74
Tablo 4.6. Değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda öğretmenlere düşen görevlere ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri.....	79

Tablo 4.7. Değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımını sağlamaya yönelik yaşanılan sorunlara ilişkin Sosyal Bilgiler ğretmenlerinin görüşleri.....	82
Tablo 4.8. Değer eğitimi uygulamalarına aile katılımının sağlanmasıdaki önerilere ilişkin Sosyal Bilgiler ğretmenlerinin görüşleri.....	88

ŞEKİLLER DİZİNİ

Sayfa

Şekil 2.1. Sosyal Bilgilerin kapsamı.....	7
Şekil 2.2. Değerlerin doğrudan öğretimi yaklaşımı.....	13
Şekil 2.3. Değerlerin belirginleştirilmesi yaklaşımında değerlerin kazanılma aşamaları.....	14
Şekil 2.4. Değer analizinde bilimsel araştırma basamakları.....	16

1. GİRİŞ

Sosyal Bilgiler dersi temellerini kişinin kendisi ve git gide genişleyen yakın çevresi üzerine biçimlendiren yaşama iç içe olan bir derstir. Öğrencilerin yaşamındaki en temel ve en yakın çevresi aileleridir. Bu yüzden Sosyal Bilgiler dersi değer eğitiminde aile katılımını gerçekleştirmek, aile ve okulun birbiriyle kaynaşmasını sağlamak büyük önem taşımaktadır. Ayrıca değer eğitiminde aile katılımlı ders içerikleri oluşturmak Sosyal Bilgiler dersinin kazanımlarını gerçekleştirmesinde etkili olacaktır. Böylelikle yaşam boyu öğrenme sağlanacaktır (Türe ve Deveci, 2017).

Değer, eğitimin her alanında yer alan bir kavramdır. Toplumsal sorunların önüne geçebilmek için eğitim süreçleri içerisinde değer eğitiminin önemli bir yeri olduğu söylenebilir. Değer eğitiminin uygulayıcıları okulda öğretmenler okul dışında ise ailelerdir. Aile, değerlerin ilk olarak kazandırıldığı kurumdur. Aileler ve öğretmenler çocuklarının değer eğitimine etkili bir biçimde katılım sağlarsa toplumsal yaşamda iyileşmeler beklenmektedir. Değerlerin çocuklara tam anlamıyla kazandırılabilmesi amacıyla okul ile ailenin iş birliği içinde olması gereklidir. Aile katılımı çocukların gelişimi, öğrenmesi hem okuldaki hem de yaşamdaki başarıları için oldukça önemli olduğu için değer eğitimi konusunda da ailelerde farkındalık geliştirmek gereklidir. Anne ve babalar çocuklarının değer eğitiminde önemli bir rolü olduğunun farkına varmalıdırlar. Okulların da çocukların öğrendiklerini aile katılımı ile bütünleştirebilecek değer eğitimine yönelik etkinlik ve uygulamaları planlaması gereklidir.

Günümüz dünyasında terör, şiddet, hırsızlık, rüşvet, çocuk istismarı, sahtecilik, iç karışıklıklar gibi toplumsal yaşamın düzenini bozan ve insan yaşamını etkileyen birçok toplumsal sorunla karşılaşmaktadır. Bu gibi toplumsal sorunlar artış gösterirken toplum olarak birlik ve beraberliği sağlayan adalet, eşitlik, çalışkanlık, saygı, sevgi, yardımseverlik gibi değerler azalmaktadır. Değerler yok olurken, bunun önüne ancak eğitimle geçilebilmektedir. Eğitim bireylerin doğumundan ölümüne kadar devam eden kesintisiz bir süreci ifade etmektedir.

Buradan hareketle ailenin çocuklarının değer eğitimindeki yerinin ve sorumluluğunun farkında olması gerekir. Ailenin katılımı olmadan tam anlamıyla değerlerin kazandırılmasında başarıya ulaşılması olanaklı değildir (Tay ve Yıldırım, 2009). Sosyal Bilgiler dersi öğrenme alanları kapsamında aile katılımlı değer eğitimi

uygulamaları düzenlemek öğrencinin kazanımlara istenilen düzeyde ulaşması ve etkili bir değer eğitimi gerçekleştirmek bakımından önemlidir.

1.1. Problem Durumu

Sosyal Bilgiler dersinde bireylere gerçek yaşamda yararlanabilecekleri bilgi, beceri ve değerlerin kazandırılması amaçlanır. Buna uygun olarak derslerde kazandırılan bilgi, tutum, beceri ve değerler aileler tarafından desteklenmelidir. Aile yaşantısı içinde öğrenilenlerin sosyal yaşama aktarabilmesi için Sosyal Bilgilerde değer eğitiminde aile katılımının sağlanması önemli görülmektedir. Sosyal Bilgiler öğrencilerin yaşamı ile iç içedir. Öğrencilerin yaşamlarının en önemli parçasını aileleri oluşturmaktadır (Türe, 2018).

Sosyal bir yapı taşı olan aile ve eğitim benzer yönleriyle ve değişik taraflarıyla karşılıklı olarak hem birbirlerini etkilemekte hem de birbirlerinden etkilenmektedir. Aile, çocuklara informal eğitimin verildiği en küçük birim, okullar da çocuklara formal eğitim verilen kurumlardır. Bundan dolayı bu iki kurumun karşılıklı olarak iş birliği içinde bulunması önemli görülmektedir (Yapıcı, 2010).

Okullar ve öğrenciler, okul dışındaki çevreyle ve giderek büyüyen bir toplumla etkileşim içinde olduğunun bilincinde olmalıdır. Bu bilinçle öğrencilerin yakın çevresinden uzak çevresine doğru etkileşimini ve iletişimi artırması beklenmektedir (Keçeli Kaysılı 2008). Çocuğun ilk öğrenme yaşantıları ailesinde gerçekleştiği için aile çocuğun ilk okuludur, anne-baba da çocuğun ilk öğretmenidir. Aile, çocuğun karakterinin ve kişiliğinin biçimlenmesinin, değerleri kazanmasının temelini oluşturur (Çamlıbel Çakmak, 2010).

Çocuğun gelecek yaşamında nasıl bir insan olacağını belirleyen değer eğitimi de ilk olarak ailede başlar, aile-öğretmen etkileşimiyle gelişir. Aile ortamı, çocukların değerleri kazanması için yaparak yaşayarak öğrenme yoluyla en etkili ortamdır. Çocukların değer eğitimi sürecine bakıldığı zaman da ilk değerlerin yine ailede kazanıldığı görülür. Aile, çocukların ilk ahlâk okulu denilebilir (Çankırlı, 2015).

Bu bağlamda Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilerin değer eğitimi kapsamındaki kazanımları tam anlamıyla benimseyebilmesi için okul-aile iş birliği içinde değer eğitiminde aile katılımlı uygulamalara yer verilmelidir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Araştırma amacı, Sosyal Bilgiler dersi değer eğitimi etkinliklerinde aile katılımına ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini ve uygulamalarını belirlemektir. Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır.

- Değer eğitimi uygulamalarının aile katılımı ile gerçekleştirilmesine ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?
- Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin değer eğitimi uygulamalarına ailenin katılımını sağlama durumları nedir?
- Değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda öğretmenlere ve ailelere düşen görevlere ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?
- Değer eğitimi gerçekleştirilmede aile katılımı sağlamaya yönelik yaşanan sorunlara ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?
- Değer eğitimi uygulamalarına aile katılımı sağlanmasına ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin önerileri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Sosyal bilimlerden ürettiği bilgileri ortaokul öğrencilerinin düzeyine göre öğreten bir ders olan Sosyal Bilgiler; iyi, sorumlu ve etkin vatandaşlar yetiştirmeyi amaçlamaktadır (Demircioğlu, 2006). Sosyal Bilgiler dersi ile toplumsal yaşam kapsamında yer alan temel bilgi, beceri, değer ve tutumlar kazandırılmaya çalışılır (Kılıçoğlu, 2014). Ayrıca Sosyal Bilgiler dersi bireylerin yeni değerler üretmesini ve toplumda kalıplaşmış değerlere eleştirel ve yaratıcı olarak yaklaşmasını amaçlar (Kabapınar, 2019). Bu bağlamda Sosyal Bilgilerin değer eğitimi gerçekleştirilmeyi amaçlayan en önemli derslerden biri olduğu söylenebilir (Kan, 2010).

Eğitimde hem bireyin huzurlu ve mutlu olmasını sağlamak hem de toplum için sağlıklı ve doğru kararları verebilen yararlı bireyler hâline getirilecek bilgilerin kazandırılması gereklidir. Bu bilgileri bireye kazandırabilmek için okullarda kimi zaman planlı ve programlı eğitim etkinlikleri bazen de örtük programlar aracılığıyla uygulamalar gerçekleştirilir. Öğretim programlarında öğrencilerin hem bilişsel hem duyuşsal hem de devinişsel alanlarda bütüncül olarak gelişmesini sağlayacak kazanımlara yer verilir. Öğretim programlarındaki duyuşsal kazanımlar kapsamında ele alınan ve öğrencide görülmesi beklenen tutum ve davranışları kazandırma etkinlikleri değer eğitimi kapsamındadır. Değer eğitimindeki kazanımlar öğrencilerde iç güdülenme yoluyla

kazanılması gereklidir. Bu güdülenmenin oluşabilmesi ise değer eğitimi uygulamalarının dersin kazanımlarıyla kaynaştırılarak öğrencilerin gündelik yaşamına da yansıtılması sağlanmalıdır. Değer eğitimi sadece öğretim programında ele alınan toplumsal yaşamı ilgilendirmeyen bir konu değildir. Okullar, değer eğitimi uygulamalarında aileleri ve diğer toplumsal çevreleri önemli bir kaynak olarak görmelidir. Öğrencilerin aileleri en temel ve en yakın çevresidir. Bu nedenle değer eğitimi kapsamındaki tutum ve davranışları çocuklarına kazandırabilmeleri için çeşitli uygulamalar yapmaları önem taşımaktadır (Ekşi ve Katılmış, 2020).

Bu araştırmada Sosyal Bilgiler dersi değer eğitimi etkinliklerinde aile katılımına ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini ve uygulamalarını belirlemek amaçlanmıştır. Bu bağlamda araştırmanın alan yazına katkıda bulunacağı düşünülmüştür.

1.4. Sınırlılıklar

Sosyal Bilgiler dersi değer eğitimi etkinliklerinde aile katılımına ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini ve uygulamalarını belirlemeyi amaçlayan bu araştırma;

- 2020-2021 eğitim-öğretim yılında Eskişehir’de devlet okullarında görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinden elde edilen veriler,
- Araştırma kapsamında yer alan veri toplama araçları ile elde edilmiş olan veriler ile sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Sosyal Bilgiler: Birçok yönden farklılaşan yaşam şartlarında bilgi birikimine dayalı kararlar alan, sorunları halledebilen aktif yurttaşlar yetiştirmek hedefiyle, sosyal bilimlerden ve beşerî bilimlerden de yararlanarak bilgi, yöntem ve teknikleri toplulaştırarak uygulayan ilköğretim dersi (Öztürk, 2012).

Değer Eğitimi: Öğretim programlarındaki duyuşsal kazanımlar kapsamında ele alınan ve bireylerde görülmesi beklenen tutum ve davranışları kazandırma etkinlikleri (Ekşi ve Katılmış, 2020).

Aile Katılımı: Öğrencinin kaliteli bir eğitim alarak başarıya ulaşması için, aile ile okul arasındaki etkileşimin artırılması, ailenin okul ile iş birliği hâlinde bilgi alışverişinde

bulunması; çocuk, aile, okul arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi, ailenin okul ile birlikte hareket etmesi için okul etkinliklerindeki süreçlere dâhil olması (Demircan, 2012).

2. ALAN YAZIN

Araştırmanın bu bölümünde, Sosyal Bilgiler dersinin tanımı, kapsamı ile amaçları, okul programlarında Sosyal Bilgiler dersinin yeri ve önemi, Sosyal Bilgilerde değer eğitimi ve değer eğitimi yaklaşımları, Sosyal Bilgilerde değer eğitiminde aile katılımı, Sosyal Bilgilerde değer eğitiminde aile katılımı etkinlikleri, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda değer eğitiminde aile katılımı, araştırmanın konusu ile ilgili alan yazında yer alan yurt dışı araştırmalara ve yurt içi araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Sosyal Bilgilerin Tanımı, Kapsamı ile Amaçları

Sosyal Bilgiler içeriğinde birçok disiplini barındıran disiplinlerarası bir alandır. Bu nedenle Sosyal Bilgileri tanımlamak tarih, coğrafya, sosyoloji, antropoloji gibi sosyal bilimlerden daha zor olmaktadır. Sosyal Bilgilerin ne olduğunun, kapsamının, hedeflerinin neler olduğu gibi sorulara yönelik verilen yanıtlarda Sosyal Bilgiler eğitimcileri arasında görüş birliği uzun süre gerçekleşmemiştir. 1970 yılında ilk kez Barth ve Shermis'in yaptığı tanımlamada fikir birliğine varılmışsa da Soğuk Savaş Dönemi'nin bitmesiyle birlikte çeşitli tanımlamalar oluşturulmaya devam edilmiştir (Öztürk, 2012).

Öztürk (2012) Sosyal Bilgileri “Birçok yönden farklılaşan ülke ve dünya şartlarında bilgi birikimine dayalı kararlar alan, sorunları halledebilen aktif yurttaşlar yetiştirmek hedefiyle, sosyal bilimlerden ve beşerî bilimlerden de yararlanarak bilgi, yöntem ve teknikleri toplulaştırarak uygulayan ilköğretim dersi” olarak tanımlamaktadır. Bu tanımda Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili temel amacın etkin vatandaşlar yetiştirilmek olduğu, bu yetiştirmenin sosyal ve beşerî bilimlerden yararlanılarak yapılacağı, amaçların bir plan ve program dahilinde gerçekleştirileceği vurgusu yer almaktadır.

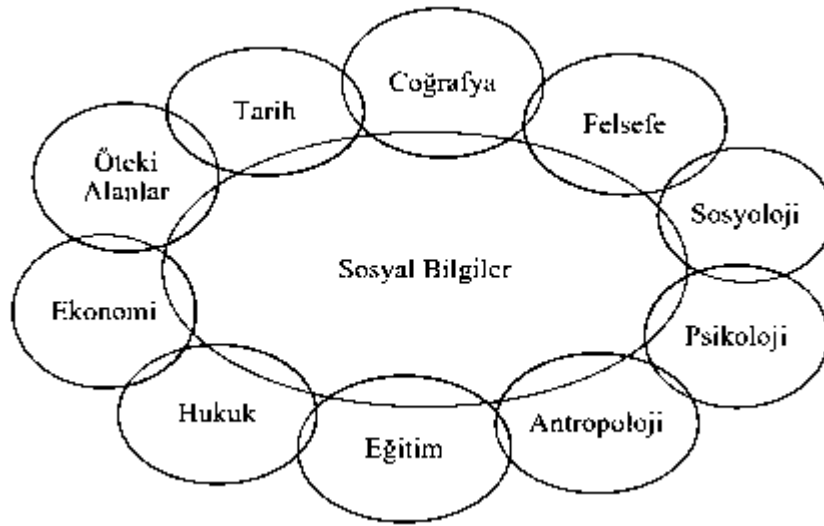
Doğanay (2002), Sosyal Bilgileri “Sosyal ve beşerî bilimlerin yöntem ve içeriğini disiplinlerarası bir yaklaşım ile ele alan, temel bilgi, beceri ve değerlerle donatılmış demokratik vatandaş yetiştirmeyi hedefleyen çalışma alanı” biçiminde tanımlamaktadır. Bu tanımda Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili temel amacın demokratik vatandaşlar yetiştirmek olduğu söylenebilir.

Sönmez (2010), Sosyal Bilgileri “Toplumsal gerçekle ispat edilmeye çalışılan ilişki süreci ve bu süreç neticesinde ulaşılan sürekli işlevsel bilgiler” olarak tanımlamaktadır.

Sosyal Bilgilerin, bireylerin sosyal yaşamda var olmasına katkı sağlamak amacıyla; coğrafya, tarih, ekonomi, antropoloji, sosyoloji, psikoloji, hukuk, arkeoloji, felsefe,

siyaset gibi vatandaşlık konularını ve sosyal bilimleri içeren; kişinin içinde bulunduğu çevresi ile etkileşim ve iletişimini toplu öğretim anlayışıyla ele alan bir ders olduğu söylenebilir.

Sosyal Bilgiler dersi bireyin kendini, yakın ve uzak çevresini tanımasını sağlayan, bireylere yaşamlarında önemli olan temel bilgi, beceri, tutum ve değerleri kazandırmayı amaçlayan bir ders olarak açıklanabilir (Dündar, 2008). Sosyal Bilgilerin tanımlarından anlaşılacağı üzere bu ders, sosyal bilimlerden alınabilecek içerik ve yöntemlerle kaynaştırılarak disiplinlerarası bir yaklaşımla ele alınmaktadır. Aşağıda Şekil 2.1’de Sosyal Bilgiler dersi ile çeşitli sosyal bilimler arasında yer alan ilişki sunulmaktadır.

Şekil 2.1. Sosyal Bilgilerin kapsamı (Sözer, 2008)

Şekil 2.1.’de görüldüğü üzere Sosyal Bilgiler dersi Tarih, Coğrafya, Psikoloji, Felsefe, Hukuk, Sosyoloji, Antropoloji, Eğitim, Ekonomi ve daha birçok sosyal bilim alanlarının kesiştiği bir alandır. Örneğin, 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda bulunan ‘Kültür ve Miras’ öğrenme alanında antropoloji ile ilgili kazanımların öğrenciye verilmesi amaçlanır. Yine 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ‘İnsanlar, Yerler ve Çevreler’ öğrenme alanında coğrafya biliminden yararlanılarak belirlenen kazanımlar öğrenciye aktarılır.

Sosyal Bilgiler dersinin öğrencilerin yaşadıkları toplumsal çevre ile yakından ilgili olduğu görülmektedir. Bu derste öğrenciler yaşadıkları yakın çevreyi ve uzak çevreyi,

geçmiş-bugün-gelecek bağlantısında yakından tanır. Yine bu derste öğrenciler toplumsal sorunlarla karşılaştırılarak kendinin toplumla kaynaşması amaçlanır. Böylece öğrencilerde toplumsal rolünün oluşması ve geliştirilmesi amacı da gerçekleşir. Öte yandan Atatürk'ün önderliğinde kurulan Cumhuriyetin Türk ulusunu 1923'ten bu yana demokratikleşme sürecine dâhil ettiği ve ülkenin demokratik bir yaşam sürecinin hızla gelişmekte olduğu görülmektedir. Demokrasi bilincini yerleştirmek, her şeyden önce kültürle, bilgiyle, hak ve özgürlüklere değer veren bir yaklaşım ile etkin vatandaşlık özelliklerini içselleştirerek kazanma ile olabilir. Bu değerlerin, demokratik yaşantıyı çocuklara küçük yaşlardan itibaren kazandırılmaya çalışılması Sosyal Bilgiler dersinin ülkemizdeki önemli hedefleri arasında yer alır (Sözer, 2008).

2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı özel amaçlarına bakıldığı zaman Sosyal Bilgiler dersi ile öğrencilerin (MEB, 2018);

1. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, milli bilince sahip birer vatandaş olarak yetişmeleri,
2. Atatürk ilke ve inkılaplarının, Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrayıp demokratik, laik, milli ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olmaları,
3. Hukuk kurallarının herkes için bağlayıcı olduğunu, tüm kişi ve kuruluşların yasalar önünde eşit olduğunu gerekçeleriyle bilmeleri,
4. Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak milli bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul etmeleri,
5. Yaşadığı çevre ile dünyanın genel coğrafi özelliklerini tanıyarak insan ile çevre arasındaki etkileşimi açıklamaları ve mekânı algılama becerilerini geliştirmeleri,
6. Doğal çevrenin ve kaynakların sınırlılığının farkına varıp çevre duyarlılığı içerisinde doğal kaynakları korumaya çalışmaları ve sürdürülebilir bir çevre anlayışına sahip olmaları,
7. Doğru ve güvenilir bilgiye ulaşma yollarını bilen bireyler olarak eleştirel düşünme becerisine sahip olmaları,
8. Ekonominin temel kavramlarını anlayarak kalkınmada ve uluslararası ekonomik ilişkilerde millî ekonominin yerini kavramaları,
9. Çalışmanın toplumsal yaşamdaki önemine ve her mesleğin gerekli ve saygın olduğuna inanmaları,
10. Farklı dönem ve mekânlara ait tarihsel kanıtları sorgulayarak insanlar, nesnelere, olaylar ve olgular arasındaki benzerlik ve farklılıkları belirlemeleri, değişim ve sürekliliği algılamaları,
11. Bilim ve teknolojinin gelişim sürecini ve toplumsal yaşam üzerindeki etkilerini kavrayarak bilgi ve iletişim teknolojilerini bilinçli kullanmaları,

12. Bilimsel düşünmeyi temel alarak bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretmede bilimsel ahlakı gözetmeleri,
13. Toplumsal ilişkileri düzenlemek ve karşılaştığı sorunları çözmek için temel iletişim becerileri ile sosyal bilimlerin temel kavram ve yöntemlerini kullanabilmeleri,
14. Katılımın önemine inanmaları, kişisel ve toplumsal sorunların çözümü için görüşler belirtmeleri,
15. İnsan hakları, ulusal egemenlik, demokrasi, laiklik, cumhuriyet kavramlarının tarihsel süreçlerini ve günümüz Türkiye'si üzerindeki etkilerini kavrayarak yaşamını demokratik kurallara göre düzenlemeleri,
16. Millî, manevî değerleri ile evrensel değerleri benimseyerek erdemli insan olmanın önemini ve yollarını bilmeleri,
17. Ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık göstermeleri,
18. Özgür birer birey olarak fiziksel, duygusal özelliklerinin; ilgi, istek ve yeteneklerinin farkına varması amaçlanmaktadır.

2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda belirtilen amaçların öğrenciler tarafından kazanılabilmesi, programda yer alan bilgi, beceri ve değerlerin gerçek yaşama aktarılabilmesi için ailelerin öğretmenlerin desteğini de alarak okulda ve okul dışı ortamlardaki öğrenme ortamlarına aktif bir biçimde katılması gereklidir (Türe ve Deveci, 2017). Örneğin, Sosyal Bilgiler dersinde öğrencilere sorumluluk değerini kazandırabilmek bu dersin önemli amaçları arasındadır. Bu amaca ulaşabilmek için Sosyal Bilgiler dersi kazanımlarında yer alan sorumluluk değerine yönelik olarak aileler öğrencilerle birlikte uygulamalar yaparak çocuklarının bu değeri kazanmalarına yardımcı olabilirler. "Sorumluluk sahibi bir birey olarak bilinçli tüketici davranışları sergiler.", "Türkiye Cumhuriyeti'nin etkin bir vatandaşı olarak hak ve sorumluluklarının anayasal güvence altında olduğunu açıklar.", "İletişim araçlarından yararlanırken haklarını kullanır ve sorumluluklarını yerine getirir." kazanımları Sosyal Bilgiler dersinde ele alınan ve öğrencilere sorumluluk değerini kazandırmaya yöneliktir. Bu kazanımların gerçekleşebilmesi Sosyal Bilgiler dersinde değer eğitiminde aile katılımına bağlıdır. Bu bakımdan bakıldığı zaman, Sosyal Bilgiler dersinin hedeflerine ulaşabilmesi için ailelerin öğrenme-öğretme etkinliklerinde yer almasının çocuklara değerleri kazandırmak bakımından önemli olduğu görülmektedir.

2.2. Sosyal Bilgiler Dersinin Okul Programlarındaki Yeri ve Önemi

Eğitim kurumlarının en önemli işlevlerinden biri 21. yüzyıl dünyasında etkili ve vatandaş olabilmek için gerekli olan bilgi, beceri, tutum ve değerlerin öğrenciye

kazandırılmasıdır. Bu bilgi, beceri, tutum ve değerlerin büyük bir bölümü Sosyal Bilgiler dersi ile kazandırılmaya çalışılmaktadır (Kaya ve Öner, 2017).

Sosyal Bilgiler dersi, içeriğinde antropoloji, ekonomi, arkeoloji, coğrafya, tarih, siyaset bilimi, hukuk, din, felsefe, psikoloji ve sosyolojinin yanı sıra matematik, beşerî bilimler ve doğa bilimlerinden özümlediği ve kendine özgü oluşturduğu içerik üzerinde birbiriyle uyumlu bir çalışma ortamı oluşturur (Pala, 2018). İnsanın toplumsal ve fiziksel çevresi ile etkileşimini zaman süreci içerisinde ele alan Sosyal Bilgiler dersi, ilk ve ortaokul programları içinde önemli bir yere sahiptir. Demokratik sürece etkin katılıma odaklanan bir vatandaşlık anlayışını temel amaç olarak ele alan Sosyal Bilgiler, çocuğun toplumsallaşmasına önemli katkılar sağlar (Doğanay, 2008).

Toplumun ve bireylerin ihtiyaçlarını karşılayacak vatandaşların yetiştirilmesi Sosyal Bilgiler dersinin amaçları arasındadır. Türkiye’de ilk ve ortaokullarda dördüncü, beşinci, altıncı ve yedinci sınıfların dersleri arasında yer alan Sosyal Bilgilerin temel amacı, bireyleri iyi birer vatandaş olarak yetiştirmektir. Bu nedenle, Türkiye’de Sosyal Bilgilerin ilk ve ortaokullarda önemli bir yerinin olduğu söylenebilir (Deveci, 2002).

Sosyal Bilgiler dersi ile öğrenciler dünyanın ve ülkesinin tarihsel temellerini öğrenmeye başlar. Bu kapsamda insanlığın gelişimine katkıda bulunmuş önemli kişilerin yaşamlarını, demokratik yönetimleri ve bu yönetimlerin işleyişini, ülkesinin değerlerini ve inancını öğrenir (Pala, 2018).

Son yıllarda özellikle yoksulluk, açlık, savaş, çevre kirliliği, işsizlik gibi toplumsal sorunların farkına varmak, anlamak ve bu sorunlara çözüm üretebilmek için Sosyal Bilgiler dersine önemli görevler düşmektedir. Bu durum da Sosyal Bilgilerin önemli bir yerinin olduğunu göstermektedir (Dönmez ve Yazıcı, 2015).

2.3. Sosyal Bilgilerde Değer Eğitimi ve Değer Eğitimi Yaklaşımları

Sosyal Bilgilerin amacı bireylerin yaşadığı çevreye uyumunu sağlamaktır. Bireylerin yaşadığı çevreye uyumunu sağlamak için gerekli unsurlardan birisi de değerlerdir. Değerler, etkin vatandaş olmanın kişisel özelliklerindedir (Tay ve Ulusoy, 2021). Sosyal Bilgilerin, milli değerleri içselleştirme (Garcia ve Michaelis, 2001), değerlerin toplumdaki önemini fark etme (Seefeldt, 2004) gibi duyuşsal amaçları vardır. Bu anlamda Sosyal Bilgiler dersi, bilişsel amaçlar ile birlikte duyuşsal amaçları da kazandırmaya çalışır. Sosyal Bilgilerde bu duyuşsal amaçlara ulaşabilmek için bazı tutum ve değerlerin geliştirilmesi amaçlanır (Bacanlı, 2006).

Sosyal Bilgiler dersi planlı değer eğitimi veren derslerin başında gelmektedir. Değer, bir şeyin kıymetini ifade etmeyi sağlayan niteliktir. Değerler bir bakıma toplum tarafından ya da kişinin kendisi tarafından kabul edilen neyin doğru neyin yanlış olduğunu belirlemeye yarayan ölçüttür. Yararlı-zararlı, onaylanan-onaylanmayan, tasvip edilen-tasvip edilmeyen, doğru-yanlış gibi davranışlar değerler ile anlatılabilir (Turan ve Ulusoy, 2019).

Değerler, toplumun üzerinde uzlaştığı, toplumun büyük bir çoğunluğunun onayı ile oluşan sosyal düzen kuralları olarak da kabul edilir. Toplumun amaçladığı bu tutum ve davranışların bireylere kazandırılabilmesi değer eğitimi ile sağlanır. Değer eğitiminde değerler bireyler tarafından özümserenerek kalıcı izli yaşantı hâline dönüştürülmelidir. Toplumsal yaşamın düzenini bozan ve insanları etkileyen birçok sosyal sorunun çözümü değer eğitimi ile sağlanabilir (Turan ve Ulusoy, 2019).

Kişilik bütünlüğünü tamamlamış, vicdanı gelişmiş, ahlâklı bir birey yetiştirmek anne-babaların, öğretmenlerin, devletin hatta dünyanın en önemli amaçlarından. Ancak bu amaçların birey için yaşama geçirilmesi çok da kolay olmamaktadır. Bireylerin değer sistemi çocukluk yıllarında geçirilen yaşantılarla karakter hâline gelip kalıcı izli olmaktadır. Sonrasında okul yıllarında değişip, biçimlenebilmektedir. Ailede başlayan değer eğitimi genişleyen bir çevreyle tüm toplumun görevi olmaktadır (Köylü, 2019).

Sosyal Bilgiler dersinde okul, aile ve çevre iş birliğiyle gerçekleşen değer eğitimi uygulamaları öğrencilerin yaşamlarını daha anlamlı hâle getirmektedir. Değer eğitimi ile öğrenciler doğru ve yanlış öğrenirler. Böylece olumlu aile ortamı ve olumlu sınıf oluştururlar. Doğrunun ve yanlışın farkında olan öğrencilerin kendileri ve toplum için güzel bir gelecek oluşturmaları beklenir (Deveci, 2008).

Bu bağlamda Sosyal Bilgiler dersinde değer eğitimi etkinliklerine evde ailelerin, okulda öğretmenlerin öğrencilere değerleri kazandırmada bilinçli olması gerekmektedir. Aileler çocuklarına soyut öğütlerde bulunmamalıdır. Bu öğütleri çocuklarının rol model alacakları bir biçimde kendilerinin de davranışa dönüştürmesi gereklidir. Öğretmenler de aynı biçimde hem rol model olmalı hem de değer eğitimini sınıfın dışına da taşımalıdır. Değer eğitiminde okul ve ailenin iş birliği yapması gereklidir (Ekşi ve Katılmış, 2020).

Değer eğitimi, okullarda bir program ve plan çerçevesinde yapılmaktadır. Değer eğitiminin nasıl yapılması, hangi süreçlerin izlenmesi gerektiği, öğretmen ve öğrencin yapması gerekenler bakımından farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Naylor ve Diem (1987) tarafından değer eğitiminde dört yaklaşım bulunduğu, bunların “değer telkini,

değer açıklaması, değerler analizi ve ahlâkî muhakeme” olduğu belirtilmiştir. Doğanay (2012) değer eğitimi yaklaşımlarını “değerlerin doğrudan öğretimi (telkin), değerleri belirginleştirme, değer analizi ve ikilem tartışması: öğrencilerin bilişsel ahlâkî gelişim düzeyini yükseltme” olarak dörde ayırmıştır. Katılmış (2010) değer eğitimi yaklaşımlarını “değerleri telkin etmek/aşılama değerleri açıklama, değerler analizi ve ahlâki ikilem ve adil topluluk okulları” olmak üzere dört grupta incelemiştir. Aşağıda değer eğitiminde uygulanan değer telkini, değer belirginleştirme, değer analizi ve ahlâki sorgulama yaklaşımı ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

2.3.1. Değer telkini yaklaşımı (Değerlerin doğrudan öğretimi yaklaşımı)

Tarih boyunca insan davranışlarını ve karakterini biçimlendirmede farkında olarak veya farkında olmayarak en çok tercih edilen yaklaşım değer telkini yaklaşımı olmuştur. Değer telkini yaklaşımında temel olarak, öğrencilere sürekli tekrar yaparak ve öneriler sunarak bir şey yeterince söylenip gösterildiğinde öğrencinin o şeyi kabul edip davranışa dönüştürmesi beklenmektedir. (Whitney, 1986).

Değer telkini yaklaşımı bakımından değerler sosyal ve kültürel olarak kabul edilen davranış kalıpları olarak görülmektedir (Huitt, 2004). Bu yaklaşımı benimseyenlere göre toplumsal kültürün sürekliliğini sağlamak üzere gereken belli başlı değerler bulunur ki bu değerlerin açıklanmasına ya da analiz edilmesine gerek olmaz (Whitney, 1986).

Welton ve Mallan’a göre bu yaklaşımda, ‘Yeterince söylerseniz ve gösterirseniz insanlar sonunda sizin istediğiniz gibi davranır.’ sayıltısı vardır. Bu bağlamda değerlerin, öğrenme-öğretme sürecinde öğrencilere doğrudan söylenerek öğrenci tarafından benimsenmesi beklenmektedir (Welton ve Mallan, 1999’dan aktaran Akbaş, 2015). Akbaş (2015), değer eğitiminde telkin yaklaşımına ilişkin uygulamalarda; ilhâm verici öyküler okuma, öğretmen aracılığıyla anlatılan ahlâki olayları dinleme gibi çeşitli çalışmalardan söz etmektedir. Aşağıda Şekil 2.2.’de değer telkini yaklaşımında anahtar kavramlar, kullanılan yöntemler ve yararlanılan kaynaklar verilmiştir.

Aşılama Telkin Doğrudan Gösterme	Pekiştireç Model olma Ceza Oyun Taklitler	Öyküler/Masallar Törenler Belirli Gün ve Haftalar Biyografiler Şiirler
Anahtar Kavramlar	Kullanılan Yöntemler	Yararlanılan Kaynaklar

Şekil 2.2. Değerlerin doğrudan öğretimi yaklaşımı (Ersoy ve Ünüvar, 2019)

Bu yaklaşımın benimsenmiş olduğu Sosyal Bilgiler dersinde örneğin; dürüstlük değeri öğretilecekse, dürüstlük değeri ile ilgili kavramlar, ilkeler, genellemeler doğrudan öğrenciye aktarılarak öğrencinin bu değeri özümsemiş olması beklenir. Dürüstlük değeri ile ilgili çeşitli örnekler verilir ve bu örnekler açıklanır.

Başka bir örnekle açıklamak gerekirse adalet değerini Sosyal Bilgiler Öğretim Programı kazanımları kapsamında kazandırmak isteyen bir öğretmen öncelikli olarak bu değere yönelik öğrencide görülmesi gereken davranışsal amaçları belirler. Daha sonra adalet değerini tanımlar, örnekler verir, açıklamalarda bulunur. Ayrıca uygun öğretim materyallerini seçer, ağırlıklı olarak anlatım, soru-cevap gibi öğretim yöntemlerini belirleyerek sınıfta uygular. Uygulama sonrasında öğrencilerden adalet değerini özümsemiş olmasını beklenir.

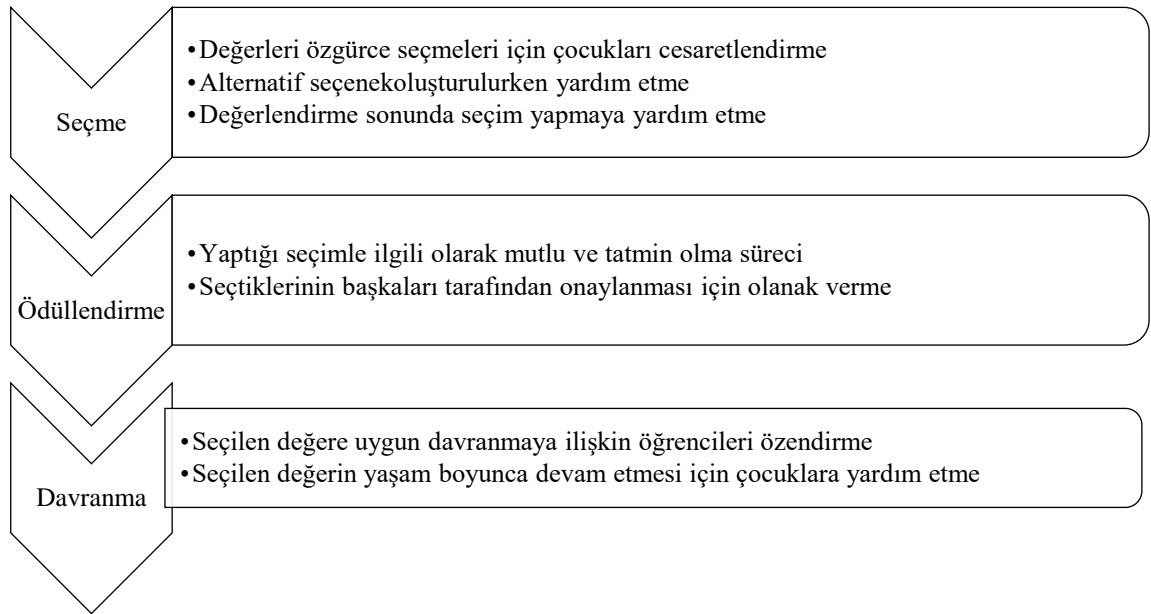
Ayrıca değer telkini yaklaşımı ile değerler ailelerle birlikte ev ortamında kazandırılabilir. Örneğin; sorumluluk değerini çocuğuna kazandırmak isteyen anne-baba, çocuğunda sorumluluk değeri kapsamında hangi davranışları görmek istediğini belirler. Sonrasında sorumluluk değerini açıklar, örnekler verir. Ev ortamında sorumluluk gerektiren davranışlar uygulanır. Bu biçimde de sorumluluk değeri, değer telkini yaklaşımıyla aile katılımlı etkinliklerle kazandırılmış olur.

2.3.2. Değer belirginleştirme yaklaşımı (Değer açıklama yaklaşımı)

Raths, Harmin, Simon John Dewey'in çalışmalarından yararlanarak bu yaklaşımı geliştirmişlerdir. Değer belirginleştirme yaklaşımının dayanağı kişilerin yaşamlarında neyin önemli olduğunu nasıl belirlediklerine dayanır (Doğanay, 2012).

Değer belirginleştirme yaklaşımında öğrenciler kendi değerleriyle ilgili olarak mantıksal açıklama yapmak üzere düşünmeye teşvik edilir. Öğretmenler burada belli bir değere yöneltme ya da yönlendirme yapmadan öğrencilerin kendi değerini fark edip seçmesine yardımcı olur (Katılmış, 2010).

Değer belirginleştirme yaklaşımında belirli aşamalar vardır. Öncelikle öğrenciler birçok alternatif arasından seçim yapar. Öğretmen öğrencilerin her alternatifi ve bu alternatiflerin sonuçlarını gözden geçirmelerini sağlayarak seçimin özgür bir biçimde yapılmasına yardımcı olur. Öğrencilerin seçmiş olduğu değer ve bu değere uygun davranışlar belirlenerek, davranışlardan hangilerinin ödüllendirilmesi gerektiğinin farkedilmesi için öğrenciye olanak verilir. Bu biçimde seçiminin uygunluğu doğrultusunda yapmış olduğu davranışların kalıcılığı sağlanmış olur. Bu işlemlerin hiçbir aşamasında değerler doğrudan öğretilmeye çalışılmaz. Öğrencilerin seçimleri ile davranışları konusunda düşünmelerini sağlayacak değer konularına odaklanılır (Lickona, 2009). Aşağıda Şekil 2.3'te değerlerin belirginleştirilmesi yaklaşımında değerlerin kazanılma aşamaları verilmiştir.

Şekil 2.3. Değerlerin belirginleştirilmesi yaklaşımında değerlerin kazanılma aşamaları (Kurtdede Fidan, 2019)

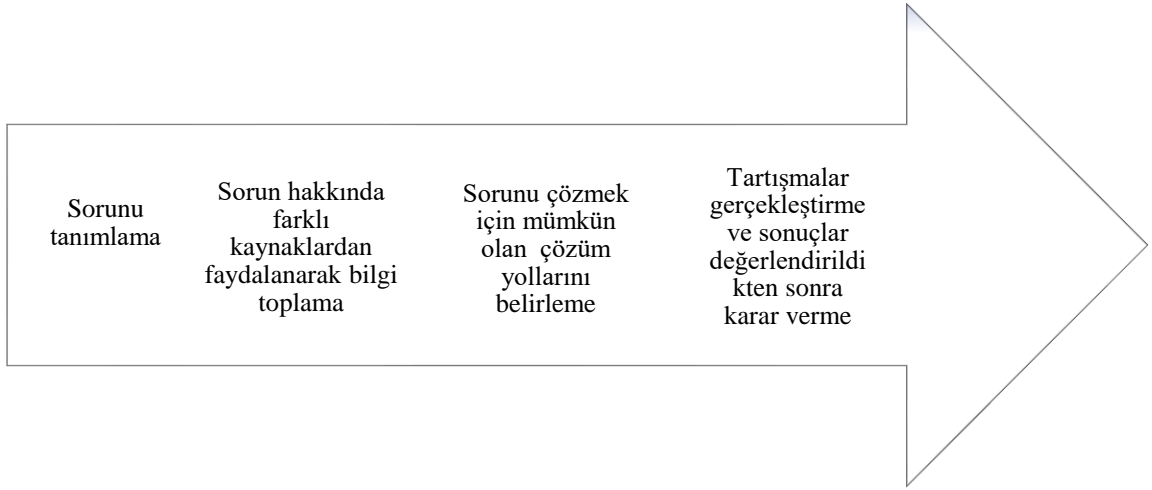
Değer belirginleştirme yaklaşımının benimsenmiş olduğu Sosyal Bilgiler dersinde doğal çevreye duyarlılık değerinin öğrenci tarafından kazanılmasını sağlamak için bir

etkinlik yapılabilir. Bu etkinlik sınıf ortamında olabileceği gibi aile ortamında da düzenlenebilir. 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın altıncı sınıf "Kaynakların bilinçsizce tüketilmesinin canlı yaşamına etkilerini analiz eder." kazanımı kapsamında hem evde hem okulda öğrencileri bilinçlendirmek ve doğal çevreye karşı farkındalık kazandırabilmek için videolar, güncel haberler, fotoğraflar öğrencilere gösterilebilir. Bu gösterimden sonra öğrencilerin seçebileceği alternatifler sunulur. Öğrenci özgür bir biçimde seçimini yaptıktan sonra hangi seçeneği seçtiğini nedenleri ile birlikte açıklar. En son aşamada ise seçimler günlük yaşamda davranışa dönüştürülür. Sınıfta öğretmeni, evde ise ailesi tarafından desteklenen öğrenci bu davranışının kalıcılığını sağlamış olur.

2.3.3. Değer analizi yaklaşımı

Değer analizi, sosyal bilimler eğitimcileri tarafından geliştirilen bir değer eğitimi yaklaşımıdır. Yaklaşımın amacı bireylerin değerlerle ilgili karşılaştıkları sorunlar ile ilgili karar vermek için bilimsel araştırma ve mantıksal düşünme sürecini kullanmalarına yardım etmektir (Doğanay, 2012).

Değer analizi yaklaşımında bireylerin duygularından çok mantığı ile hareket ederek düşünmesi, muhakeme yapması amaçlanmaktadır (Naylor ve Diem, 1987). Öğrenciler yaşamlarındaki bir sorunun çözümüne ilişkin gerçek kanıtlar üzerinden çalışır. Değer analizi yaklaşımını benimseyen bir öğretmen öğrencilere günlük yaşam içinde karşılaşılan ve değer sorunu içeren örnek olaylar verir. Bu örnek olaylar gerçek yaşamdan olabileceği gibi gerçek yaşamda karşılaşılmaması olası problemler de olabilir. Böylece öğrenciler bilimsel bir anlayışla değerleri kavramsallaştırmış ve içselleştirmiş olurlar (Seefeldt, 2004). Bu yöntemde izlenen bilimsel araştırma basamakları şöyledir (Ersoy ve Ünüvar, 2019):

Şekil 2.4. Değer analizinde bilimsel araştırma basamakları (Ersoy ve Ünüvar, 2019)

Welton ve Mallan (1999'dan aktaran Akbaş, 2015) tarafından değer analizi yaklaşımında kullanılan sekiz aşama olduğu belirtilmiştir. Bu aşamalar sırasıyla şöyledir:

- Değer sorunu belirleme
- Karşılaşılan değer sorununu açığa kavuşturma
- Sorun hakkında kanıt ve bilgi toplama
- Kanıt ve bilginin doğruluğunu ve uygunluğunu değerlendirme
- Olası çözüm yollarını belirleme
- Çözüm yollarının her birinin olası doğrularını belirleme ve değerlendirme
- Seçenekler arasından birini seçme
- Seçilen öneri kapsamında davranışta bulunma

Değer analizi yaklaşımının Sosyal Bilgiler dersinde kullanımına ilişkin örnek vermek gerekirse, dördüncü sınıf 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda bulunan "Çevresindeki kaynakları israf etmeden kullanır." kazanımına yönelik olarak tasarruf değerini kazandırmak isteyen bir öğretmen, öğrencilerine israf sorununa ilişkin bir çalışma yaptırabilir. Öğretmen, öncelikli olarak öğrencilerini sınıf mevcudu doğrultusunda gruplara ayırır. Bu grupların her birinin israf sorununu tanımlamasını ister. Bu soruna yönelik olarak öğrencilerin bilgi toplamasını sağlar. Bu bilgi toplama aşamasında evde ailelerle birlikte araştırmalar yapılabilir, veriler toplanabilir. Sonrasında bu soruna ilişkin olası çözüm yolları belirlenir. Bu çözüm yolları sınıf ortamında

tartışılarak en uygun çözüm yolu bulunur. Bu sayede de öğrencilere tasarruf değeri, değer analizi yaklaşımı ile kazandırılmış olur.

2.3.4. Ahlâki muhakeme yaklaşımı

Sosyal Bilgilerde Kohlberg'in ahlâki gelişim kuramına dayalı olarak kullanılan değer eğitimi yaklaşımlardan birisi ahlâki muhakeme yaklaşımıdır (Savage ve Armstrong 1996). Ahlâki muhakeme yaklaşımında eleştirel düşünme ve muhakeme yapmak vardır. Bu yöntemde öğrencilere ahlâki ikilem barındıran bir olay verilir. Öğrencilerin bu durum karşısında verdikleri yanıtlarla hangi ahlâki gelişim döneminde olduğu belirlenmeye çalışılır. Burada önemli olan öğrencinin verdiği yanıtlardan çok bu cevabı verirken kullandığı akıl yürütme süreçleridir (Eggen ve Kauchak, 1997). Öğretmen bu yaklaşımı benimseyerek değer kazandırmayı amaçlıyor ise sınıf ortamını demokratik ve esnek bir biçimde düzenlemelidir. Her öğrenci görüş ve düşüncelerini rahatça ve özgürce ifade etmelidir. Öğretmen bu yaklaşımda neyin doğru olduğuna öğrenciyi yönleltmemeli, öğrencinin kendi düşüncelerini açıklamasını sağlamalıdır (Kohlberg, 1976'dan aktaran Edgington, 2002).

Kohlberg ahlâk gelişimini üç düzeye ayırır. Bunun yanı sıra her düzey de iki evreden oluşur. Evreler hiyerarşik bir yapı göstermektedir. Bu anlamda, birey bir evreden hemen sonraki bir evreye geçebilir. Kohlberg'e göre ahlâki gelişim evreleri aşağıda Tablo 2.1'de gösterilmektedir (Bacanlı, 2021).

Tablo 2.1. Kohlberg'e göre ahlâki gelişim evreleri (Bacanlı, 2021)

EVRE	EVRENİN ÖZELLİĞİ
Gelenek Öncesi Düzey (Cezadan kaçma ve ödül alma ağırlıklı)	
I. Evre: Heteronom ahlâk, ceza ve itaat ahlâkı.	İyi olan, dışarıdan dayatılan kurallara uyan ve ödül getiren, cezadan kaçındır.
II. Evre: Araçsal amaç, pazar değış tokuş ahlâkı.	İyi olan, bireye ve iyilik yapan veya alan kişiye makul gelendir; uzun süreli bağlılık yoktur.
Geleneksel Düzey (Toplumsal kurallar ağırlıklı)	
III. Evre: Kişiler arası uyum, akran kanısı ahlâkı.	İyi olan, akran grubunu oluşturan arkadaşlardan onay getirendir.
IV. Evre: Toplumsal sistem yönelimi, toplumsal sisteme uyum, kanun ve düzen ahlâkı.	İyi olan, kanunlara geleneklere ve otoritelere uygun olandır.
Gelenek Ötesi Düzey (Moral prensipler ağırlıklı)	
V. Evre: Toplumsal anlaşma yönelimi, toplumsal anlaşma ve bireysel haklar ahlâkı.	İyi olan, toplumda uzlaşmazlıkları önlemek için konuşmuş, var olan kurallara uygun olandır; gerçek sonuç ne iyi ne kötüdür.
VI. Evre: Kendisinin seçtiği evrensel ilkeler ahlâkı.	İyi olan, kişisel, genel moral ilkelerle tutarlı olandır.

Ahlâki muhakeme yaklaşımı Sosyal Bilgiler de yardımseverlik, sorumluluk, adalet, doğal çevreye duyarlılık gibi değerlerin kazandırılmasında kullanılabilir. Ayrıca bu yaklaşımın benimsenmiş olduğu aile katılımlı etkinlikler de yapılabilir.

Ahlâki muhakeme yaklaşımının Sosyal Bilgiler dersinde kullanımına ilişkin örnek vermek gerekirse, özgürlük ve sorumluluk değerlerini kazandırmak isteyen bir öğretmen, öğrencilerine ahlâki ikilem içeren bir hikâyeyi evde aileleri ile yapmalarını isteyebilir. Ahlâki ikilem şöyle olabilir;

“Mert 5. sınıf öğrencisidir ve bilgisayar oyunlarını çok sevmektedir. Okulda tüm gün çok yorulduğunu düşünür ve eve geldiğinde önce yemeğini yer sonra bilgisayar oyunlarını oynar ve dinlenir. Bilgisayarda oyun oynadıktan sonra da o gün öğretmenlerinin vermiş olduğu ödevleri yapar. Yine böyle bir günde Mert eve gelir, oyun oynar ve en son ödevlerini yapmaya başlar. Akşam olduğunda ödevlerini not ettiği kâğıda baktığında bir de görür ki yarın müzik dersinden sınavı vardır. Müzik dersinin sınavı flütten öğrenmiş oldukları şarkıları çalarak yapılacaktır. Hemen müzik defterini açar notalara bakarak flütle denemeler yapmaya başlar. Mertlerin alt komşusu ise yaşlı bir teyzedir ve çok hastadır. Flüt sesini duyar ve Mert’in ailesine durumu açıklamak üzere gelir. Anne ve babası Mert’e bu durumu söyler. Mert ise yarın müzik dersinden sınavı olduğunu belirtir. Mert, flüt çalmaya devam etmeli mi yoksa hasta olan yaşlı teyzenin rahatsız olmaması için flüt çalmamalı mıdır?”

Öğretmen, aile bireylerinin her birinin cevaplarını nedenleriyle birlikte açıklamalarını ister. Sonrasında bu cevaplar sınıf ortamında tartışılarak bir sonuca ulaşılır. Böylece öğrencilere özgürlük ve sorumluluk değerleri ahlâki muhakeme yaklaşımı ile kazandırılmış olur.

2.4. Sosyal Bilgilerde Değer Eğitiminde Aile Katılımı

Sosyal Bilgilerin amacı bireylerin kendilerini ve sosyal çevrelerini anlamalarına yardım etmektir. Sosyal Bilgiler, bireylerin kendilerine ve sosyal çevrelerine karşı olumlu değer ve tutum geliştirmeyi de sağlar. Bu durum değerlerin kazanılmasında, değer eğitiminin gereğini vurgulamaktadır (Doğanay, 2012).

Değerlerin bireylere kazandırılmasında değer eğitimi kapsamında aile, okul ve çevrenin önemli sorumlulukları ve etkileri bulunmaktadır. Aile, bireyin ilk öğrenme yaşantılarının olduğu kurum olduğu için aynı zamanda değer eğitiminin de başladığı

yerdir (Aslan, 2016). Sosyal Bilgiler dersi değer eğitiminde aile katılımının sağlanması için aileler ve öğretmenler üzerine düşen görev ve sorumlulukları yerine getirmelidir. Sosyal Bilgiler dersi değer eğitiminde aile katılımında ailelerin görev ve sorumlulukları şöyle açıklanabilir (Fan ve Chen, 2001; Çelenk, 2003; Şahin Tezel ve Ünver, 2005; Aslanargun, 2007; Küçükylmaz, 2011):

- Aileler, öğretmenler ile sürekli ve etkili bir iletişim kurmalıdır.
- Aileler, çocuklarına değerleri kazandırabilmek için öğretmen ile iş birliği yapmalıdır.
- Aileler okul içinde ve okul dışında düzenlenen değer eğitiminde aile katılımlı etkinliklere gönüllü ve istekli olarak katılmalıdır.
- Aile çocuğa okulda kazandırılan değerleri, ev ortamında pekiştirmesi için yardımcı olmalıdır.
- Aileler evde çocuklarının değer eğitimine katkı sağlayacak uygun öğrenme ortamları oluşturmmalıdır.
- Aileler çocuğunun ev ortamındaki değer eğitimine yönelik davranışları hakkında öğretmeni bilgilendirmelidir.
- Aileler değer eğitiminde kendilerinin de görev ve sorumlulukları olduğunun farkında olmalıdır.

Sosyal Bilgiler dersi değer eğitiminde aile katılımını sağlamada öğretmenlerin birtakım görev ve sorumlulukları vardır. Bu görev ve sorumluluklar şöyle açıklanabilir (Stern, 2003; Arslan ve Nural, 2004; Şahin Tezel ve Ünver, 2005; Aydoğan, 2021):

- Öğretmenler, aileler ile iletişim kurmalıdır.
- Öğretmenler, öğrencilere değerleri kazandırabilmek için aileler ile iş birliği yapmalıdır.
- Öğretmenler, okul içinde ve okul dışında düzenlenen değer eğitiminde aile katılımlı etkinliklere aileleri davet etmelidir.
- Öğretmenler, aileleri değer eğitiminde aile katılımı sağlama konusunda teşvik etmelidir.
- Öğretmenler, okulda öğrencilerin değer eğitimine katkı sağlayacak uygun öğrenme ortamları oluşturmmalıdır.
- Öğretmenler, aileleri değer eğitimine katılım sağlama konusunda bilgilendirici toplantılar düzenlemelidir.

- Öğretmenler, öğrencinin okul ortamındaki değer eğitimine yönelik davranışları hakkında aileleri bilgilendirmelidir.
- Öğretmenler, okulda düzenlenen değer eğitimi etkinlikleri ile evde düzenlenen değer eğitimi etkinlikleri arasında eşgüdüm sağlamalıdır.
- Öğretmenler, öğrencinin ev ortamındaki değer eğitimi davranışlarını gözlemlemek için ev ziyaretleri düzenlemelidir.

Değer eğitiminin bireylere bilinçli bir biçimde verilmesi için planlı ve programlı etkinlikler düzenlenmelidir (Katılmış ve Balcı, 2017). Bu etkinlikler planlanırken bireyi ailesinden bağımsız olarak düşünmek olanaksızdır. Okul ve ailenin iş birliği yaparak çalışmaları etkili bir değer eğitimi sağlayacaktır (Özbay, 2021). Okulda verilen değer eğitiminin evde, evde verilen değer eğitiminin okulda desteklenerek sürekliliğin sağlanması değer eğitiminde aile katılımıyla olanaklıdır (Driessen vd., 2005; Şahin Tezel ve Ünver, 2005).

Aile katılımı; öğrencinin okulda kazanmış olduğu bilgi, beceri, tutum ve değerleri gündelik yaşamında da hayata geçirebilmesi ve bunun sürekliliğinin olabilmesi için aile-okul, aile-öğrenci iletişim ve etkileşimlerinin artırılmasıdır (Türe ve Deveci, 2017). Demircan (2012) aile katılımını; çocuğun kaliteli bir eğitim alarak başarıya ulaşmak üzere aile ile okul arasındaki etkileşimin artırılması, ailenin okul ile sürekli bilgi alışverişinde bulunması, aile-çocuk-okul arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi, ailenin okul ile birlikte ortak hareket etmesi için okul etkinliklerinin oluşum sürecine dâhil olması biçiminde tanımlamıştır. Aile katılımı en genel anlamıyla anne ve babaların çocuklarının eğitimlerine katkıda bulunmak amacıyla sürece dâhil edilmesi olarak tanımlanabilir (Jeynes, 2005; Erdoğan ve Demirkasımoğlu, 2010; Keleş ve Dikici Sığırtmaç, 2016; Aktamış).

Epstein (2008) ailelerin eğitim sürecine katılmaları ile ilgili aşağıdaki sınıflandırmayı yapmış ve uygulama önerileri sunmuştur:

- Anne-babalık: Anne ve babaların çocukların ev ortamını eğitimlerini etkili bir biçimde alacağı biçimde düzenleme, temel ihtiyaçlar (sağlık, güvenlik vb.), çocuk gelişimi gibi konularda anne-babalara bilgilendirici etkinliklerde bulunma.
- İletişim: Okul ve aile arasında açık ve sürekli bir iletişim sağlama, öğrenci hakkında çeşitli bilgilendirmelerde bulunma.

- Gönüllülük: Sınıf içi veya sınıf dışı etkinliklerde ailelerin etkinlik yapabileceği ortam sunma.
- Evde Eğitim: Çocukların evdeki öğrenme etkinliklerine katılma.
- Karar Alma: Ailelerin karar alma süreçlerinin içerisinde bulunması. Okul-aile birliği temsilcisi seçme gibi.
- Toplumla İş Birliği İçinde Olma: Okul-öğrenci-aile kapsamındaki kaynak ve hizmetlerin bütünleştirilmesi.

Sosyal Bilgiler dersi değer eğitiminde aile katılımı gerçekleştiriminin öğrenci, anne-baba, öğretmen, okul bakımından birçok yararı bulunmaktadır. Sosyal Bilgiler dersi değer eğitiminde aile katılımını gerçekleştiriminin öğrenciye sağladığı yararlar şöyle açıklanabilir (Cömert ve Güleç, 2005; Ömeroğlu ve Kandır, 2006; Çamlıbel Çakmak, 2010):

- Öğrencinin yaşamda başarılı bir birey olması,
- Aile ve öğretmenin aynı ortamda bulunması ile çocukların kendilerini güvende ve mutlu hissetmeleri,
- Öğrencinin evdeki ortamını etkili bir öğrenme-öğretme ortamına dönüştürme,
- Değerleri kazanmada kalıcılığını ve sürekliliğini sağlama,
- Evde ve okuldaki değer eğitimi arasında eşgüdüm oluşması,
- Öğrencilerin bilişsel, duyuşsal ve sosyal becerilerinin gelişimine katkıda bulunma.

Sosyal Bilgiler dersi değer eğitiminde aile katılımını gerçekleştiriminin aşağıda yer verilen aileye birçok yararı bulunmaktadır (Zembat ve Unutkan, 1999; Cömert ve Güleç, 2005; Poyraz ve Dere Çiftçi, 2011):

- Çocuklarının değer eğitiminde kendilerinin de bir sözleri ve rolleri olduğunun farkına varma,
- Çocuklarının bilişsel, sosyal ve duyuşsal yönden gelişimlerine çok boyutlu biçimde destek olma,
- Değer eğitiminde aile katılımı etkinlikleri sayesinde kendilerinde bulunan ilgi, yetenek ve becerilerini keşfetme,
- Çocukları ile etkili bir iletişim kurma,
- Bilmediği bir konu hakkında araştırma yaparak kendilerini geliştirme.

Sosyal Bilgiler dersi değer eğitiminde aile katılımını gerçekleştirmenin retmenlere de katkıları olmaktadır. Öğretmene sağlanan yararlar şoyle sıralanabilir (Çamlıbel akmak, 2010; Bayraktar vd., 2016; Aydoğan, 2021):

- Programda yer alan değerleri tam anlamıyla kazandırma,
- Ailelerle kurulan etkili iletişim sonucu öğrencileri daha iyi tanıma,
- Kendi gev ve sorumluluklarını aileler ile paylaşma,
- Okulda kazanılan bilgi, beceri ve değerlerin ev ortamına da taşınarak bu bilgi, beceri ve değerlerin kalıcılığını sağlama.

2.5. Sosyal Bilgilerde Değer Eğitiminde Aile Katılımı Etkinlikleri

Sosyal Bilgiler dersi değer eğitiminde aile katılımının gerçekleştirilebileceği çeşitli etkinlikler dzenlenebilir. Sosyal Bilgiler retmenleri evde, okulda ya da okul dışında ailelerin ilgi ve gereksinimlerine yönelik olarak değer eğitiminde aile katılımlı etkinlikler gerçekleştirilebilir. Ayrıca ailelerle okul içi ve okul dışı öğrenme ortamlarında iletişim kurularak değer eğitiminde aile katılımı sağlamaya yönelik çalışmalar yürütülebilir (Coleman ve Churchill, 2012; Türe, 2018; Epstein, 2019; Ersoy, 2020; Karaçöp, 2020; Temel, 2020; Aydoğan, 2021; şen, 2021). Aşağıda değer eğitiminde aile katılımı etkinlikleri; aile iletişim etkinlikleri, değer eğitiminde aile katılımlı evde öğrenme etkinlikleri, değer eğitiminde aile katılımlı okulda öğrenme etkinlikleri, değer eğitiminde aile katılımlı okul dışı öğrenme etkinlikleri başlıkları altında açıklanmıştır.

2.5.1. Aile iletişim etkinlikleri

Sosyal Bilgiler dersi değer eğitiminde aile katılımı gerçekleştirmede ailelerle kurulan iletişim önemlidir. Aile iletişim etkinlikleri; değer eğitiminde aile katılımlı evde öğrenme etkinlikleri, okulda öğrenme etkinlikleri ve okul dışında öğrenme etkinlikleri için de temel oluşturmaktadır (Hornby, 2011; Türe, 2018; Temel vd. 2020; Aydoğan 2021). Aşağıda aile iletişim etkinlikleri; telefon görüşmeleri, haber mektupları, ailelerle yapılan yazışmalar, aile el kitabı, bültenler başlıkları altında açıklanmıştır.

2.5.1.1. Telefon görüşmeleri

Yüz yüze görüşme olanaklarının olmadığı durumlarda sıklıkla tercih edilen iletişim yöntemlerinden biri telefon grşmeleridir. Telefon görüşmeleri yalnızca acil durumlarda

ya da sorunları iletmek amacıyla kullanılmamalı, etkili bir iletişim ortamı sağlamalıdır (İşmen ve Yıldız, 1996). Sosyal Bilgiler öğretmenleri telefon görüşmeleri aracılığıyla okulda gerçekleştirilen değer eğitimi uygulamaları hakkında aileleri bilgilendirebilir, ailelerde değer eğitimine ilişkin farkındalık oluşturabilir ve aileleri katılım sağlamaları amacıyla okula davet edebilir. Aynı zamanda aile de öğretmeni evde gerçekleştirilen değer eğitimi uygulamaları hakkında bilgilendirebilir (Dinç, 2011; Hornby, 2011).

2.5.1.2. Haber mektupları

Haber mektupları, öğrencinin eğitim sürecine ilişkin bilgilerin ve okulda ya da evde yapılabilecek uygulamalar hakkında aileleri bilgilendirmeyi ve katılım göstermelerini amaçlayan iletişim araçlarından biridir (Aydoğan, 2021). Sosyal Bilgiler dersinde değer eğitiminde aile katılımını sağlamak amacıyla evlere günlük, haftalık ya da aylık sürekli olarak haber mektupları gönderilebilir.

Haber mektupları, okulun değer eğitimi politikasını anlatabilir; okulda son zamanlarda gerçekleşen değer eğitimi kapsamındaki yaşantıları açıklayabilir; çocukların sınıftaki olumlu davranışlarını vurgulayabilir (Sözer ve Deveci, 2007). Mektupta ailelere, işlenecek değer ile ilgili bilgi verilerek, aileye bu değer ile ilgili neler yaptıkları ya da yapabilecekleri sorulabilir (Deveci, 2014).

2.5.1.3. Okul-aile iş birliği defteri

Her öğrenci için değer eğitimi ile ilgili ev-okul iş birliği defteri veya ev ödevi kitabı oluşturularak, ailelerin düzenli olarak bu defter ya da kitabı okumaları beklenebilir. Aileler de okuma sonucunda, defter ya da kitaba notlar yazarsa, aile ile okul arasında gerçek bir iletişim ağı kurulmuş olur.

Okuldan aileye, aileden okula doğru olmak üzere çift yönlü ve etkileşimli bir süreç olan çeşitli etkinlikler ile yapılan yazışmalar okul ve aile arasındaki iletişimi sağlayan önemli araçlardan biridir (Yazar vd., 2008). Ailelerle yapılan yazışmalar yoluyla öğrencinin okuldaki, evdeki ve okul dışındaki değer eğitimi etkinliklerine katılım durumları hakkında karşılıklı iletişim sağlanabilir (Aydoğan, 2021).

2.5.1.4. Aile el kitabı

Okullar ailelere bilgi vermek amacıyla el kitabı hazırlayabilirler. Aileler için hazırlanacak el kitabında okulu tanıtıcı bilgiler, okul kuralları, okulda yapılan etkinlikler

yer alabilir (Temel vd., 2020). Aile el kitapları Sosyal Bilgiler dersi kazanımları doğrultusunda hazırlanabilir (Türe, 2018). Sosyal Bilgiler dersi için oluşturulan aile el kitabında değer eğitiminde aile katılımı etkinliklerine yer verilebilir.

2.5.1.5. Bültenler

Aileler için haftalık veya aylık sürekli olarak bültenler hazırlanabilir. Bu bültenlerde ailelerin çocuklarıyla yapabileceği etkinliklere yer verilebilir (Ersoy, 2003). Sosyal Bilgiler dersi için hazırlanan bültende değer eğitimi ile ilgili olarak okulda yapılan etkinliklere, bu etkinliklere ilişkin fotoğraflara yer verilebilir. Bültende ailelere değer eğitiminde yapabilecekleri çalışmalara ilişkin öneriler sunulabilir.

2.5.2. Değer eğitiminde aile katılımlı evde öğrenme etkinlikleri

Çocukların değer eğitiminde okuldaki ortam kadar ailelerin evde oluşturdukları ortam ve şartların da önemli bir etkisi bulunur. Ailelerin, okulda kazandırılmaya çalışılan değerleri evde pekiştirmesi için çocuğunun değer eğitimi etkinliklerine aktif olarak katılım göstermesi gereklidir (Gümüşeli, 2004; Aydoğan, 2006).

Sosyal Bilgiler dersi değer eğitiminde aile katılımlı evde öğrenmeye yönelik olarak birtakım etkinlikler düzenlenebilir (Türe, 2018). Aşağıda değer eğitiminde aile katılımlı evde öğrenme etkinlikleri; ailelerin öğrenci rolünde olması, ailelerin öğretmen rolünde olması, ev ziyaretleri, ev ödevleri, aile büyükleriyle çalışma, görüntü ve video kayıtları başlıkları altında açıklanmıştır.

2.5.2.1. Ailelerin öğrenci rolünde olması

Öğrencilerin öğretmen, ailelerin ise öğrenci rolünde olduğu aile katılımlı etkinlikler ile öğrencilerin okulda edinmiş olduğu bilgi, beceri ve değerleri aile bireyleri ile paylaşarak bu bilgi, beceri ve değerleri ailelerinin de kazanmasına olanak oluşturabilirler. Bu durum Sosyal Bilgiler dersinin yaşama dönük amaçlarının gerçekleştirilmesi için etkili bir ortam oluşturur. Ayrıca, öğrenci Sosyal Bilgiler dersi kazanımları kapsamında okulda öğrenmiş olduğu değerleri evde ailesine aktararak bilgilerini tekrar eder, yaparak yaşayarak öğrenmiş olur. Bu bağlamda da öğrenilenlerin kalıcı olmasını sağlar (Deveci ve Selanik Ay, 2014).

Örneğin, beşinci sınıf 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ‘Birey ve Toplum’ öğrenme alanında yer alan “Çocuk olarak haklarından yararlanmaya ve bu hakların ihlal

edildiği durumlara örnekler verir.” kazanımına ilişkin öğrencilerin öğretmen rolünde olacağı evde aile katılımlı etkinlikler planlanabilir. Çocuk kendi haklarını öğretmen rolünde ailesine örnekler vererek açıklayabilir. Böylece sorumluluk değerinin aile katılımıyla kazanılması sağlanabilir.

2.5.2.2. Ailelerin öğretmen rolünde olması

Sosyal Bilgiler dersinde değer eğitiminde aile katılımını sağlayabilecek ev etkinliklerinden biri de ailelerin öğretmen rolünde olduğu aile katılımlı değer eğitimi etkinlikleridir (Türe, 2018). Örneğin; dördüncü sınıf 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Birey ve Toplum öğrenme alanında bulunan “Yaşamına ilişkin belli başlı olayları kronolojik sıraya koyar.” kazanımına ilişkin aileler çocuklarına bu kazanımı sorumluluk değerini de benimsetecek bir biçimde etkinlik yaparak kazandırabilir. Çocuğunun doğum, ilk konuşma, ilk yürüme anı, ilk okula başlama zamanı gibi olayları anlatarak, bu önemli olayları kronolojik sıraya koymasını isteyebilir. Böylece hem öğrencinin okulda öğrendiği önemli olayları kronolojik sıraya koyma amacı gerçekleştirilmiş hem de sorumluluk değeri kazandırılmış olur. Bu sayede de aileler çocuklarının değer eğitimi konusundaki kazanımlarının pekiştirilmesini sağlarlar.

2.5.2.3. Ev ziyaretleri

Ev ziyaretleri; ailelerin tutum ve davranışlarını, değerleri nasıl kazandığını, çocuklarından beklentilerini, evdeki kuralları ve sorumlulukları, ev ilişkilerini gözlemleyebilmek için kullanılan en iyi yöntemler arasında yer alır. Ev ziyaretleri sayesinde öğretmen ve ailenin iş birliğiyle çocukların değerleri kazanabilmesi için uygun ev ortamının düzenlenmesi ve ailenin katılım göstermesi olanaklıdır (Aral vd., 2000; Ömeroğlu ve Can Yaşar, 2005).

Örneğin, 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı yedinci sınıf ‘Birey ve Toplum’ öğrenme alanında bulunan “Bireysel ve toplumsal ilişkilerde olumlu iletişim yollarını kullanır.” kazanımına ilişkin öğretmen ev ziyaretleri esnasında çocuğun ve ailenin ev yaşamındaki davranışları ile ilgili gözlemler yapılabilir, ailelere çeşitli öneriler sunulabilir.

2.5.2.4. Ev ödevleri

Okulun dışında belirli amaçlar doğrultusunda sürdürülen etkinlikler ev ödevleri olarak adlandırılır (Öztürk, 2015). Öğrencilerden ev ödevleri aracılığıyla sorumluluklarının farkında olmaları beklenir (Oğuz, 2010). Ayrıca ev ödevleri okul ve ev arasındaki ilişki bakımından önemlidir. Ailelere okulda yürütülen eğitim uygulamaları hakkında bilgiler verirken aynı zamanda öğretmenlere de evde yürütülen eğitim uygulamaları hakkında ipuçları verir (Öztürk, 2015). Bu bağlamda ev ödevlerinin ailelere ve öğretmenlere değer eğitimi uygulamaları konusunda fikir sahibi olmalarını sağladığı söylenebilir.

Örneğin, dördüncü sınıf 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer alan "Kendisine ait örnek bir bütçe oluşturur." kazanımına yönelik olarak öğrencilere ev ödevi verilebilir. Öğrenci ailesi ile gelir-gider tablosu oluşturarak örnek bir bütçe hazırlayabilir. Bu sayede öğrenci tasarruf ve sorumluluk değerini evde ailesi ile gerçekleştireceği ev ödevi aracılığıyla kazanabilir.

2.5.2.5. Aile büyükleriyle çalışma

Sosyal Bilgiler dersi kapsamında aile büyükleriyle çalışma değer kazanmada, değer eğitimine ilişkin canlı ortamlardan yararlanmada etkili ve zevkli ortamlar sunabilir. Bu çalışmalar aracılığıyla aile büyüklerinin deneyimleri, öğrencilere birtakım bilgi, beceri ve değerlerin kazanılmasında kaynaklık edebilir (Berger ve Riojas Cortez, 2015).

Örneğin, dördüncü sınıf 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı kapsamındaki "Teknolojik ürünlerin geçmişteki ve bugünkü kullanımını karşılaştırır." kazanımına yönelik olarak ev ortamında öğrenci aile büyükleriyle geçmişteki teknolojik ürünler ve kullanım alanları hakkında çalışma yapılabilir. Bu sayede öğrenci bilimsellik değerini evde aile büyüklerinden birisi ile gerçekleştireceği çalışma ile kazanabilir.

2.5.2.6. Görüntü ve video kayıtları

Aile katılımı uygulamalarında çocuğun evdeki öğrenme yaşantılarının görüntü ve video kayıtlarının alınarak öğretmen ile uygun bir biçimde paylaşılması önemlidir (Çağdaş ve Seçer, 2006). Örneğin, dördüncü sınıf 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda bulunan "Doğal afetlere yönelik gerekli hazırlıkları yapar." Kazanımına ulaşmak için ev ortamında öğrenci ailesi ile deprem çantası hazırlayabilir. Deprem çantası hazırlanırken görüntü veya video kaydı alınabilir. Bu sayede öğrenci doğal çevreye

duyarlılık değerini evde ailesi ile gerçekleştireceği deprem çantası etkinliği ile kazanabilir.

2.5.3. Değer eğitiminde aile katılımlı okulda öğrenme etkinlikleri

Sosyal Bilgiler dersi değer eğitiminde aile katılımlı okulda öğrenmeye yönelik olarak birtakım etkinlikler düzenlenebilir (Türe, 2018; Karaçöp, 2020; Temel, 2020; Yıldız, 2021). Aşağıda değer eğitiminde aile katılımlı okulda öğrenme etkinlikleri; ailelerin sınıf ortamına davet edilmesi, güncel olay ile belirli gün ve haftalardan faydalanma, aile bilgilendirme toplantıları, aile eğitim toplantıları, aile konferansları, kermesler, aile kütüphanesi başlıkları altında açıklanmıştır.

2.5.3.1. Ailelerin sınıf ortamına davet edilmesi

Ailelerin evde çocuğu ile yapacağı değer eğitimi etkinlikleri kadar okulda düzenlenen değer eğitimi etkinliklerine katılması öğrencilerin değerleri kazanabilmesi bakımından önemlidir (Gümüşeli, 2004).

Ailelerin sınıf ortamına davet edilebileceği etkinliğe örnek vermek gerekirse, altıncı sınıf 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ‘Üretim, Dağıtım ve Tüketim’ öğrenme alanı kapsamında “İlgi duyduğu mesleklerin gerektirdiği kişilik özelliklerini, becerileri ve eğitim sürecini araştırır.” kazanımına yönelik olarak sınıf ortamına öğrenci ailelerinden çeşitli mesleklere mensup olan kişiler davet edilebilir. Davet edilen kişi kendi mesleğinin gerektirdiği eğitimi, kişilik özelliklerini, yetkinliklerini öğrencilere aktarır. Bunu yaparken de aynı zamanda sorumluluk değeri de öğrenciye benimsetilmiş olur.

2.5.3.2. Güncel olaylardan yararlanma

Sosyal Bilgiler dersi güncel olayların en çok kullanıldığı derslerden biridir. Güncel olay öğretimi ile güncel konuların sınıf ortamında tartışılması sağlanır. Pek çok güncel olay saygı, adalet, dürüstlük gibi değerlerin öğretimi için etkili bir kaynak olabilir. Öğrenciler okudukları bir İnternet haberini, gazeteyi vb. derste paylaşıp, tartışabilir (Arın, 2006; Deveci, 2007).

2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’ndaki öğrenme alanlarının birçoğunda güncel olayların konu olabileceği kazanımlar vardır. Örneğin yedinci sınıf 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ‘Küresel Bağlantılar’ öğrenme alanı kapsamında yer alan “Arkadaşlarıyla birlikte küresel sorunların çözümüne yönelik fikir önerileri geliştirir.”

kazanımına yönelik olarak öğrencilerin aileleri ile birlikte sınıf ortamında küresel iklim değişimi, göç, doğal afetler, terör gibi konular ele alınarak aile katılımı okulda öğrenme etkinlikleri gerçekleştirilebilir. Yine Sosyal Bilgiler dersinin kazanımları doğrultusunda ele alınabilecek göç konusu işlenirken sınıfta mülteci öğrenciler bulunuyorsa bu öğrencilerin aileleri sınıfa davet edilerek kendilerinin göç sürecinin anlatılması istenebilir. Bu biçimde hem aile katılımı gerçekleştirilmiş olur hem de öğrencilere saygı değeri kazandırılabilir.

Güncel olayların Sosyal Bilgiler dersinde kullanılması öğrencilerin sınıf ortamında edinmiş oldukları bilgileri gerçek yaşamda anlamlandırmasına yardımcı olur. Güncel olay öğretimi ile aile ortamında bir güncel olayın ele alınmasına ya da ailede güncel bir olayın çözümüne yönelik fikirler geliştirebilmesine olanak verilmiş olur (Deveci, 2007).

2.5.3.3. Belirli gün ve haftalardan faydalanma

Belirli günler ve haftalar okulda aile katılımı uygulamalar yapabilmek için iyi bir olanaktır. Belirli gün ve haftalar eylül ayından haziran ayına kadar sürmektedir. Bu belirli gün ve haftalar ile bireylerin pek çok bilgi, beceri ve değer kazanmalarına olanak sağlanır. Öğrenciler aileleri ile birlikte belirtilen tarihlerdeki belirli gün ve haftalarda aktif bir biçimde etkinlikler yapabilir, sunumlar hazırlayabilirler. Bu sayede aile-öğrenci-okul etkileşimi de sağlanmış olur.

Aşağıda belirli gün ve haftalarda aile katılımı ile birlikte öğrencilere kazandırılacak değer örnekleri verilmiştir.

Tablo 2.2. Belirli gün ve haftalarda aile katılımı ile birlikte öğrencilere kazandırılacak değerler

Bağımsızlık	Zafer Bayramı (30 Ağustos)
Bilimsellik	Bilim ve Teknoloji Haftası (8-14 Mart)
Çalışkanlık	Girişimcilik Haftası (Mart ayının ilk haftası)
Dayanışma	15 Temmuz Demokrasi ve Millî Birlik Günü
Duyarlılık	Çevre Koruma Haftası (Haziran ayının 2. haftası)
Dürüstlük	Etik Günü (25 Mayıs)
Estetik	Dünya Tiyatrolar Günü (27 Mart)
Eşitlik	İnsan Hakları ve Demokrasi Haftası (10 Aralık gününü içine alan hafta)
Sevgi	Anneler Günü (Mayıs ayının 2. pazarı)
Tasarruf	Enerji Tasarrufu Haftası (Ocak ayının 2. haftası)
Vatanseverlik	Şehitler Günü (18 Mart)
Yardımseverlik	Organ Bağışı ve Nakli Haftası (3-9 Kasım)

Tablo 2.2'ye bakıldığı zaman MEB 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda bulunan değerlerin kazandırılması için etkinlik düzenlenebilecek belirli gün ve haftalar görülebilir. Belirli gün ve haftalarda değer eğitiminde aile katımlı etkinlikler uygulanabilir. Belirli gün ve haftalar, Sosyal Bilgiler dersinde aile katımlı değer eğitimi etkinlikleri için iyi birer kaynak olabilir (Deveci ve Çengelci Köse, 2019).

2.5.3.4. Aile bilgilendirme toplantıları

Eğitim-öğretim yılının başlangıcından itibaren belirli aralıklarla okulda uygulanan eğitim kapsamında ailelere bilgi vermek amacıyla aile bilgilendirme toplantıları düzenlenebilir (Aydoğan, 2021). Aile bilgilendirme toplantıları, aile ile öğretmen iletişiminin artmasında ve öğrencilerin akademik başarılarını artırmada önemli görülmektedir (Hornby, 2011). Aile bilgilendirme toplantıları değer eğitimi kapsamında da yapılabilir. Ailelere okul içinde veya okul dışında katılım sağlayabilecekleri değer eğitimi etkinlikleri hakkında bilgi verilebilir (Hohmann ve Weikart, 2000).

2.5.3.5. Aile eğitim toplantıları

Aile eğitim toplantıları, ailelerin çocuklarına nasıl destek olabilecekleri hakkında bilgilendirme yapılması amacıyla düzenlenebilir. Bu sayede öğretmen gözetiminde olmayan öğrenme ortamlarında, ailelerin aile katılımına yönelik bilgisinin artmasına yardımcı olunabilir (Morrison, 2003). Sosyal Bilgiler dersi kazanımları doğrultusunda yapılan aile eğitim toplantısında, ailelerin çocuklarının değer eğitimine nasıl katkıda bulunabileceğine ilişkin bilgilerinin artması sağlanabilir.

2.5.3.6. Aile konferansları

Ailelerin gereksinimleri dikkate alınarak bir eğitim-öğretim yılı içerisinde en az birkaç kez aile konferansları düzenlenmelidir. Konferansları öğretmen, okul rehber öğretmeni, okul müdürü yapabileceği gibi konferansın konusuyla ilgili olarak alanında uzman bir konuk da davet edilerek gerçekleştirilebilir. Konferansta ailelerin soruları, önerileri mutlaka dinlenmelidir (Bayraktar, 2020). Sosyal Bilgiler dersi değer eğitiminde ailenin katılımının önemi, değer eğitiminde aile katılım etkinlikleri vb. konularla ilgili olarak aile konferansları düzenlenebilir.

2.5.3.7. Aile kütüphanesi

Okul içerisindeki uygun bir alanda değer eğitimi ile ilgili kaynak kitapların, dergilerin, gazetelerin ve değer eğitiminde aile katılımına ilişkin her türlü yayının bulunduğu bir ortam hazırlanarak aile kütüphanesi oluşturulabilir (Ömeroğlu vd., 2003). Ayrıca isteyen ailelerin bu kaynakları ödünç alabilmesi, ailelerin oluşturulan kütüphane ile ilgili görüşlerinin alınması önem taşımaktadır (Aydoğan, 2021).

2.5.4. Değer eğitiminde aile katılımlı okul dışı öğrenme etkinlikleri

Sosyal Bilgiler dersi değer eğitiminde aile katılımlı okul dışında öğrenmeye yönelik olarak birtakım etkinlikler düzenlenebilir. Okul dışı öğrenme ortamları değer eğitiminde önemli bir yer tutmaktadır (Akbaş, 2004; Taşdemir vd., 2012; Tösten, 2020; Çalışkan ve Yıldırım, 2022). Sosyal Bilgiler dersinde değer eğitiminde aile katılımını sağlayabilmek için okul dışı öğrenmeler kadar zengin bir kaynak yoktur (Foran, 2008). Değer eğitimini okul dışı öğrenme ortamlarında sağlamak kazanılacak değerlerin günlük yaşama aktarılmasını sağlar. Değer eğitiminin yalnızca okul ya da ev ortamında düşünülmesi çocuğun değerleri kazanmasında birtakım eksikliklere neden olacaktır (Tay, 2020). Ayrıca Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda bulunan değerlerin kalıcı biçimde kazanılabilmesi için öğrencilerin değerleri farklı ortamlarda pekiştirmesi gereklidir (Çengelci, 2013). Aşağıda değer eğitiminde aile katılımlı olan okul dışı öğrenme etkinlikleri; aile katılımlı geziler, yaz tatilleri, sosyal sorumluluk projeleri, sivil toplum kuruluşlarıyla çalışma başlıkları altında açıklanmıştır.

2.5.4.1. Aile katılımlı geziler

Gezi eğitim sürecinde yararlanılabilecek en etkili öğretim yöntemlerinden biridir. Öğrencilerin aileleri ile birlikte birçok yere geziler düzenlenebilir. Bu sayede öğrencilerin gözlem, konum analizi, sosyal katılım, mekânı algılama vb. becerilerinin gelişimi, birçok değerlerin benimsenmesi ve Sosyal Bilgiler dersine ilişkin kazanımların gündelik yaşama aktarılabilmesi sağlanır (Selanik Ay, 2010). Ayrıca geziler öğrencilerin yaparak yaşayarak öğrenmesine olanak verir. Böylece değer eğitiminin aile katılımlı geziler aracılığıyla yapılması kalıcı öğrenmeler sağlayabilir (Knapp, 2000).

Örneğin, beşinci sınıf 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı 'Kültür ve Miras' öğrenme alanı kapsamında yer alan "Çevresindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesnelere ve eserleri tanıtır." kazanımına yönelik olarak öğrencilerin aileleri ile birlikte

buldukları yerdeki doğal varlıkları, tarihî mekânları, nesnelere görmek için eğitsel bir gezi düzenlenebilir. Bu sayede hem aile katılımı gerçekleştirilmiş hem de öğrencilere estetik ve kültürel mirasa duyarlılık değerleri kazandırılmış olur.

2.5.4.2. Yaz tatilleri

Yaz tatilleri ailelerin çocukları ile birlikte çeşitli etkinliklerde bulunabileceği iyi bir zaman dilimidir. Sosyal Bilgiler dersi kapsamında aileler çocuklarına bazı değerleri yaz tatilleri ile kazandırabilir (Berger ve Riojas Cortez, 2015; Deveci ve Türe, 2017). Örneğin, altıncı sınıf 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ‘Birey ve Toplum’ öğrenme alanı kapsamındaki “Toplumsal birlikteliğin oluşmasında sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı destekleyici faaliyetlere katılır.” kazanımına ilişkin aileler çocuklarıyla birlikte yaz tatilinde sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı sağlayıcı kurum ve kuruluşlarda görev alarak etkinlik yapabilirler. Bu biçimde dayanışma, yardımseverlik gibi değerlerin kazanılması sağlanmış olur.

2.5.4.3. Sosyal sorumluluk projeleri

Eğitimin amaçlarından biri kendisine değer veren, topluma karşı duyarlı olan bireyler yetiştirmektir. Bireylerin sorumluluk, duyarlılık, çalışkanlık, dayanışma, yardımseverlik, tasarruf gibi birçok değeri kazanabilmesi için sosyal sorumluluk eğitimi önem taşımaktadır. Sosyal sorumluluk eğitimi kapsamında düzenlenebilecek etkinliklerden biri de sosyal sorumluluk projeleridir (Deveci ve Eryılmaz, 2016). 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’ndaki özel amaçlar incelendiğinde; sorumluluklarını bilen, katılımın önemine inanan, ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konularda duyarlılık gösteren bilinçli bireylerin yetişmesinin amaçlandığı görülmektedir (MEB, 2018). Sosyal Bilgiler dersinde değer eğitiminde aile katılımını sağlamaya yönelik çeşitli sosyal sorumluluk projeleri geliştirilebilir.

Örneğin, aileler çocuklarıyla evde mavi kapakları biriktirebilir sonrasında engelli bireylere tekerlekli sandalye temini sağlanabilir. Bu sayede yardımseverlik, dayanışma ve duyarlılık değerleri öğrencilere kazandırılarak, öğrenci ve ailelerde farkındalık oluşturulabilir. Yine ‘Kardeş Okul’ projesiyle aileler, öğrenciler ve öğretmenler birlikte ihtiyacı olan okullara yönelik maddi yardımlar, kitap bağışları yapabilir. Bu biçimde dayanışma, yardımseverlik, duyarlılık değerleri öğrencilere kazandırılabilir. Doğal çevreye duyarlılık değerine yönelik olarak çevre ile ilgili çalışmalar yapan sivil toplum

kuruluşlarıyla aile, öğrenci ve öğretmenler iş birliği yaparak birtakım ortak çalışmalar gerçekleştirilebilir.

2.5.4.4. Sivil toplum kuruluşlarıyla çalışma

Okul dışı değer eğitimi etkinliklerinin aile katılımıyla sağlanabilmesi için farklı mekânlara ihtiyaç vardır. Okul dışı değer eğitiminde zengin içerik ve öğrencilerin gerçek yaşam deneyimleri kazanmasına imkân sağlayan mekânlardan birisi de sivil toplum kuruluşlarıdır (Çalışkan ve Yıldırım, 2022).

2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'ndaki değer temelli kazanımlar dikkate alındığında okul dışı öğrenme ortamlarında sivil toplum kuruluşlarıyla ailelerin, okulun ve öğrencilerin iş birliği yapması değerlerin etkili bir biçimde kazanılmasını sağlayacağı söylenebilir (Berk, 2015).

Örneğin, beşinci sınıf 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı 'Etkin Vatandaşlık' öğrenme alanı "Bireysel ve toplumsal ihtiyaçlar ile bu ihtiyaçların karşılanması için hizmet veren kurumları ilişkilendirir." kazanımına yönelik olarak öğrenciler, öğretmenler ve aileler çevrelerinde yer alan sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerini incelemek için etkinlik planlanabilir. Bu sayede öğrenci dayanışma, yardımseverlik, özgürlük gibi değerleri okul dışındaki bir ortamda ailenin de katılımıyla kazanabilir.

2.6. Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda Değer Eğitiminde Aile Katılımı

2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'ndaki özel amaçlarda öğrencilerin vatanını ve milletini seven; haklarını bilen ve kullanan; sorumluluklarını yerine getiren; lâik, millî ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olan; ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık gösteren; katılımın önemine inanan; millî, manevi değerler ile evrensel değerleri benimseyen bireyler olarak yetişmelerinin amaçlandığı belirtilmiştir (MEB, 2018). 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'ndaki bu özel amaçlar incelendiğinde, Sosyal Bilgiler dersi ile bireylerin etkin birer vatandaş olabilmeleri için birtakım değerlerin kazandırılmasının amaçlandığı görülmektedir. Değerlerin kazandırılmasındaki en temel kurumların aile ve okul olduğu söylenebilir. Buradan hareketle bireylere kazandırılacak olan bu değerlerin okul ve ailenin iş birliği ile sağlanmasının önemli olduğu söylenebilir.

Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'na değer eğitiminde aile katılımı bakımından bakıldığında zaman, programda yer alan öğrenme alanlarında Sosyal Bilgiler dersinde

öğrencilerin kazanması istenen değerlerin aile katılımı ile birlikte olması gerektiği söylenebilir. 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'ndaki öğrenme alanları değer eğitiminde aile katılımı sağlama bakımından incelendiğinde, bu ilişki şöyle açıklanabilir (MEB, 2018):

- *Birey ve Toplum:* Bu öğrenme alanına bakıldığında; bireylerin, 'ben' ve 'biz' olma süreçlerini ele alan kazanımların sosyal bilimlerde temelinde ele alındığı görülmektedir. Öğrencinin birey olarak yapması gereken süreçleri, yakın çevresinden uzak çevresine doğru 'biz' olma süreçlerini anlaması hedeflenir. Örneğin; beşinci sınıf 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer alan "Sahip olduğu haklarının farkında olan bir birey olarak katıldığı gruplarda aldığı rollerin gerektirdiği görev ve sorumluluklara uygun davranır." kazanımına yönelik olarak öğrencinin içinde bulunduğu aile, arkadaş, okul ortamı, sosyal kulüpler gibi ortamların sorumluluk değeri ile birlikte aile katılımının sağlanması bakımından etkinliklere yer verilebilir. Altıncı sınıf 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer alan "Sosyal rollerin zaman içerisindeki değişimini inceler." kazanımına yönelik olarak çocuğun aile içindeki rolleri dayanışma değeriyle birlikte aile katılımı etkinliklerle sağlanabilir. Yine yedinci sınıf 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer alan "İletişimi etkileyen tutum ve davranışları analiz ederek kendi tutum ve davranışlarını sorgular." kazanımına yönelik olarak da çocuğun aile içindeki tutum ve davranışları özgürlük değeriyle birlikte aile katılımı etkinliklerle ele alınabilir. Bu bağlamda bakıldığında çeşitli sınıflarda 'Birey ve Toplum' öğrenme alanındaki birçok kazanımın gerçekleşebilmesi için Sosyal Bilgiler dersinde değer eğitiminde aile katılımının sağlanmasının önemli olduğu söylenebilir.
- *Kültür ve Miras:* Bu öğrenme alanına bakıldığında; kültür ve kültürel mirası tarih temelinde ele alarak kültürün korunması, geliştirilmesi ve zenginleştirilmesinin sağlanmaya çalışıldığı kazanımların ele alındığı görülmektedir. Örneğin; dördüncü sınıf 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer alan "Ailesi ve çevresindeki millî kültürü yansıtan öğeleri araştırarak örnekler verir." kazanımına yönelik olarak öğrencinin ailesi ile birlikte yakın çevresinde yer alan müze, cami, türbe, köprü, kervansaray, medrese gibi tarihî mekânları ziyaret ederek kültürel mirasa duyarlılık değeri

kazanılabilir. Beşinci sınıf 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer alan "Kültürel öğelerin, insanların bir arada yaşamasındaki rolünü analiz eder." kazanımına yönelik olarak da öğrenci ailesi ile birlikte kültürel öğelerin toplumsal yaşamdaki rolünü tartışabilir, estetik ve kültürel mirasa duyarlılık değeri aile katılımlı etkinliklerle ele alınabilir. 'Kültür ve Miras' öğrenme alanındaki birçok kazanımın gerçekleşebilmesi için Sosyal Bilgiler dersinde değer eğitiminde aile katılımının sağlanmasının önemli olduğu söylenebilir.

- *İnsanlar, Yerler ve Çevreler:* Bu öğrenme alanına bakıldığında; bireyin yaşantısında gerekli olan coğrafya temelli bilgi, beceri ve değerlerin, insan-çevre etkileşimi ile ele alınan kazanımların yer aldığı görülür. Örneğin; dördüncü sınıf 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer alan "Günlük yaşamda kullandığı mekânların krokisini çizer." kazanımına yönelik olarak öğrenci ailesi ile birlikte yaşadıkları evin, sokağın, marketin vb. krokisini çizebilir, doğal çevreye duyarlılık değeri aile katılımlı etkinliklerle ele alınabilir. Beşinci sınıf 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer alan "Doğal afetlerin toplum hayatı üzerine etkilerini örneklerle açıklar." kazanımına yönelik olarak öğrenci ailesi ile birlikte doğal afetlerin nedenlerini ve sonuçlarını tartışabilir, doğal çevreye duyarlılık değeri aile katılımlı etkinliklerle ele alınabilir. Örneğin, öğrenci ailesi ile birlikte bir deprem çantası hazırlayabilir. Çeşitli sınıflarda 'İnsanlar, Yerler ve Çevreler' öğrenme alanındaki birçok kazanımın gerçekleşebilmesi için Sosyal Bilgiler dersinde değer eğitiminde aile katılımının sağlanabileceği söylenebilir.
- *Bilim, Teknoloji ve Toplum:* Bu öğrenme alanına bakıldığında; bilim ve teknolojinin gelişmesinin, birey ve toplum üzerindeki etkilerini yenilikçi, eleştirel ve bilimsel bir biçimde ele alan kazanımların yer aldığı görülür. Örneğin; dördüncü sınıf 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer alan "Çevresindeki teknolojik ürünleri, kullanım alanlarına göre sınıflandırır." kazanımına yönelik olarak öğrenci ailesi ile birlikte evlerinde kullanmış oldukları teknolojik ürünleri kullanım alanlarına göre sınıflayabilir, bilimsellik değeri aile katılımlı etkinliklerle ele alınabilir. Beşinci sınıf 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer alan "Teknoloji kullanımının sosyalleşme ve toplumsal ilişkiler üzerindeki etkisini tartışır." kazanımına yönelik olarak öğrenci ailesi ile birlikte teknolojik ürünleri kullanmanın aile yaşantısındaki

iletişimi nasıl etkilediğini tartışabilir, çalışkanlık değeri aile katılımlı etkinliklerle kazanılabilir. ‘Bilim, Teknoloji ve Toplum’ öğrenme alanındaki birçok kazanımın gerçekleşebilmesi için Sosyal Bilgiler dersinde değer eğitiminde aile katılımının sağlanmasının önemli olduğu söylenebilir.

- *Üretim, Dağıtım ve Tüketim:* Bu öğrenme alanında bireylere girişimci ve bilinçli tüketici olma becerisinin kazandırılması hedeflenir. Ülkenin ekonomik kaynaklarını ve mevcut kaynaklarını korumanın önemine ve mesleklere ilişkin özelliklerin yer aldığı kazanımlar görülür. Örneğin; dördüncü sınıf 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda yer alan “Ailesi ve yakın çevresindeki başlıca ekonomik faaliyetleri tanır.”, “Kendisine ait bir bütçe oluşturur.” kazanımlarının öğrencinin yakın çevresinden başlayarak ekonomik faaliyetleri gözlemlemesi, ailesi ile beraber gelir düzeylerini göz önünde bulundurarak bir bütçe hazırlaması sorumluluk ve tasarruf değerlerini aile katılımlı etkinliklerle gerçekleştirilmesi sağlanabilir. Beşinci sınıf 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda yer alan “Yaşadığı yerin ve çevresinin ekonomik faaliyetlerini analiz eder.” kazanımı öğrencinin yakın çevresindeki ekonomik faaliyetleri coğrafi özelliklerle ilişkilendirmesini sağlamayı amaçlar. Bu kazanım sorumluluk değerini öğrencilere aile katılımlı etkinliklerle kazanılmasını sağlayabilir. Altıncı sınıf 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda yer alan “Vatandaşlık sorumluluğu ve ülke ekonomisine katkısı bakımından vergi vermenin gereğini ve önemini savunur.” kazanımına yönelik olarak öğrenciler aile ile birlikte ülke ekonomisine katkı sağlamak amacıyla ne tür vergi verdikleri analiz eden etkinliklerle vatanseverlik ve sorumluluk değerlerini aile katılımlı etkinliklerle kazanabilir. Bu bağlamda bakıldığında ‘Üretim, Dağıtım ve Tüketim’ öğrenme alanındaki birçok kazanımın gerçekleşebilmesi için Sosyal Bilgiler dersinde değer eğitiminde aile katılımının sağlanmasının önemli olduğu söylenebilir.
- *Etkin Vatandaşlık:* Bu öğrenme alanına bakıldığında; etkin vatandaşın sahip olması gereken bilgi, beceri ve değerleri, bireylerin içinde bulunduğu grup, kurum ve sosyal örgütleri, bu toplumsal gruplarda bireylere düşen görevler ve sorumlulukları, hakları, toplumsal sorunları ve bu sorunların çözümüne yönelik kazanımlar ele alınmaktadır. Örneğin; dördüncü sınıf 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı “Aile ve okul yaşamındaki söz ve eylemlerinin

sorumluluğunu alır.” kazanımına yönelik olarak öğrencinin aile içindeki davranışlarının sonuçlarını ailesiyle tartışarak sorumluluk değerini aile katılımlı etkinliklerle kazanabilir. Yedinci sınıf 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda yer alan “Demokrasinin uygulanma süreçlerinde karşılaşılan sorunları analiz eder.” kazanımına yönelik olarak öğrencinin aile yaşantısındaki demokratik uygulamaların neler olduğu üzerinde tartışılabilir, barış değeri aile katılımlı etkinliklerle kazanılabilir. ‘Etkin Vatandaşlık’ öğrenme alanındaki kazanımların öğrenci tarafından kazanılabilmesi için Sosyal Bilgiler dersinde değer eğitiminde aile katılımının sağlanmasının önemli olduğu söylenebilir.

- *Küresel Bağlantılar*: Bu öğrenme alanında küreselleşmenin etkisiyle gelişen ve değişen dünyadaki bireylerin, uluslararası iş birliği ve rekabet yaparak karşılaştığı problemlere çareler bulan etkin vatandaşlar yetiştirmeyi hedefleyen kazanımlar ele alınmaktadır. Örneğin; beşinci sınıf 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda yer alan “Yaşadığı yer ve çevresinin ülkemiz ile diğer ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerdeki rolünü araştırır.” kazanımına yönelik olarak öğrenci ailesi ile birlikte yakın çevreden başlayarak ülkedeki ve dünyadaki ekonomik faaliyet kollarının neler olduğu tartışılabilir. Kültürel mirasa duyarlılık değeri aile katılımlı etkinliklerle kazanılabilir. Yedinci sınıf 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda yer alan “Çeşitli kültürlerle yönelik kalıp yargıları sorgular.” kazanımına yönelik olarak öğrenci ailesi ile birlikte aile kültürünü tartışarak, diğer ülkelerin kültürlerini araştırabilir, barış ve saygı gibi değerlerin aile katılımlı etkinliklerle kazanılması sağlanabilir. ‘Küresel Bağlantılar’ öğrenme alanındaki birçok kazanımın öğrenciler tarafından gerçekleştirilmesi için Sosyal Bilgiler dersinde değer eğitiminde aile katılımının sağlanmasının önemli bir etkisinin olduğu söylenebilir.

2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda öğrencilere kazandırılması amaçlanan değerler; adalet, bağımsızlık, aile birliğine önem verme, barış, bilimsellik, çalışkanlık, dürüstlük, dayanışma, duyarlılık, estetik, eşitlik, özgürlük, sevgi, saygı, sorumluluk, tasarruf, vatanseverlik ve yardımseverlik olarak sıralanabilir (MEB, 2018). Programda yer alan bu değerler ilk olarak ailede biçimlenir. Aile ortamı, çocukların değerleri kazanması bakımından en temel ve en zengin ortamdır. (Çankırılı, 2015). 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’ndaki değerlerin öğrencilerce benimsenebilmesi için aile katılımlı etkinliklere yer verilmelidir.

2.7. İlgili Araştırmalar

Bu başlık altında yurt dışında ve yurt içinde değer eğitimi ve aile katılımı ile ilgili gerçekleştirilen araştırmalara yer verilmiştir. Bu bölüm, “Yurt dışında yapılan araştırmalar” ve “Yurt içinde yapılan araştırmalar” olmak üzere iki başlık kapsamında ele alınmıştır.

2.7.1. Yurt dışında yapılan araştırmalar

Bu bölümde öncelikle yurt dışında gerçekleştirilmiş olan değer eğitimi, ardından aile katılımı ile ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

Whitney (1986) tarafından gerçekleştirilen “Tennessee Ortaokullarında ve Liselerinde Değerler Eğitiminin Durumu” başlıklı araştırmanın amacı, Amerika Birleşik Devletleri’ndeki değer eğitimi ile ilgili bir durum tespiti yapmaktır. Araştırmanın katılımcılarını 309 öğretmen oluşturmuştur. Araştırmanın verileri anket ile elde edilmiştir. Araştırma sonucunda, Sosyal Bilgiler öğretmenlerin Sosyal Bilgilerde okutulan kitapları, ayrıca kendilerini değerler eğitimi konusunda yetersiz gördükleri sonucuna ulaşılmıştır.

Veugelers (2000) tarafından gerçekleştirilen “Değerlerin Öğretiminde Farklı Yollar” başlıklı araştırmada, öğretmenlerin değerleri öğretirken hangi metotları kullandıklarını ortaya koymaya çalışılmıştır. Araştırmanın katılımcılarını beş öğretmen ve 118 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın verileri öğretmen ve öğrencilerle yapılan görüşmeler ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin kendi önemli bulduğu değerleri öğrencilere aktarmaya çalıştığı, öğrencilerin hazır bulunuşluk düzeyini dikkate almadığı bulgusu elde edilmiştir.

Prencipe (2001) tarafından gerçekleştirilen “Değerlerin Öğretimi Konusunda Öğrenci Görüşleri” başlıklı araştırmada, ahlâki, dinî, vatansever ve politik değerlerin öğretilmesi konusunda öğrencilerin görüşleri belirlenmiştir. Araştırmanın katılımcılarını farklı yaş gruplarından oluşan 160 kişi oluşturmuştur. Katılımcılardan toplumdaki değerleri değerlendirmesi istenmiştir. 12 kısa senaryodan oluşan yapılandırılmış görüşmelerle veriler toplanmıştır. Araştırmada öğrencilerin değerlerin öğretimini değerlendirmede çeşitli faktörleri göz önünde bulundurdu sonucuna ulaşılmıştır.

Connolly ve Penn-Edwards (2005) tarafından gerçekleştirilen “Değerlerin Öğretimi: İçsel Bir Durum Çalışması” başlıklı araştırmada eğitimcilerin, öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının değerlerin öğretimi hakkındaki algılarını ve öğrencilere değerleri

nasıl öğrettiklerini içeren bir projenin hazırlanması amaçlanmıştır. Araştırmanın verileri dört kişi ile görüşülerek ardından uygulama yapılarak toplanmıştır. Araştırmada değerlerin belirlenirken öğretmen-okul-ailenin iş birliği içinde çalışmaları ve öğretmenlerin programı benimsemeleri gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Lovat (2005) tarafından gerçekleştirilen “Değerler Eğitimi ve Öğretmenlerin Çalışmaları: Nitelikli Bir Öğretmenin Bakış Açısı” başlıklı araştırmada, öğretmenlerin değerler eğitimindeki durumunu, değerler eğitiminde fark yaratan öğretmen tipini, değerler eğitiminde okulların ve öğretmenlerin rolü belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın verileri doküman incelemesi ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin yalnızca bilgi ve becerilerini öğrencilerine aktarmadıkları, çalışma ile ilgili belirli değerler geliştirmeye öğrencileri teşvik ettikleri, okulun türünün, öğretmenlerin öğrettiği konunun ve öğretmenin kişisel özelliklerinin bu teşvik ettiği değerler üzerinde bir etkiye sahip olduğu sonuçlarına ulaşmıştır.

Okore (2007) tarafından gerçekleştirilen “Kenya Okullarında Öğretmenler Değerler Eğitimini Nasıl Anlar, Tepki Verir ve Uygular?” başlıklı araştırmada, okullarda görev yapan öğretmenlerin değerler eğitimine bakış açıları belirlenmiştir. Araştırmanın verileri 136 öğretmen ile odak grup görüşmeleri yaparak ve üç öğretmenin gözlemlerini yaparak toplanmıştır. Araştırmada değerlerin belirlenmesinde öğretmenlerin kendi yaşantılarının ve müdürlerin büyük ölçüde etkili olduğu ve öğretmenlerin söylemleri ile uygulamaları arasında farklar olduğu sonuçları elde edilmiştir.

Thornberg (2008) tarafından gerçekleştirilen “Değerler Eğitiminde Mesleki Bilgi Eksikliği” başlıklı araştırmada, değer eğitimi uygulamalarına ilişkin öğretmenlerin algılarını ve bu konudaki profesyonellik derecelerini araştırmak amaçlanmıştır. Araştırmanın katılımcılarını 13 öğretmen oluşturmuştur. Araştırmanın verileri öğretmenlerle yapılan görüşmelerle toplanmıştır. Araştırmada değerler eğitiminin çoğunlukla bilinçsizce ve plansız, öğrencilerin okuldaki günlük yaşantılarına dâhil edilerek yapıldığı, öğretmenlerin bu konuda mesleki bilgilerinin eksik olduğu sonuçlarına ulaşmıştır.

Frydaki (2009) tarafından gerçekleştirilen “Öğretimde Değerler ve Değerlerde Öğretim: Yunanistan Örneğini İçeren Teori ve Araştırmanın İncelenmesi” başlıklı araştırmada, tarihsel, teorik ve araştırma temelli yaklaşımlarla değerler öğretimine genel bir bakış açısı getirmeye çalışılmıştır. Araştırmada farklı temel değerlerin öğretim yollarına ilişkin değerler ve eğitim arasındaki ilişkiyi ve öğretmenlerin öğretim sürecine

kendi değerlerini nasıl yaydıklarını ve böylece öğrencilerin kendi değerlerinin gelişimi nasıl etkilediğine yönelik araştırmalar incelemiştir. Araştırma kapsamında öğretmenlerin çeşitli yollarla değerleri öğrencilerine aktardığı ancak değerlerin öğretiminde öğrencilerin değerlerini ve kişisel kimliklerini kendi tecrübeleri ile kazanmalarını dikkate almadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Bagozzi vd. (2013) tarafından geręekleřtirilen “Ahlâki Sorumluluk Kararları Almada Ahlâki Değerlerin Rolü” başlıklı araştırmada ahlâki değerlerin sorumluluk almada etkisinin ne derece olduğunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma 289 katılımcı ile geręekleřtirilmiřtir. Araştırma sonucunda, ahlâki değerlerin sorumluluk almada etkili olduğu bulgusu elde edilmiştir.

Pudelko ve Boon (2014) tarafından geręekleřtirilen “Öğretmenlerin Sınıf Hedefleri ve Değerleri Arasındaki İlişkiler” adlı araştırmada öğretmenlerin sınıf içerisinde belirlediği hedefler ile değer arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmaya 102 öğretmen katılmıştır. Araştırmanın verileri ‘Sınıf Hedefleri Ölçeği’ ve anket aracılığıyla elde edilmiştir. Araştırmada öğretmenler tarafından sınıf içerisinde belirlenen hedefler ile değerler arasında olumlu bir ilişkinin olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Mohamad vd. (2020) tarafından geręekleřtirilen “Değerler Eğitimi Uygulamalarında Öğretmenin Rollerini: Sistemik Bir Gözden Geğirme” başlıklı araştırmada öğretmenlerin değerler eğitimi uygulamalarını gözden geğirmek amaçlanmıştır. Araştırmanın verileri doküman incelemesi kullanılarak toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda öğrenmenin rol model olması, değer eğitiminde yetkin olması ve iş birliği yapması gerektiği bulgularına ulaşılmıştır.

Saputri ve Marzuki (2021) tarafından geręekleřtirilen “Değer Eğitiminde ve Yurttalışlık Eğitiminde Ailenin ve Toplumun Rolü” başlıklı araştırmada değerler eğitiminde ve yurttalışlık eğitiminde ailenin ve toplumun etkisi ortaya konulmuştur. Araştırmanın verileri kitaplar, dergiler, ansiklopediler, belgeler, sözlükler vb. kütüphane kaynaklarından elde edilmiştir. Araştırmada değer eğitimi ve yurttalışlık eğitiminde ailelerin ve toplumun çocukları bilinçlendirmede ve geliştirmede önemli bir role sahip olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Yurt dışında değer eğitimi ile ilgili alan yazın incelendiğinde çok sayıda araştırmanın geręekleřtirildięi görölmektedir. Araştırmaların 2000’li yıllardan sonra arttığı görölmüştür. Araştırmalar genellikle değer eğitimine ilişkin öğretmen görüşleri ve öğretmenlerin değer eğitimine ilişkin görev ve sorumluluklarını belirlemeye yöneliktir.

Çalışmaların verileri çoğunlukla görüşme ve doküman incelemesi yoluyla elde edilmiştir. Ancak değer eğitimi ile aile katılımını ilişkilendiren çalışmalara rastlanılamamıştır. Aşağıda yurt dışında aile katılımı ile ilgili gerçekleştirilen araştırmalar sunulmaktadır.

Miedel ve Reynolds (1999) tarafından gerçekleştirilen “Özel Eğitime İhtiyaç Duyan Çocuklar için Erken Müdahâlede Aile Katılımı: Önemli mi?” başlıklı araştırmada, aile katılımı ile özel eğitime ihtiyaç duyan çocukların erken müdahale ile gelişimindeki süreci incelemek amaçlanmıştır. Araştırmanın katılımcılarını 704 çocuk ve aileleri oluşturmuştur. Araştırmanın verileri görüşme yoluyla elde edilmiştir. Ailelerin katıldıkları aktiviteler ile ilgili görüşleri alınmıştır. Araştırma sonucunda, ailelerin katılma düzeyi ile çocukların başarısı ve okuma becerisi arasında anlamlı ilişki olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Castro vd. (2004) tarafından gerçekleştirilen “Head Start Programlarına Ebeveyn Katılımı: Ebeveyn Rolü, Öğretmen ve Sınıf Özellikleri” başlıklı araştırmada, Head Start Programı’na aile katılımı çalışmalarının, aileler, öğretmen ilişkileri ve sınıf özellikleri bakımından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın katılımcılarını 1159 aile ve 59 okul öncesi eğitimi öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmanın verileri; sınıf içi gözlemler, görüşmeler ve anketler yoluyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda, aile katılımı çalışmalarını etkileyen en güçlü faktörün, ailenin iş yaşamı olduğu, aile katılımında sınıf düzeylerinin etkili olduğu ve deneyimli öğretmenlerin aile katımlı çalışmalara daha fazla yer verdikleri bulguları elde edilmiştir.

Waanders, Mendez ve Downer (2005) tarafından gerçekleştirilen “Okul Öncesi Çocuklarının Eğitimine Ebeveyn Katılımının Belirleyicileri Olarak Ebeveyn Özellikleri, Ekonomik Stres ve Komşuluk Durumu” başlıklı araştırmada, okul öncesi eğitimde ailelerin katılımı ile ilgili faktörler incelenmiş ve bu konu hakkında ailelerin görüşleri ortaya konulmuştur. Araştırmanın katılımcılarını 154 aile oluşturmuştur. Araştırmanın verileri görüşme ile toplanmıştır. Araştırma kapsamında, ekonomik baskı ve sosyal düzensizlik faktörlerinin aile katılım çalışmalarını olumsuz biçimde etkilediği görülürken, eğitim düzeyi ve ailenin eğitime göstermiş olduğu duyarlılık gibi etmenlerin olumlu olarak etkilediği sonucu elde edilmiştir.

Lau, Hui ve Nirmala (2011)’in “Çin’de Aile Katılımı ve Çocukların Okula Hazırbulunuşluğu” adlı araştırmalarında, Çinli ailelerin çocuklarının eğitimine nasıl dâhil olduğu ve aile katılımı ve çocukların hazırbulunuşlukları arasındaki ilişkiyi belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmanın katılımcılarını 431 öğrenci ve aileleri oluşturmuştur.

Araştırmanın verileri anket aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda Çinli aileler genellikle ev ortamında çocuklarının eğitimine katkı sağlamaktadır. Aile katılımı dil, bilişsel faaliyetler ve ev ödevlerinin okula hazırlık konusunda önemli olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Lam ve Ducreux (2013) tarafından gerçekleştirilen “Ortaokul Öğrencilerinde Veli Etkisi ve Akademik Başarı: Veli Perspektifi” başlıklı çalışmada aile katılımının ortaokul öğrencilerinin akademik başarıları üzerindeki etkisi belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmanın katılımcılarını 32 aile oluşturmuştur. Araştırmanın verileri “Ailesel Etki Ölçeği: Aile Versiyonu” ölçeği aracılığıyla elde edilmiştir. Araştırma sonucunda anne-baba ve öğrenci arasındaki iletişim ile akademik başarı arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca aile desteği, izleme ve takip, okuma-yazma için baskı ile anne-babanın eğitim düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulguları elde edilmiştir.

Walhof (2016) tarafından gerçekleştirilen “Ortaokulda Aile Katılımı” adlı çalışmada, ortaokulda aile katılımını öğretmen ve ailelerin görüşlerinden yararlanarak belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmanın katılımcılarını 25 öğretmen ve 88 aile oluşturmuştur. Araştırmanın verileri açık uçlu sorular ve anket aracılığıyla elde edilmiştir. Araştırma sonucunda, öğretmenler ve aileler öğrencilerin akademik başarısında aile katılımı etkinliklerinin etkili olduğunu düşündüklerini ve okula aile katılımı sağlamada en önemli engelin ailelerin iş saatlerinin yoğun olması bulgularına ulaşılmıştır.

Camarero-Figuerola, Duenas ve Renta-Davids (2020) tarafından gerçekleştirilen “Aile Katılımı ve Akademik Değişkenler Arasındaki İlişki: Sistemik Bir İnceleme” başlıklı çalışmada, aile katılımının eğitim üzerindeki etkisini değerlendirmek amaçlanmıştır. Araştırmanın verileri doküman incelemesi yoluyla elde edilmiştir. Araştırma sonucunda, aile katılımının akademik başarıyı olumlu yönde etkilediği bulgusuna ulaşılmıştır.

Mendoza (2021) tarafından gerçekleştirilen “Sınıfta Aile Katılımı” başlıklı çalışmada, ailelerin çalışması nedeniyle çoğu zaman aile katılımını sağlayamadıklarını, koronavirüs salgınının da bu durumu daha da kötüleştirdiğini belirtmiştir. Bu nedenle sanal öğrenme ortamlarında ailelerin katılım düzeyinin öğrenci üzerindeki etkisini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmanın verileri gözlem, anket, öğrenci anketi ve aile görüşmeleri aracılığıyla elde edilmiştir. Araştırma sonucunda, sanal ortamda aile katılımının öğrencileri olumlu yönde etkilediği bulgusuna ulaşılmıştır.

Yurt dışında aile katılımı ile ilgili alan yazın incelendiğinde araştırmaların çoğunun öğretmenlerin ve ailelerin görüşlerinin alındığı çalışmalar olduğu görülmüştür. Ayrıca Sosyal Bilgiler dersinde aile katılımını ele alan hiçbir araştırmaya rastlanılamamıştır.

2.7.2. Yurt içinde yapılan araştırmalar

Bu bölümde öncelikle yurt içinde gerçekleştirilmiş olan değer eğitimi daha sonra aile katılımı ile ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

Dilmaç (1999) tarafından gerçekleştirilen “İlköğretim Öğrencilerine İnsanî Değerler Eğitimi Verilmesi ve Ahlâki Olgunluk Ölçeği ile Eğitimin Sınanması” başlıklı araştırmada, dördüncü ve beşinci sınıf öğrencilerine insanî değerler eğitimi verme ve bunun etkinliğini ahlâki olgunluk ölçeği ile sınama hedeflenmiştir. Araştırmada deneysel model kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcılarını Çocuk Esirgeme Kurumu’nda kalan ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıfında okuyan 36 öğrenci oluşturmuştur. Deney grubundaki 18 öğrenciye insanî değerler eğitimi verilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak ahlâki olgunluk ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda insanî değerler eğitim programından geçmiş dördüncü ve beşinci sınıf öğrencileri, ahlâki olgunluk ölçeğinden anlamlı derecede yüksek puan almıştır. Araştırmada insanî değerler eğitiminin ilk ve ortaokula giden çocukların ahlâki olgunluk düzeyinin gelişmesinde etkili olduğu sonucu elde edilmiştir.

Can (2008)’in gerçekleştirdiği “Dördüncü ve Beşinci Sınıf Öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitimi Uygulamalarına İlişkin Görüşleri” başlıklı araştırmada, ilköğretim dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler dersinde değerler eğitimi ile ilgili yaptıkları uygulamalar ile ilgili görüşleri ele alınmıştır. Araştırmanın katılımcılarını 102 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Veriler, anket ve yarı yapılandırılmış görüşme formlarıyla elde edilmiştir. Araştırmanın sonucunda, öğretmenlerin Sosyal Bilgiler dersinde değerler eğitimi uygulamalarında en fazla olarak sorumluluk sahibi olmaya dair etkinlikler düzenledikleri telkin, empati kurma, model olma ve değer aydınlatması gibi değer kazandırma yollarını etkin olarak kullandıkları fakat değerler analizi ile ahlâki muhakeme gibi yöntemlerden yeterince yararlanmadıkları bulgusu elde edilmiştir.

Keskin (2008)’in yaptığı “Türkiye’de Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında Değerler Eğitimi: Tarihsel Gelişim, 1998 ve 2004 Programlarının Etkililiğinin Araştırılması” adlı araştırmada, Türkiye’de Sosyal Bilgiler Öğretim Programları’nda

değer eğitiminin tarihsel gelişimi ve 1998 ve 2004 programları esas alınarak bugünkü durumu ortaya konulmuştur. Araştırmanın katılımcılarını ilköğretim beşinci sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmanın nitel verileri olan Türkiye’de II. Meşrutiyet’ten günümüze kadar uygulanmış olan Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’ndaki açık veya örtük biçimde yer alan değerler doküman analizi ile incelenmiştir. Araştırmanın nicel boyutunda ise değerler eğitimi ölçeğinden yararlanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarında, Sosyal Bilgiler Öğretim Programları’nda doğrudan veya dolaylı, az veya çok değerlere yer verildiği, değerler eğitiminin tüm programlarda önemli görüldüğü tespit edilmiştir. Tüm programlarda ortak olarak vurgu yapılan değerlerin; dayanışma, yardımlaşma, duyarlılık, bağımsızlık ve sorumluluk olduğu belirtilmiştir. Kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre değerlere sahip olma düzeylerinin fazla olduğu, ailenin sosyo-ekonomik düzeyi artınca öğrencilerin değerlere yönelik puanlarının arttığı, her iki programın ilköğretim beşinci sınıf düzeyinde değerleri öğrencilere aynı düzeyde kazandırdığı bulguları elde edilmiştir.

Deveci ve Selanik Ay (2009) “İlköğretim Öğrencilerinin Günlüklerine Göre Günlük Yaşamda Değerler” başlıklı araştırmada, ilköğretim öğrencilerinin günlük yaşamlarında değerlerin yer alma durumu belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma doküman incelemesiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri 21 öğrencinin günlüklerinden elde edilmiştir. Araştırma sonuçlarında, öğrencilerin günlük yaşamlarında nezaket, sevgi, saygı, merhamet, dürüstlük gibi değerlerin yer aldığı bulgusu elde edilmiştir.

Çengelci (2010) “İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitiminin Gerçekleştirilmesine İlişkin Bir Durum Çalışması” başlıklı araştırmasında, beşinci sınıf Sosyal Bilgiler dersinde değer eğitiminin nasıl gerçekleştirildiğini ortaya koymak istemiştir. Araştırma yapılandırılmamış gözleme dayalı betimsel durum çalışması olarak desenlenmiştir. Araştırmanın katılımcılarını 22 öğrenci ve sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Veri toplama araçları; kişisel bilgi formu, öğretmen kişisel bilgi formu, öğrenci yapılandırılmamış gözlem, yarı yapılandırılmış görüşme, video kayıtları, araştırmacı günlüğüdür. Araştırma kapsamında ilköğretim beşinci sınıf Sosyal Bilgiler dersinde değerler eğitiminde kullanılan yaklaşımların telkin, soru-yanıt, değer belirginleştirme, örtük program yoluyla değerler eğitimi olduğu, öğretmenin değerler eğitimi yaklaşımlarını sistemli biçimde izlemediği, ders sürecinde plansız biçimde yeri geldikçe değerler eğitimine yer verdiği bulguları elde edilmiştir.

Öğretici (2011) tarafından gerçekleştirilen “İlköğretim Altıncı Sınıf Sosyal Bilgiler Derslerinde Değerler Eğitime Yönelik Uygulamaların Etkililiğinin Araştırılması” başlıklı araştırmada, değerler eğitiminde etkinliklere dayalı uygulamaların etkililiğini görmek hedeflenmiştir. Araştırmanın katılımcılarını 21 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmanın verileri, görüşme formları ve çalışma yapılarıyla elde edilmiştir. Araştırmada, sorumluluk ve duyarlılık değerlerine ilişkin uygulanan etkinliklerin bu değerlere ilişkin farkındalığı arttırdığı, var olan değerler eğitimi uygulamalarının yetersiz olduğu, ders kitapları ile programın yapısının değer eğitimi için çok uygun olmadığı bulgularına ulaşılmıştır.

Deveci, Belet ve Türe (2013) tarafından gerçekleştirilen “Dede Korkut Hikâyelerinde Yer Alan Değerler” başlıklı araştırmada, Dede Korkut Hikâyelerinde yer alan değerler tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmada doküman incelemesi benimsenmiştir. Araştırmada, Dede Korkut Hikâyelerinde aile birliği, sevgi, dürüstlük, saygı, estetik, cesaret, onurlu olma, dayanışma, vatanseverlik, cömertlik, merhamet, toplumsal ve dini değerlerin yer aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca Dede Korkut Hikâyelerinde yer alan değerlerin geçmişten günümüze ulaştığı belirtilmiştir.

Şahin (2013) tarafından gerçekleştirilen “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Değerler Eğitimi Öz-Yeterliliklerinin İncelenmesi” başlıklı araştırmada, Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının değerler eğitimi öz-yeterlilikleri incelenmiştir. Araştırmada karma yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcılarını eğitim fakülteleri dördüncü sınıf Sosyal Bilgiler öğretmen adayları oluşturmuştur. Araştırmanın verileri “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Değerler Eğitimi Öz-Yeterlilik Ölçeği” ve “Değerler Eğitimi Görüşme Formu” aracılığıyla elde edilmiştir. Araştırma sonucunda, Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının yüksek öz-yeterliliğe sahip olduğu, değerler eğitimi öz-yeterlilik düzeyleri cinsiyete, mezun olunan lise türüne, baba ve anne eğitim durumuna, değerler eğitimi ile ilgili herhangi bir seminer/toplantıya katılma durumuna, üniversitede değerler eğitimi ile ilgili ders alma durumlarına, üniversiteye başlamadan önce yaşadıkları yerleşim birimine göre anlamlı farklılaştığı belirlenmiştir.

Gürdoğan Bayır, Çengelci Köse ve Deveci (2016) tarafından gerçekleştirilen “Sınıf Öğretmeni Adaylarına Göre İlkokullarda Değer Eğitimi” başlıklı araştırmada, sınıf öğretmeni adaylarının ilkokullarda değer eğitiminin gerçekleştirilmesi sürecine ilişkin görüşler belirlenmiştir. Araştırmada temel yorumlayıcı nitel araştırma deseni benimsenmiştir. Araştırmanın katılımcılarını 30 sınıf öğretmeni adayı oluşturmuştur.

Araştırmanın verileri ilkokul öğrencilerinin yazdıkları anekdotlar ve odak grup görüşmesi aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda, ilkokullarda değer eğitimi sürecinde vurgulanan değerlerin 2015 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer verilen değerlerle örtüştüğü, ilkokullarda değer eğitimine yer verilen derslerin Türkçe, Fen Bilimleri, Sosyal Bilgiler ve Hayat Bilgisi dersleri olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Değer eğitimi sürecinde yaşanan sorunlar öğretmenden kaynaklı sorunlar ve aileden kaynaklı sorunlar olarak belirlenmiştir.

Kınacı (2018) tarafından gerçekleştirilen “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Değerler Eğitimine ve Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Değerlere Yönelik Görüşleri” başlıklı araştırmada, Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının değerler eğitimine ve Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda yer alan değerlere yönelik görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada durum çalışması modeli kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcılarını Sosyal Bilgiler Öğretmenliği dördüncü sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmanın verileri yarı-yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla elde edilmiştir. Araştırmada, Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının değer kavramının ve değer eğitiminin farkında oldukları, değer eğitiminin sadece okul ile sınırlı kalmadığını bu eğitimin ailede verilebileceği gibi yaşam boyu sürebileceğini ifade ettikleri bulgularına ulaşılmıştır.

Gökdemir (2019) tarafından gerçekleştirilen “Yedinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Türkülerle Değerler Eğitimi” başlıklı araştırmada, değer eğitiminde türkülerin etkisini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmanın katılımcılarını 25 öğrenci oluşturmuştur. Araştırmada eylem araştırması kullanılmıştır. Araştırma verileri çalışma etkinlikleri, günlük, görüşme ve video kayıtları aracılığıyla elde edilmiştir. Araştırma sonucunda, Sosyal Bilgiler dersinde türkülerle değerler eğitimi verileceği ve Sosyal Bilgiler dersinin türküler kullanılarak daha etkili ve verimli olacağı bulgularına ulaşılmıştır.

Bitir (2019) tarafından gerçekleştirilen “Sosyal Bilgiler Dersinde Eğitsel Oyunlarla Değerler Eğitimi: Bir Eylem Araştırması” başlıklı araştırmada, farklılıklara saygı, sorumluluk ve özgürlük değerlerinin eğitsel oyunlar aracılığı ile kazandırılmasına yönelik eğitsel oyun etkinliklerinin değer kazandırma bakımından verimliliğini ortaya çıkarmak amaçlanmıştır. Araştırma modeli olarak eylem araştırması kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcılarını 26 öğrenci, Sosyal Bilgiler öğretmeni ve araştırmacı öğretmen oluşturmuştur. Araştırma sonucunda, eğitsel oyunlarla yoğunlaştırılmış ve ürün

dosyasıyla desteklenmiş öğretimin öğrenme ve öğretme sürecine olumlu etkileri olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Kılıç (2020) tarafından gerçekleştirilen “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Animasyonlarla Değerler Eğitiminin Etkililiği” başlıklı araştırmada, yedinci sınıf Sosyal Bilgiler dersinde bilimsellik değeri animasyonlarla kazandırılmaya çalışılmıştır. Araştırmada solomon dört grup modeli, nitel kısmında durum çalışması kullanılmıştır. Araştırmanın katılımcılarını yedinci sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Araştırmanın verileri bilimsellik ölçeği ve yarı-yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla elde edilmiştir. Araştırma sonucunda, animasyonlarla değer kazandırma uygulanmasının öğrencilerin değer kazanma başarılarında meydana gelen anlamlı fark üzerindeki etkisinin geleneksel yöntemle oranla çok daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Şanlı ve Köç (2021) tarafından gerçekleştirilen “Orhun Abidelerinde Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında Yer Alan Ortak Değerler” başlıklı araştırmada, Orhun Abideleri’nde Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda yer alan ortak değerlerin bulunması amaçlanmıştır. Araştırmanın verileri doküman incelemesi yoluyla elde edilmiştir. Araştırma sonucunda Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda yer alan 18 değer Orhun Abideleri’nde yer aldığı bulgusuna ulaşılmıştır.

Yurt içinde ilköğretim düzeyinde değer eğitime yönelik araştırmaların genelini Sosyal Bilgiler eğitimi ile ilgili olduğu görülmektedir. Değer eğitimi ile ilgili alan yazın incelendiğinde araştırmaların deneysel model, doküman incelemesi, eylem araştırması, durum çalışması, temellendirilmiş kuram, yarı-yapılandırılmış görüşme, odak grup görüşmelerinin kullanılarak gerçekleştirildiği görülmektedir.

Alan yazın incelemesi sonucunda yurt içinde aile katılımı ile ilgili araştırmaların olduğu görülmüştür.

Yaylacı (1999) tarafından gerçekleştirilen “İlköğretim Okullarında Ailenin Okula Katılımı” başlıklı araştırmada, ilköğretim okullarında ailenin okula katılım düzeyini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırma tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın katılımcılarını 343 yönetici ve öğretmen, 336 aile oluşturmuştur. Araştırmanın verileri anket aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda, ailelerin okulda düzenlenen bayram, tören, toplantı gibi sosyal etkinliklere nadiren katıldıkları ve okullarında ailelere yönelik eğitim programlarını nadiren düzenledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca aile katılımının en önemli engellerinin zaman yokluğu ve ekonomik durum olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Deveci (2008) tarafından gerçekleştirilen “Sosyal Bilgiler Dersini Aileden Öğrenme ve Aile ile Öğrenme” başlıklı araştırmada, Sosyal Bilgiler dersine aile katılımını altıncı sınıf öğrencileri ve ailelerinin görüşleri doğrultusunda tespit etmek amaçlanmıştır. Araştırma tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın katılımcılarını 768 altıncı sınıf öğrencisi ve 530 aile oluşturmuştur. Araştırmanın verileri, açık ve kapalı uçlu soruların yer aldığı anket aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda, öğrencilerin ailelerinin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin yeterince bilgi sahibi olmadığı, öğrencilerin de aileleri tarafından yeterince desteklenmedikleri görüşünde olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Ünüvar (2010) tarafından gerçekleştirilen “Aile Katılımı Çalışmalarına Yönelik Ebeveyn ve Öğretmen Görüşlerinin Karşılaştırılması” başlıklı araştırmada, okul öncesinde gerçekleştirilen aile katılımı çalışmalarının ebeveyn ve öğretmen görüşlerine göre karşılaştırılması amaçlanmıştır. Araştırma tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın katılımcılarını 114 aile ve 30 öğretmen oluşturmuştur. Araştırmanın verileri anket aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin ve ailelerin aile katılımını sağlamaya yönelik olarak gerçekleştirdikleri çalışmalar arasında anlamlı farklılıkların olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Erdoğan ve Demirkasımoğlu (2010) tarafından gerçekleştirilen “Ailelerin Eğitim Sürecine Katılımına İlişkin Öğretmen ve Yönetici Görüşleri” başlıklı araştırmada, öğretmen ve yöneticilerin aile katılımına ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma verileri görüşme ile toplanmıştır. Araştırmanın katılımcılarını 10 öğretmen ve 10 yönetici oluşturmuştur. Araştırma sonucunda; öğretmenlerin, yöneticilerin ve ailelerin eğitim sürecine katılmasının gerekli olduğu ve ailelerin eğitim sürecine katılma konusunda isteksiz olduğu bulguları elde edilmiştir.

İflazoğlu Saban ve Şeker (2010) tarafından gerçekleştirilen “İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Performans Görevlerindeki Başarıları ile Ailelerinin Eğitim-Öğretim Çalışmalarına Katılım Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi” başlıklı araştırmada, ilköğretim beşinci öğrencilerinin performans görevlerindeki başarıları ile ailelerinin katılım seviyeleri arasındaki ilişkinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın katılımcılarını 297 aile ve sekiz öğretmen oluşturmuştur. Araştırma tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın verileri; aile katılım ölçeği, anket, yarı-yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmada, öğrencilerin Türkçe, Matematik, Fen ve Teknoloji ile Sosyal Bilgiler derslerinden aldığı performans görevi notları arasında olumlu yönde ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Şad ve Gürbüzürk (2013) tarafından gerçekleştirilen “İlköğretim Birinci Kademe Öğrenci Velilerinin Çocuklarının Eğitimine Katılım Düzeyleri” başlıklı araştırmada, ilköğretim birinci kademe öğrenci ailelerinin çocuklarının eğitimine katılma düzeyini belirlemek amaçlanmıştır. Araştırma tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın katılımcılarını 1252 öğrenci ailesi oluşturmuştur. Araştırmanın verileri veli katılımı ölçeği aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda, ailelerin çocuklarıyla iletişim kurma, destekleyici ev ortamı oluşturma, çocuğunun gelişimini destekleme, ödev ve çalışmalarına destek olma konularında katılımının yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca sınıf içi ve sınıf dışı etkinliklere gönüllü katılma düzeyinin düşük olduğu bulgusuna da ulaşılmıştır.

Gültekin ve Kılıç (2014) tarafından gerçekleştirilen “İlköğretimde Çocuğu Olan Ailelerin Çocuklarının Eğitim ve Öğretiminde Karşılaştıkları Sorunlar ve Eğitim Gereksinimleri” başlıklı araştırmada, ilköğretimde çocuğu bulunan ailelerin çocuklarının eğitiminde karşılaştıkları sorunların ve eğitim gereksinimlerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırma tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın katılımcılarını 520 öğrenci ailesi oluşturmuştur. Araştırmanın verileri anket aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda, ailelerin çocuklarının yeteneğini keşfetme, gelişim özelliklerini bilme, onlara etkili ve verimli çalışma alışkanlığı kazandırma gibi konularda eğitime gereksinim duydukları bulgularına ulaşılmıştır.

Aksu ve Karaçöp (2015) tarafından gerçekleştirilen “Öğrencilerin Ev Temelli Fen Öğrenme Etkinliklerine Aile Katılımı” başlıklı araştırmada, ortaokuldaki öğrencilerin ailelerinin fen derslerinde ev temelli öğrenme etkinliklerine katılım seviyelerini tespit etmek amaçlanmıştır. Araştırma tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın katılımcılarını 580 öğrenci ailesi oluşturmuştur. Araştırmanın verileri aile katılımı ölçeği ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda, ailelerin çocuklarının fen dersinde ev temelli öğrenme etkinliklerine katılımının orta düzeyde olduğu bulgusuna ulaşılmıştır.

Selanik Ay ve Aydoğdu (2016) tarafından gerçekleştirilen “Sınıf Öğretmenlerinin Aile Katılımına Yönelik Görüşleri” başlıklı araştırmada, sınıf öğretmenlerinin aile katılımına yönelik görüşlerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırma tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın katılımcılarını 100 sınıf öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmanın verileri anket aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma kapsamında, sınıf öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda aile katılımının yetersiz düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca sınıf öğretmenlerinin aile katılımına ilişkin

bilgi sahibi olmadığı, ailelerin programa ilişkin bilgi sahibi olmadığı, ailelerin çocuklarından kaynaklanan sorunlar olduğu bulgularına ulaşılmıştır.

Tümekaya (2017) tarafından gerçekleştirilen “Velilerin Okulda Eğitime Katılım Türlerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi” başlıklı araştırmada, ilköğretimde öğrenci ailelerinin çocuklarının eğitimine katılım seviyeleri tespit etmek amaçlanmıştır. Araştırma tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın katılımcılarını 334 aile oluşturmuştur. Araştırmanın verileri kişisel bilgi formu ve veli katılımı ölçeği aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda, ailelerin en fazla katılım sağladıkları aile katılımı boyutların iletişim kurma, ebeveynlik ve evde öğrenme bulgularına ulaşılmıştır.

Türe ve Deveci (2017) tarafından gerçekleştirilen “Aileden Çocuğa Sosyal Bilgiler Eğitimi: Uygulama Örneği” başlıklı çalışmada, Sosyal Bilgiler dersinde aile katılımının gerçekleştirilmesinin önemine dikkat çekmek amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aile katılımının gerçekleştirilmesine yönelik olarak uygulama örneği hazırlanmıştır. Uygulama örneğinin içeriğini; aile ve öğrenci etkinlik yönergesi, ders planı, videolardan elde edilen görüntüler, öğrenci anekdotları, öğrencilerin ve ailelerin görüşleri oluşturmuştur. Çalışma sonucunda, Sosyal Bilgiler dersinde aile katılımının gerçekleştirilmesinin öğrencilerde akademik başarının, aile içi ilişkilerin artmasına, ailelerin bireysel gelişimine katkı sağlayabileceği belirtilmiştir.

Türe (2018) tarafından gerçekleştirilen “Sosyal Bilgiler Dersinde Aile Katılımına Dayalı Etkinliklerden Yararlanma: Bir Eylem Araştırması” başlıklı araştırmada, Sosyal Bilgiler dersinde aile katılımının nasıl gerçekleştirilebileceğini ve aile katılımlı etkinliklerle işlenen Sosyal Bilgiler dersine ilişkin öğrenci, aile ve öğretmen görüşlerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma deseni olarak eylem araştırması benimsenmiştir. Araştırmanın verileri; kişisel bilgi formu, yarı-yapılandırılmış görüşmeler, odak grup görüşmeleri, gözlemler, öğrenci anekdot defterleri, aile iş birliği defterleri, araştırmacı günlüğü ve geçerlik komitesi ses kayıtları aracılığıyla toplanmıştır. Veriler betimsel analiz yoluyla çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda, Sosyal Bilgiler dersinin evde, okulda ve okul dışında çeşitli aile katılımlı etkinlikler ile gerçekleştirilmesinin mümkün olabileceği belirtilmiştir. Araştırmada Sosyal Bilgiler aile katılımlı etkinliklerin aile-öğrenci-okul ilişkilerinin güçlenmesini, okulda öğrenilenlerin tekrarını ve aile bireylerinin etkili bir biçimde vakit geçirmesini sağladığı bulgularına da ulaşılmıştır.

Bartan ve Aydemir Özalp (2019) tarafından gerçekleştirilen “Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Etkinlik Planlarında Aile Katılımı Boyutunun İncelenmesi” başlıklı çalışmada, okul öncesi öğretmenliği dördüncü sınıf öğrencilerinin hazırladıkları etkinlik planlarındaki aile katılım boyutunun tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırma nitel araştırma deseniyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın katılımcılarını 50 öğretmen adayı oluşturmuştur. Araştırmanın verileri; sekiz öğretmen adayının görüşleri, 42 öğretmen adayının 668 etkinlik planları aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmen adaylarının birçoğunun etkinlik planlarında aile katılımı boyutuna yer vermediklerine ulaşılmıştır.

Çıkar (2019) tarafından gerçekleştirilen “İlkokul ve Ortaokul Düzeyinde Aile Katılımının Veli Görüşleri Doğrultusunda İncelenmesi: Van İli Örneği” başlıklı çalışmada, ilkokul ve ortaokul düzeyinde aile katılımının veli görüşleri doğrultusunda tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışma karma araştırma deseniyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın katılımcılarını 806 öğrenci ailesi oluşturmuştur. Araştırmanın verileri, ilköğretimde okul ve aile katılımı ölçeği ve yarı-yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma kapsamında, okul ile aile arasındaki ilişkilerin iyi seviyede olduğu, evde ve okulda aile katılımının sıklıkla gerçekleştiği, anne-babalık rolü yapılanmasının çok yüksek düzeyde olduğu, anne-baba yeterlik algısının yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kutlu Abu ve Kayar (2020) tarafından gerçekleştirilen “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Aile Katılımına Yönelik Görüşlerinin Derinlemesine İncelenmesi” başlıklı çalışmada, okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi ve sınıf dışı aile katılım çalışmalarına yönelik görüşlerinin derinlemesine tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırma olgu bilim deseniyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın katılımcılarını yedi öğretmen oluşturmuştur. Araştırmanın verileri yarı-yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Araştırmada, okul öncesi öğretmenlerinin çeşitli sebeplerle aile katılım çalışmalarını yetersiz bulduklarını düşündükleri, okul öncesi öğretmenlerin aile katılım etkinliklerini çoğunlukla ailelerin seçtikleri, sınıf içi etkinliklerin daha çok tercih edildiği ve ailelerin okul öncesi eğitim hakkında bilgilerinin yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Şengül (2021) tarafından gerçekleştirilen “6. Sınıf Öğrencilerinin, Veli ve Öğretmenlerin Uzaktan Eğitim Sürecinde Aile Katılımına Yönelik Görüşleri” başlıklı çalışmada, altıncı sınıf öğrencilerinin, velilerin ve öğretmenlerin uzaktan eğitim

sürecinde aile katılımına yönelik görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın katılımcılarını beş matematik öğretmeni, 10 öğrenci ve veliler oluşturmuştur. Araştırmanın verileri yarı-yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmen ve velilerin aile katılımını önemli gördükleri fakat uzaktan eğitim sürecinde ne öğretmenlerin ne de velilerin aile katılımının nasıl sürdürüleceği konusunda yeterli bilgiye sahip olmadıkları bulgularına ulaşılmıştır. Ayrıca öğrencilerin de aile katılımını önemli gördükleri, ailelerinin dahil olduğu çalışmalarda mutlu oldukları, aile katılımının öğrencilerin bilişsel, duyuşsal becerilerinin gelişimine katkı sağladığı ve matematik dersine olan algılarının olumlu yönde geliştiği sonucuna ulaşılmıştır.

Yurt içinde aile katılımını ele alan araştırmaların çoğunun okul öncesi eğitimi ile ilgili olduğu görülmektedir. Aile katılımı ile ilgili araştırmalar genellikle tarama modeliyle gerçekleştirilmiştir. Araştırmaların çoğu aile katılımına ilişkin öğretmenlerin ve ailelerin görüşlerini ortaya koymaktadır. Yurt içinde Sosyal Bilgiler dersinde aile katılımını sağlamaya yönelik sınırlı sayıda araştırma olduğu görülmektedir. Ayrıca alan yazın incelemesi sonucu Sosyal Bilgiler dersi değer eğitimi etkinliklerine aile katılımını sağlamaya ilişkin hiçbir araştırmaya rastlanılmamıştır.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, verilerin toplanması, katılımcılar, araştırmacının rolü, verilerin analizi, inandırıcılık ve araştırma etiği açıklanmıştır.

3.1. Araştırma Modeli

Araştırmada, Sosyal Bilgiler dersinde değer eğitiminde aile katılımına ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini ve uygulamalarını belirlemek amacıyla nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Creswell (2021) nitel araştırmaların öznel olduğunu ve başkalarının dünyayı nasıl anlamlandırıldığını anlamak ve yorumlamak için yapıldığını belirtmektedir. Bu anlamda Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin değer eğitiminde aile katılımı hakkındaki görüşlerine ve uygulamalarına yönelik bilgi edinebilmek için nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir.

Araştırma deseni olarak nitel araştırma desenlerinden temel yorumlayıcı nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Nitel araştırmalar bireylerin hayatlarını ve dünyalarını nasıl anlamlandırıdıklarıyla ilgilidir. Temel yorumlayıcı nitel araştırma deseni de bireylerin bir durum veya olguyla ilgili anlamlarını açığa çıkarmak ve yorumlamakla ilgilidir. Herhangi bir süreç, durum veya olguya ilişkin olarak bunların içinde yer alan bireylerin bakış açısı ve görüşlerini keşfetmeye çalışır (Merriam, 2015). Bu anlamda bu araştırmada, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüş ve uygulamalarına göre değer eğitiminde aile katılımını anlamak ve açıklamak için temel yorumlayıcı nitel araştırma deseni benimsenmiştir.

3.2. Verilerin Toplanması

Sosyal Bilgiler dersinde değer eğitiminde aile katılımının gerçekleştirilmesine ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini ve uygulamalarını belirlemek amacıyla yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu kapsamda araştırmanın amaçlarına uygun görüşme soruları hazırlanmıştır. Hazırlanan görüşme soruları ile ilgili olarak Sosyal Bilgiler eğitimi, karakter ve değer eğitimi alanlarında çalışma yapan dört uzman görüşüne başvurulmuştur. Uzman görüşleri doğrultusunda görüşme sorularında değişiklikler yapılmış, sorular son biçimini aldıktan sonra soruların amaca hizmet edip etmediğini anlamak için araştırmacı pilot uygulama gerçekleştirmiştir. Pilot uygulama yapmak amacıyla iki Sosyal Bilgiler öğretmeniyle görüşülmüştür. Pilot uygulamaya ilişkin görüşme bilgileri Tablo 3.1’de yer almaktadır.

Tablo 3.1. Pilot görüşme bilgileri

Kod İsim	Tarih	Yer	Süre
Pilot 1	16.06.2021	Öğretmenler Odası	27'17"
Pilot 2	16.06.2021	Sınıf	14'15"

Pilot uygulamadan sonra görüşme formuna son biçimi verilmiş ve Sosyal Bilgiler öğretmenleri ile yarı yapılandırılmış görüşme gerçekleştirilmiştir. Sosyal Bilgiler öğretmenleriyle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmadan önce öğretmenlere “Gönüllü Katılım Formu” verilmiştir ve katılmaya gönüllü olan öğretmenlerle yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmelere ilişkin bilgiler, Tablo 3.2’de görülmektedir.

Tablo 3.2. Görüşme takvimi

Kod İsim	Tarih	Yer	Süre
Ahsen Öğretmen	23.06.2021	Online	13'27"
Ali Öğretmen	17.06.2021	Sınıf	13'17"
Betül Öğretmen	30.06.2021	Sınıf	08'27"
Burak Öğretmen	29.06.2021	Sınıf	08'03"
Büşra Öğretmen	30.06.2021	Sınıf	12'55"
Cennet Öğretmen	10.07.2021	Online	19'25"
Ela Öğretmen	20.06.2021	Online	23'06"
Fatma Öğretmen	30.06.2021	Sınıf	32'09"
Gözde Öğretmen	23.06.2021	Online	26'27"
Halime Öğretmen	30.06.2021	Sınıf	17'25"
İkra Öğretmen	30.06.2021	Sınıf	22'29"
Kübra Öğretmen	18.06.2021	Online	23'33"
Leyla Öğretmen	17.06.2021	Müdür Yardımcısı Odası	26'06"
Merve Öğretmen	22.06.2021	Online	13'58"
Murat Öğretmen	22.06.2021	Online	21'03"
Nur Öğretmen	19.06.2021	Online	13'06"
Oğuzhan Öğretmen	29.06.2021	Sınıf	11'44"
Sedat Öğretmen	30.06.2021	Sınıf	07'57"

Tablo 3.2’de görüldüğü üzere görüşmeler 17.06.2021 ile 10.07.2021 tarihleri arasında yapılmıştır. Sosyal Bilgiler öğretmenleriyle yapılan görüşmeler 07'57" ile 32'09" dakika arasında gerçekleşmiştir. Toplam görüşme süresi 311'57" dakika olup görüşmeler çoğunlukla sınıf ortamında veya online olarak yapılmıştır. 17.06.2021 tarihinde görüşme yapmaya elverişli sınıf ortamı veya kütüphane bulunmaması nedeniyle yapılan görüşme müdür yardımcısının odasında gerçekleşmiştir. Pandemi dönemi nedeniyle de görüşmelerin birçoğu online yapılmıştır. Çalışmanın amacı doğrultusunda yüz yüze yapılan görüşmeler ses kayıt cihazıyla, online olarak gerçekleştirilen görüşmeler bilgisayar üzerinden kayıt altına alınmıştır. Ayrıca görüşmeler gerçekleştirilirken

gürültüden uzak ve öğretmenlerin görüşlerini rahatlıkla ifade edebileceği ortamlar seçilmiştir.

Görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde katılımcıların kişisel bilgileri (cinsiyet, lisans mezuniyet alanı, öğretmen mesleğindeki görev süresi) yer almaktadır. İkinci bölümde Sosyal Bilgiler dersi değer eğitimi etkinliklerinde aile katılım durumunu belirlemeye yönelik altı tane görüşme sorusu yer almaktadır.

Görüşme sorularının birincisi, değer eğitimi uygulamalarının aile katılımı ile gerçekleştirilmesine ilişkindir. İkincisi, Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin değer eğitimi uygulamalarına ailenin katılımını sağlama durumları ile ilgilidir. Üçüncüsü, 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın değer eğitiminde aile katılımı sağlamasına ilişkin görüşleri almaya yöneliktir. Dördüncüsü, değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda öğretmenlere ve ailelere düşen görevlerdir. Beşincisi, değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımı sağlamaya yönelik yaşanan sorunlardır. Altıncısı ise, değer eğitimi uygulamalarına aile katılımının sağlanmasındaki önerilere ilişkin görüşleri almaya yönelik olarak hazırlanmıştır.

3.3. Katılımcılar

Araştırmanın katılımcılarını Eskişehir ili Odunpazarı ve Tepebaşı merkez ilçelerine bağlı ortaokullarda görev yapan Sosyal Bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmanın katılımcıları, araştırmanın amaçları dikkate alınarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda araştırmadan objektif bir sonuç elde edebilmek amacıyla üst, orta ve alt olmak üzere üç farklı sosyoekonomik düzeyden toplam 10 okuldan seçilen öğretmenlerle araştırma gerçekleştirilmiştir. Bu amaçla öncelikle Odunpazarı ve Tepebaşı ilçelerinde bulunan ortaokullar sosyoekonomik düzeylerine göre ayrılmıştır. Üst, orta ve alt olmak üzere üç ayrı düzeyden toplam 48 ortaokul araştırmanın evrenini temsil etmektedir. Bu 48 okul arasından sosyoekonomik düzeyleri uygun biçimde karşılayacak 10 okul belirlenmiştir. Belirlenen okullar alt-orta-üst sosyoekonomik düzeyden olmak üzere tesadüfi olarak seçilmiştir.

Araştırmada katılımcı öğretmenlerin kişisel özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 3.3'te aşağıda yer almaktadır.

Tablo 3.3. Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin özellikleri

Kod İsim	Görev Yaptığı Okulun Sosyoekonomik Düzeyi	Lisans Mezuniyet Alanı	Öğretmenlik Mesleğindeki Hizmet Süresi
Ahsen Öğretmen	Orta	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	22
Ali Öğretmen	Orta	Tarih Bölümü	22
Betül Öğretmen	Üst	Tarih Bölümü	29
Burak Öğretmen	Orta	Tarih Bölümü	33
Büşra Öğretmen	Üst	Tarih Bölümü	25
Cennet Öğretmen	Üst	Tarih Bölümü	29
Ela Öğretmen	Alt	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	15
Fatma Öğretmen	Alt	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	23
Gözde Öğretmen	Üst	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	15
Halime Öğretmen	Üst	Tarih Bölümü	29
İkra Öğretmen	Üst	Coğrafya Bölümü	24
Kübra Öğretmen	Alt	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	19
Leyla Öğretmen	Orta	Tarih Bölümü	24
Merve Öğretmen	Alt	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	8
Murat Öğretmen	Alt	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	13
Nur Öğretmen	Alt	Tarih Bölümü	21
Oğuzhan Öğretmen	Orta	Coğrafya Bölümü	20
Sedat Öğretmen	Üst	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	11

Tablo 3.3'te görüldüğü üzere araştırmaya dahil olan Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sayısı beşi erkek, 13'ü kadın olmak üzere toplam 18'dir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görev yaptıkları okulun sosyoekonomik düzeyine bakıldığında yedi öğretmenin üst düzey, beş öğretmenin orta düzey, altı öğretmenin de alt düzey ortaokullarda görev yaptığı görülmektedir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin lisans mezuniyet alanlarına bakıldığında sekiz öğretmenin Sosyal Bilgiler Öğretmenliği mezunu, sekiz öğretmenin Tarih bölümü mezunu, iki öğretmenin de Coğrafya bölümü mezunu olduğu görülmektedir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin mesleklerindeki hizmet süresi incelendiğinde bu sayının 8-33 yıl arasında değiştiği görülmektedir.

3.4. Araştırmacının Rolü

Araştırmacı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı'ndan mezun olmuştur ve Sosyal Bilgiler Eğitimi alanında yüksek lisans yapmaktadır. Araştırmacı lisans öğrenimi sırasında "Bilimsel Araştırma Yöntemleri" dersi almıştır. Yüksek lisans eğitimi

kapsamında almış olduğu “Eğitim Bilimlerinde Araştırma Yöntemleri”, “Nitel Araştırma Yöntemleri”, “Bilim Etiği ve Araştırma Teknikleri” dersleri ise araştırmacının nitel araştırma yöntemi hakkında bilgilerini artırmasını sağlamıştır. Ayrıca farklı derslerde nitel araştırma yönteminin benimsendiği araştırmalardan okumalar, ders kapsamında yapılan uygulamalar araştırmacıya katkı sağlamıştır. “Akademik Yazma” dersi kapsamında incelenen akademik çalışmalar sayesinde de araştırmacı bilimsel bir çalışmanın özellikleri hakkında fikir sahibi olmuştur.

Araştırmacının Sosyal Bilgiler dersi değer eğitiminde aile katılımına yönelik bilgi ve deneyimi araştırmaya başlamadan önce ve araştırma esnasında yaptığı alan yazın okumalarıdır. Lisans öğrenimi sırasında almış olduğu “Değerler Eğitimi” dersiyle değer kavramını, değer eğitimi yaklaşımlarını, değer eğitiminin önemini kavramıştır. 2019’da düzenlenen Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Sempozyumu’nda “Sosyal Bilgilerde Değerler Eğitimine İlişkin Etkinlik Örnekleri” adlı atölye çalışması araştırmacıya katkı sağlamıştır.

Araştırma öncesinde ve araştırma esnasında çalışma konuları arasında değer eğitimi ve Sosyal Bilgilerde aile katılımı olan tez danışmanının yapmış olduğu öneriler araştırmacıya büyük katkı sağlamıştır. Tez danışmanı alan yazında sınırlı sayıda olan Sosyal Bilgiler dersinde aile katılımı sağlamaya yönelik çalışmaların yazarıdır. Araştırmacı değer eğitiminde aile katılımına yönelik yapılacak çalışmanın alana katkı sağlayacağını, bu konuda ileride yapılacak çalışmalara kaynaklık yapacağını düşünmüştür.

3.5. Verilerin Analizi

Araştırma doğrultusunda yarı yapılandırılmış görüşmelerden toplanan veriler bilgisayar ortamında Word Programı’na aktarılmıştır. Araştırma verileri analiz edilirken nitel veri analiz yöntemlerinden betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada, öğretmenlerle yapılan görüşmelerden elde edilen veriler görüşme soruları çerçevesinde kodlanmış ve yorumlanmıştır. Betimsel verilerin analizinde belirlenen temalar ayrı ayrı kodlanmıştır. Veriler araştırmaya uygun olacak biçimde kelime ya da cümle olarak kodlanmıştır. Araştırmada hazırlanan sorular etrafında kodlanan veriler bir araya getirilerek verilerin belli başlıklar altında toplanması sağlanmış ve verilerin son biçimi ortaya çıkarılmıştır. Hazırlanan kodlar ve temalar yorumlanarak elde edilen verilerin sonuçları incelenmiştir.

Bu yaklaşıma uygun biçimde görüşme sorularından yola çıkılarak bir çerçeve oluşturulmuştur. Görüşme soruları ile oluşturulan çerçeve bağlamında veriler okunarak düzenlenmiştir. Veriler görüşme soruları ile oluşturulan temalara göre düzenlenmiş, tekrar tekrar okunduktan sonra bu temalar doğrultusunda boyutlandırılmıştır. Bu boyutlar doğrudan alıntılarla betimlenmiştir.

3.6. İnandırıcılık

Bu araştırmanın inandırıcılığını artırmak için birtakım yöntemlere başvurulmuştur. Bunlardan birisi Sosyal Bilgiler öğretmenlerine yöneltilecek yarı yapılandırılmış görüşme soruları için alanında uzman olan kişilerden görüş ve önerilerin alınması olmuştur. Uzmanlardan alınan dönütler sonrasında görüşme formu gözden geçirilmiştir ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Görüşme sorularının amaca hizmet edip etmediğini anlamak için araştırmacı pilot uygulama gerçekleştirmiştir. Pilot uygulama yapmak amacıyla iki Sosyal Bilgiler öğretmeniyle görüşülmüştür. Pilot uygulama sonrasında tez danışmanı ile birlikte yarı yapılandırılmış görüşme soruları yeniden gözden geçirilmiştir ve düzenlemeler yapılmıştır.

Araştırmanın inandırıcılığını artıran bir diğer unsur ise araştırmacının yapmış olduğu görüşmelere gösterdiği önem, özen ve harcamış olduğu zamandır. Glesne (2020) görüşmeye harcanılan zamanın ve katılımcılarla olumlu ilişkiler kurmak amacıyla geçirilen zamanın verilerin inandırıcılığına katkıda bulunacağını belirtmiştir. Bu sebeple araştırmacı görüşme yapacağı Sosyal Bilgiler öğretmenleri ile olumlu ilişkiler kurabilmek adına görüşme öncesi hem tanışmıştır hem randevu alarak görüşme tarihini belirlemiştir. Aynı zamanda araştırma hakkında bilgi vermiş karşı tarafın sorduğu tüm soruları detaylı biçimde açıklamıştır. Görüşmede katılımcıların kendilerini rahat hissedebilecekleri ve ifade edecekleri ortam tercih edilmiştir. Böylelikle araştırmacı katılımcılardan kapsamlı ve detaylı bilgiler alabilmiştir.

Nitel araştırmalarda güvenilirlik, elde edilen sonuçların toplanan verilerle ne kadar tutarlı olduğu olarak açıklanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu araştırmada güvenilirliğin sağlanması için alınan önlemler şöyledir:

- Elde edilen veriler tez danışmanı ile gözden geçirilmiş, bir başka araştırmacı olarak tez danışmanı araştırmacı tarafından oluşturulan kodları teyit etmiş, yapılan değişikliklere ilişkin araştırmacı ile tez danışmanı uzlaşmaya varmıştır.

- Araştırmanın katılımcıları olan Sosyal Bilgiler öğretmenlerine ilişkin bilgiler açık ve net bir biçimde verilmiştir.
- Araştırmanın gerçekleştirildiği yüz yüze ve online ortamlar, bu ortamların özellikleri açıklanmıştır.
- Veri toplama aracı olan yarı-yapılandırılmış görüşme formunun uzman görüşlerine dayalı olarak nasıl oluşturulduğu belirtilmiştir.
- Elde edilen verilerin nasıl kaydedildiği açıklanmıştır.
- Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinden elde edilen bulgular doğrudan alıntılarla verilmiştir.

3.7. Araştırma Etiği

Araştırmacı etik kurallar çerçevesinde öncesinde Anadolu Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu'ndan ve Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden gerekli olan izinleri almıştır. İzinlere dair belgeler EK-1 ve EK-2'de sunulmuştur. Araştırmacı resmî izinlerin yanı sıra yüz yüze görüşme yapacağı öğretmenlerin görev yaptıkları okula gittiğinde okul müdürleriyle görüşerek, araştırma hakkında kısaca bilgi vermiş ve izin belgelerini göstererek müdürlerin onaylarını almıştır.

Katılımcılar araştırmaya katılmadan önce, araştırmanın amacı, nasıl yürütüleceği, sonucunun yayınlanabileceği ve sonuçların onları etkileme durumu konularında bilgilendirilme haklarına sahiptirler (Ekiz, 2020). Bu araştırmada Sosyal Bilgiler öğretmenleri sürecin öncesinde araştırma ile ilgili bilgilendirilmiştir. Her katılımcıya araştırmaya gönüllü olarak katıldığını bildiren “Gönüllü Katılım Formu” imzalatılmıştır. Katılımcılara isimlerinin gizli tutulacağı, elde edilen verilerin yalnızca bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacağı, araştırmanın amacı dışında veya başka bir araştırmada kullanılmayacağı, istemeleri durumunda toplanan verileri inceleyebilecekleri, herhangi bir sebepten rahatsızlık hissederseniz çalışmadan istedikleri zamanda ayrılacakları ifade edilmiştir. Ayrıca çalışmadan ayrılmaları durumunda toplanan verilerin çalışmadan çıkarılarak imha edileceği söylenmiştir. Görüşme formunda araştırmacının iletişim bilgilerine yer verilmiş ve böylece katılımcıların araştırmacıyla iletişime geçmelerine olanak tanınmıştır. Araştırmacı, görüşmeler esnasında öğretmenlerin düşüncelerini etkileyecek soru ve yorumlardan kaçınmaya özen göstermiştir. Veriler saptırılmadan çözümlenmiştir ve alıntılar sırasında kod ad kullanılmıştır.

4. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırma sürecinde elde edilen verilerin analiziyle oluşan bulgulara ve bu bulgular ile ilgili yorumlara yer verilmiştir. Bulgular araştırmanın amaçları temel alınarak sunulmuştur. Bulgular, Sosyal Bilgiler dersi değer eğitimi etkinliklerinde aile katılımına ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini ve uygulamalarını ortaya koymayı amaçlamaktadır.

Araştırma sürecinde elde edilen bulgular altı başlık altında ele alınmıştır. İlk bulgu; “Değer Eğitimi Uygulamalarının Aile Katılımı ile Gerçekleştirilmesine İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri” biçimindedir. İkinci bulgu; “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Değer Eğitimi Uygulamalarına Ailenin Katılımını Sağlama Durumları” başlığı altında sunulmaktadır. Üçüncü bulgu; “2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nın Değer Eğitiminde Aile Katılımı Sağlamasına İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri”, dördüncü bulgu; “Değer Eğitimi Etkinliklerine Aile Katılımı Sağlama Konusunda Öğretmenlere ve Ailelere Düşen Görevlere İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri” biçimindedir. Beşinci bulgu; “Değer Eğitimi Gerçekleştirmede Aile Katılımı Sağlamaya Yönelik Yaşanılan Sorunlara İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri” altıncı bulgu ise “Değer Eğitimi Uygulamalarına Aile Katılımının Sağlanmasındaki Önerilere İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri” olmak üzere araştırma bulguları altı başlıkta ele alınmıştır.

4.1. Değer Eğitimi Uygulamalarının Aile Katılımı ile Gerçekleştirilmesine İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenleri değer eğitimi uygulamalarının aile katılımı ile gerçekleştirilmesine ilişkin görüşlerini; “Değer eğitiminde aile katılımı önemlidir”, “Değer eğitimi sürekli olmalıdır”, “Okullarda değer eğitimine aile katılımı sağlanmıyor”, “Aileler aktif olmalıdır”, “Ailelerde farkındalık sağlamaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır”, “Öğrencinin ilgisini çeker” olarak ifade etmişlerdir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ifade ettikleri görüşler aşağıda Tablo 4.1’de sunulmaktadır.

Tablo 4.1. Değer eğitimi uygulamalarının aile katılımı ile gerçekleştirilmesine ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri

Değer Eğitimi Uygulamalarının Aile Katılımı ile Gerçekleştirilmesine İlişkin Görüşler	f
Değer eğitiminde aile katılımı önemlidir	15
Değer eğitimi sürekli olmalıdır	2
Okullarda değer eğitimine aile katılımı sağlanmıyor	6
Aileler aktif olmalıdır	3
Ailelerde farkındalık sağlamaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır	2
Öğrencinin ilgisini çeker	1

Değer eğitimi uygulamalarının aile katılımı ile gerçekleştirilmesine ilişkin görüşlerden birincisi Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre değer eğitiminde aile katılımının önemli olduğudur. Değer eğitiminde aile katılımının önemli olduğu ile ilgili olarak Murat Öğretmen görüşünü “Sosyal Bilgiler dersinde değer eğitiminde aile katılımının önemli olduğunu düşünüyorum (Öğretmen Görüşmesi (ÖG), 22.06.2021).” olarak belirtmiştir. Büşra Öğretmen görüşünü “Değer eğitiminde aile katılımı önemlidir. Aile katılımı olmadan bazı şeylerin gerçekleştirilmesini, hayata geçirilmesini sağlayamayız (ÖG, 30.06.2021).” biçiminde açıklamıştır. Nur Öğretmen görüşünü “Sosyal Bilgiler dersinde değer eğitiminde ailelerin yer alması çok önemlidir (ÖG, 19.06.2021).” olarak ifade etmiştir. İkra Öğretmen görüşünü şöyle ifade etmiştir:

Günümüzde ailenin çocuk üzerindeki etkisi daha fazla sosyal medyada zaman geçirmekten dolayı çok etkili unsur olmaktan biraz uzaklaşmış durumda. Tabii yine de çocuk ailede ne görüyorsa onu uyguluyor. Bu yüzden aileler çocuklarına küçük yaşlarda değerleri kazandırmalıdır. Şu an uzaktan eğitim sürecinde çocuklar en çok aile ile bir arada. Bu anlamda değer eğitiminde aile katılımı çok önemlidir (Öğretmen Görüşmesi (ÖG), 30.06.2021).

Cennet Öğretmen değer eğitiminde aile katılımının önemli olduğuna ilişkin düşüncelerini şöyle belirtmiştir:

Sosyal Bilgiler dersi aile ile bir bütünlük taşıyor. İşin içine değer eğitimi de girince aile katılımı olmadan bir şey düşünilemiyor. Bu anlamda değer eğitiminde aile katılımı çok önemli oluyor (ÖG, 10.07.2021).

Ela Öğretmen görüşünü şöyle açıklamıştır:

Değerler ailede başlar. Bu noktada okul-aile iş birliği son derece önemlidir. Değerler içselleştirilebildiği ölçüde başarı elde edebiliriz. Bunun içselleştirildiği yer de öncelikle ailedir. Bu anlamda değer eğitiminde aile katılımının önemli olduğunu düşünüyorum (ÖG, 20.06.2021).

Gözde Öğretmen görüşünü şöyle ifade etmiştir:

Değer eğitimine baktığımızda bunların ailede başladığını görürüz. Aile katılımı tek taraflı yürütülecek bir şey değildir. Okul-aile iş birliğiyle değer eğitiminde aile katılımı etkili olacaktır (ÖG, 23.06.2021).

Halime Öğretmen görüşünü “Toplumun temeli ailedir. Dolayısıyla değer eğitiminin temeli de ailedir. Değer eğitiminde ailenin önemli olduğunu düşünüyorum (ÖG, 30.06.2021).” biçiminde açıklamıştır. Oğuzhan Öğretmen görüşünü benzer olarak şöyle açıklamıştır:

Eğitim benim için sac ayağına benzer, yani üç temel ögesi vardır: Aile, okul, çevre. Bu sac ayaklarından herhangi bir tanesinde sıkıntı olması hedefe tam ulaşılmasına sebep olabilir. Bu yüzden okul-aile iş birliği yapılması gereklidir. Sosyal Bilgiler dersinde değer eğitimi uygulamalarının aile katılımı ile gerçekleştirilmesi önemlidir. Çünkü değerlerin temeli ailede atılıyor diyebiliriz. Aile değer eğitiminin uygulanmasında bana göre çok önemli bir yer teşkil etmektedir (ÖG, 29.06.2021).

Sedat Öğretmen görüşünü “Değerler ailede başlıyor. Bu yüzden okul-aile iş birliğiyle istenilen başarıya ulaşabiliriz (ÖG, 30.06.2021).” olarak açıklamıştır. Burak Öğretmen görüşünü, “Eğitim ailede başlar. Dolayısıyla değer eğitimi de. Aile bu işin içinde olmazsa olmaz. Zaten eğitim öğeleri aile-okul-çevredir. Biri eksik olduğu zaman sorun ortaya çıkıyor (ÖG, 29.06.2021).” olarak açıklamıştır. Fatma Öğretmen görüşünü benzer olarak şöyle ifade etmiştir:

Değer eğitimi ailede başlar, okulda devam eder. O yüzden birtakım değerlerin temelinin küçük yaşlarda ailede atılması gerekiyor ki biz üstüne bir şeyler koyabilelim. Bu bağlamda değer eğitiminde aile katılımının önemli olduğunu düşünüyorum (ÖG, 30.06.2021).

Ali Öğretmen görüşünü şöyle belirtmiştir:

Değer eğitiminde aileyi önemli buluyorum. Değer eğitimi uygulamasını elimizden geldiğince aileyle beraber yürütebilmek önemlidir. Bunun için aile ve okul iş birliği gerektiğini düşünüyorum (ÖG, 17.06.2021).

Leyla Öğretmen görüşünü şöyle ifade etmiştir:

Değer eğitiminin aile katılımıyla gerçekleştirilmesi çok önemlidir. Bir çocuk değerleri öncelikle ailesinden daha küçük yaşlardayken öğrenmelidir. Okul-aile iş birliğiyle çocuk bu konudaki bilgileri ve kazanımları pekiştirilmelidir (ÖG, 17.06.2021).

Betül Öğretmen görüşünü şöyle açıklamıştır:

Değer eğitiminde aile katılımı önemlidir. Çünkü toplumun temel yapı taşı nedir? Ailedir. Değerler ailede başlar. Eğitimi sac ayağı olarak düşündüğümüzde sac ayağının öğeleri aile-okul ve çevredir. O yüzden birinci sırada aile yer aldığından çocuklarına küçük yaşlarda değerleri kazandırması gerekir. Değerleri kazandırmada okul-aile iş birliğinin önemli olduğunu düşünüyorum (ÖG, 30.06.202).

Değer eğitimi uygulamalarının aile katılımı ile gerçekleştirilmesine ilişkin görüşlerden ikincisi Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre değer eğitiminin sürekli olmasıdır. Değer eğitiminin sürekli olması ile ilgili olarak Burak Öğretmen görüşünü “Eğitimin öğeleri aile-okul-çevredir. Biri eksik olduğu zaman sorun ortaya çıkar. O yüzden değer eğitimi sürekli olmalıdır (ÖG, 29.06.2021).” olarak açıklamıştır. Ela Öğretmen görüşünü şöyle açıklamıştır:

Toplumunu oluşturan bireylerin olumlu yöndeki davranışlarının gelişmesini sağlayan değer eğitimidir. Ancak değer eğitimi sadece okulda verilen eğitim değildir. Değer eğitiminin sürekli olması gerektiğini düşünüyorum (ÖG, 20.06.2021).

Değer eğitimi uygulamalarının aile katılımı ile gerçekleştirilmesine ilişkin görüşlerden üçüncüsü Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre okullarda değer eğitimine aile katılımının sağlanmamasıdır. Okullarda değer eğitimine aile katılımının sağlanmaması ile ilgili olarak Betül Öğretmen görüşünü “Değer eğitiminde aile katılımının okullarda tam anlamıyla gerçekleşmediğini düşünüyorum (ÖG, 30.06.2021).” olarak belirtmiştir. Kübra Öğretmen görüşünü “Değer eğitimi ailelerden çok bu nesilde sosyal medyanın yaptığını düşünüyorum. Bu yüzden değer eğitimine ailelerin katılımı okullarda sağlanmıyor (ÖG, 18.06.2021).” biçiminde açıklamıştır. Ahsen Öğretmen görüşünü “Aile katılımı ile değer eğitimi uygulamalarının okullarda istenilen düzeyde sağlanmadığını düşünüyorum (ÖG, 23.06.2021).” olarak ifade etmiştir. Murat Öğretmen görüşünü “Okullarda değer eğitimi uygulamalarına ailenin katılımının gerçekleştirilmediğini düşünüyorum (ÖG, 22.06.2021).” olarak açıklamıştır. Merve Öğretmen görüşünü “Aile katılımını okullarda görmek istiyoruz fakat bizim okulumuzda tam anlamıyla gerçekleştirebildiğimizi söyleyemem (ÖG, 22.06.2021).” biçiminde ifade etmiştir. Nur Öğretmen görüşünü “Okullarda değer eğitimi uygulamaları gerçekleştiriliyor fakat değer eğitimine aile katılımının tam olarak sağlanamadığını düşünüyorum (ÖG, 19.06.2021).” olarak belirtmiştir.

Değer eğitimi uygulamalarının aile katılımı ile gerçekleştirilmesine ilişkin görüşlerden dördüncüsü Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre ailelerin aktif olması gerektirir. Ailelerin aktif olması ile ilgili olarak Gözde Öğretmen görüşünü “Aileler aktif olmalıdır. Okulda, evde üzerlerine düşen sorumlulukları yerine getirmelidir (ÖG, 23.06.2021).” olarak açıklamıştır. Sedat Öğretmen görüşünü “Ailelerin değer eğitimi uygulamalarına aktif olarak katılım sağlaması gerektiğini düşünüyorum (ÖG, 30.06.2021).” biçiminde ifade etmiştir. Fatma Öğretmen görüşünü “Aileler evde, okulda

ya da diğerk ortamlarda düzenlenen değer eğitimi etkinliklerinde aktif olmalıdır (ÖG, 30.06.2021).” olarak ifade etmiştir.

Değer eğitimi uygulamalarının aile katılımı ile gerçekleştirilmesine ilişkin görüşlerden beşincisi Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre ailelerde farkındalık sağlamaya yönelik çalışmalar yapılması gerektiğidir. Ailelerde farkındalık sağlamaya yönelik çalışmalar yapılması ile ilgili olarak Halime Öğretmen görüşünü şöyle belirtmiştir:

Aileyi değer eğitimine katılmaları konusunda bilgilendirmenin, bilinçlendirmenin gerekli olduğunu düşünüyorum. Ailede farkındalık sağlanmalı ki çocuklardan doğru sonuçlar alabilelim (ÖG, 30.06.2021).

Leyla Öğretmen görüşünü şöyle açıklamıştır:

Ailenin değer eğitiminde etkili ve doğru bir şekilde yer alabilmesi için bilinçlenmesi gereklidir. Bu yüzden değer eğitimi etkinliklerini aileyle gerçekleştirebilmek için ailelerin bilgilendirilmesi gerektiğini düşünüyorum (ÖG, 17.06.2021).

Değer eğitimi uygulamalarının aile katılımı ile gerçekleştirilmesine ilişkin görüşlerden altıncısı Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre öğrencinin ilgisini çekmesidir. Öğrencinin ilgisini çekmesi ile ilgili olarak Ahsen Öğretmen görüşünü şöyle açıklamıştır:

Daha önce okulumuzda Sosyal Bilgiler dersinde aile katılımı ile ilgili bir çalışma yapılmıştı. O zaman öğrencinin derse ilgisinin arttığı öğretmen tarafından gözlenmiş. Bu yüzden değer eğitiminde aile katılımı ile ilgili uygulamaların yapılmasının öğrencinin ilgisini çekeceğini düşünüyorum (ÖG, 23.06.2021).

4.2. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Değer Eğitimi Uygulamalarına Ailenin Katılımını Sağlama Durumları

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenleri değer eğitimi uygulamalarına ailenin katılma durumuna ilişkin görüşlerini; “Değer eğitimi etkinliklerine aile katılımını sağladım” ve “Değer eğitimi etkinliklerine aile katılımını sağlamadım” biçiminde açıklamışlardır. Değer eğitimine aile katılımını sağladığını belirten öğretmenler katılma biçimlerini; “Uzaktan eğitim”, “Ev etkinlikleri ödevi”, “Araştırma, proje çalışmaları”, “İletişimi artırma”, “Okulda etkinlik düzenleme”, “Sosyal sorumluluk projeleri”, “Aileleri sınıfa davet etme”, “Kermes düzenleme”, “Belirli gün ve haftalardan yararlanma” olarak belirtmişlerdir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri aşağıda Tablo 4.2’de görülmektedir.

Tablo 4.2. Değer eğitimi uygulamalarına ailenin katılma durumuna ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri

Değer Eğitimi Uygulamalarına Ailenin Katılma Durumuna İlişkin Görüşler	f
Değer eğitimi etkinliklerine aile katılımını sağladım	
Uzaktan eğitim	3
Ev etkinlikleri ödevi	6
Araştırma, proje çalışmaları	5
İletişimi artırma	3
Okulda etkinlik düzenleme	2
Sosyal sorumluluk projeleri	2
Aileleri sınıfa davet etme	1
Kermes düzenleme	1
Belirli gün ve haftalardan yararlanma	1
Değer eğitimi etkinliklerine aile katılımını sağlamadım	3

Değer eğitimi uygulamalarına ailenin katılma durumuna ilişkin görüşlerden birincisi değer eğitimi etkinliklerine aile katılımını sağladım biçimindedir. Değer eğitimi etkinliklerine aile katılımını uzaktan eğitim biçiminde gerçekleştirdiğini belirten Merve Öğretmen görüşünü “Öğrencilere aile katılımlı değer eğitimi etkinliklerini uzaktan eğitimle sağladım (ÖG, 22.06.2021).” biçiminde belirtmiştir. Betül Öğretmen görüşünü şöyle belirtmiştir:

Bu sene pandemiden ötürü sınıf ortamına ailenin gelmesini sağlayamadık tabii ki. Öğrencilerimize ve ailelere uzaktan eğitimle değer eğitimine ailelerin katılımını sağlamaya çalıştık (ÖG, 30.06.2021).

Fatma Öğretmen görüşünü şöyle açıklamıştır:

Pandemi döneminden dolayı aslında ailelerin sorumluluğunun daha da arttığını düşünüyorum. Öğrenci zamanının büyük çoğunluğunu evde ailesiyle geçirdiği için gerek konuların öğretimi gerekse değer eğitimini uzaktan sağlıyorum (ÖG, 30.06.2021).

Değer eğitimi uygulamalarına ailenin katılma durumunu ev etkinlikleri ödevi ile gerçekleştirdiğini belirten Betül Öğretmen görüşünü şöyle belirtmiştir:

Birtakım değerleri içinde barındıran uygulamalı eğitim programı oluşturdum. Konuyla ilişkilendirerek bu değerleri anlattım. Evde öğrenciye bu uygulamaları ailesiyle yapmasını istedim (ÖG, 30.06.2021).

Halime Öğretmen görüşünü şöyle açıklamıştır:

Ailelere değer eğitimi ile ilgili el kitabı aldırılmıştım. Her hafta bir değerle ilgili etkinlik örneği vardı. Bu şekilde ders konularımızla da ilişkilendirerek daha çok evde ailenin katılımıyla değerleri vermeye çalıştım (ÖG, 30.06.2021).

Değer eğitimine aile katılımını ev etkinlikleri ödevi ile sağladığını söyleyen Burak Öğretmen görüşünü “Değer eğitimi etkinliklerine aileleri katmaya çalışıyorum. Değer eğitimini de içinde barındıran konularda etkinlik örneklerini eve gönderiyorum (ÖG,

29.06.2021).” olarak belirtmiştir. Ela Öğretmen ise bu konudaki görüşünü şöyle ifade etmiştir:

Evde veliyi katmaya çalışıyorum. Çocuk haklarıydı konumuz. Sizin haklarınız var dedim, evde de haklarınız var. Bu hakları araştıralım gelelim. Sonra konuştuk sınıf içerisinde. Eve ödev verdim. Bunu aileyle birlikte yapmalarını istedim. Sizin ne gibi haklarınız olduğunu hem aileniz de öğrensin, size yardımcı olsunlar dedim. Bu da bizim için hem değerlerin kalıcılığı açısından hem de aileyi işin içerisine katma açısından önemli olmuştu (ÖG, 20.06.2021).

Büşra Öğretmen görüşünü şöyle belirtmiştir:

Demokrasi ile ilgili konumuz vardı. Ailede demokrasinin uygulanması ile ilgili konuyu öğretirken eve tartışma soruları göndermişim. Öğrencinin ailesiyle değerlendirmesini isteyerek sağlamışım (ÖG, 30.06.2021).

Ahsen Öğretmen görüşünü şöyle açıklamıştır:

Çoğunlukla evde etkinliklerle sağlıyorum. Öğrencilerime doğa sevgisini doğaya karşı duyarlılığı aşlamak adına demiştim ki herkes sevdiği bir meyvenin ya da bir ağacın tohumunu alacak, evde ailesiyle birlikte yetiştirecek. Veli burada tohumun teminiyle, saksı almakla, nasıl dikilmesi gerektiği ile ilgili katılım gösteriyor (ÖG, 23.06.2021).

Cennet Öğretmen, Fatma Öğretmen, Sedat Öğretmen, Murat Öğretmen, Ali Öğretmen değer eğitimi uygulamalarına aile katılımını araştırma, proje çalışması biçiminde sağladığını belirtmiştir. Araştırma, proje çalışmasıyla değer eğitimine aile katılımı sağladığını belirten Cennet Öğretmen görüşünü şu biçimde açıklamıştır:

Tabii mutlaka sağlıyorum. Mesela meslekler konusuydu. Çocukların ailelerin mesleklerini, eğitim süreçlerini onlarla bire bir diyalog kurup araştırmasını isteyerek bazı değerleri sağladım (ÖG, 10.07.2021).

Fatma Öğretmen görüşünü şöyle belirtmiştir:

Öğrencilere ev ödevleri, projeler veriyorum. Bu ödevler ve projelerde de aslında çocuk birçok değeri kazanmış oluyor ve bu ödevleri öğrencinin ailesinin yardımıyla gerçekleştirmesini istiyorum (ÖG, 30.06.2021).

Sedat Öğretmen görüşünü “Genellikle öğrencilere proje şeklinde veriyoruz. Bu değerleri barındıran ödevler aile bireylerinin katılımıyla oluyor (ÖG, 30.06.2021).” biçiminde ifade etmiştir. Murat Öğretmen görüşünü “Proje ödevleri verdiğimde öğrencinin ailesiyle birlikte yapmasına imkân tanıyarak o sayede değer eğitiminde aile katılımını sağladım (ÖG, 22.06.2021).” olarak belirtmiştir. Ali Öğretmen görüşünü şöyle belirtmiştir:

Değer eğitiminde ailelerin katılmasını sağlıyoruz. Çünkü derslerimizde de bununla ilgili kazanımlarımız, konularımız var. Bu konular ve kazanımlar kapsamında proje ödevleri verdiğim oluyor (ÖG, 17.06.2021).

Oğuzhan Öğretmen, Ahsen Öğretmen, Murat Öğretmen değer eğitimi uygulamalarına aile katılımını iletişimi artırma biçiminde sağladığını belirtmiştir. İletişimi artırma ile değer eğitimine aile katılımını sağladığını belirten Oğuzhan Öğretmen görüşünü şu biçimde açıklamıştır:

Ailelerle iletişim kurarak dürüst olma, çalışkan olma, yardımsever olma, doğruyu söyleme gibi değerleri yaşayarak öğrenme konusunda iş birliği yapıyoruz. Az da olsa böyle sağlıyorum diyebilirim (ÖG, 29.06.2021).

Ahsen Öğretmen görüşünü “Ailelerle değerlerin kazandırılması açısından iletişim kuruyorum (ÖG, 23.06.2021).” olarak belirtmiştir. Murat Öğretmen görüşünü “Öğrencilerin aileleriyle iletişim hâlinde olarak evde öğrencilerin bazı değerleri kazanmaları noktasında iş birliğine gidiyorum (ÖG, 22.06.2021).” olarak ifade etmiştir.

Burak Öğretmen ve Gözde Öğretmen değer eğitimi uygulamalarına aile katılımını okulda etkinlik düzenleme biçiminde sağladığını belirtmiştir. Okulda etkinlik düzenleme ile değer eğitimine aile katılımını sağladığını belirten Burak Öğretmen görüşünü “Okul gezilerimize aileler katılıyor. Yine burada birçok değer çocuğun hayatına geçiyor (ÖG, 29.06.2021).” biçiminde açıklamıştır. Değer eğitiminde aile katılımı sağlama biçiminin etkinlik düzenleme olduğunu belirten Gözde Öğretmen görüşünü şöyle ifade etmiştir:

Değer eğitiminde ailelerin katılmasını şöyle sağlıyorum: Bizim okul gezilerimiz oluyor. İl içinde veya il dışında yaptığımız bunları ailelerin katılımıyla gerçekleştiriyoruz. En basit örneğiyle burada Eskişehir yakınlarında İnönü Savaşları'nın yapıldığı nokta vardır. Oraya gittik. O siperlikleri görmek, o alanı görmek, cephenin olduğu alanı gezmek, o ruhu birlikte yaşamak birçok değer ailenin katılımıyla çocuğa kazandırılması sağlanıyor (ÖG, 23.06.2021).

Halime Öğretmen ve Leyla Öğretmen değer eğitimi uygulamalarına aile katılımını sosyal sorumluluk projeleri biçiminde sağladığını belirtmiştir. Sosyal sorumluluk projeleri ile değer eğitimine aile katılımı gerçekleştirdiğini belirten Halime Öğretmen görüşünü şöyle açıklamıştır:

Sokak hayvanları ile ilgili bir proje hazırlamıştım. Öğrencilerin hepsine aileleriyle birlikte eşya taşıma çantası yaptırдыm. Sonra hep birlikte hayvanlara gıda aldık, veterinerlere ve belediyeye başvurduk. Bu şekilde değerleri aileyle birlikte kazandırdım (ÖG, 30.06.2021).

Leyla Öğretmen benzer olarak görüşünü şöyle ifade etmiştir:

Sosyal sorumluluk projeleriyle aileyi değer eğitimine katıyorum. Örneğin, ‘Gönül Köprüsü’ diye bir proje yapmıştık. Kardeş okulumuz belirlenmişti. Oradaki bazı öğrenciler bizim okulumuza geldi, bizim okulumuzdan bazı öğrenciler de ailelerle birlikte o okula gitmişti. Bulunduğu bölgeyi gezdirmişler, tanıtmışlar. Sevgi, paylaşma, empati gibi değerler kazandırılmıştı (ÖG, 17.06.2021).

Kübra Öğretmen değer eğitimi uygulamalarına aile katılımını aileleri sınıfa davet etme biçiminde sağladığını belirtmiştir. Aileleri sınıfa davet etme ile değer eğitimine aile katılımı gerçekleştirdiğini belirten Kübra Öğretmen görüşünü “Aileleri sınıf ortamına davet ederek etkinliklere katılımını sağlıyorum (ÖG, 18.06.2021).” biçiminde ifade etmiştir.

Leyla Öğretmen değer eğitimi uygulamalarına aile katılımını kermes düzenleme biçiminde sağladığını belirtmiştir. Kermes düzenleme ile değer eğitimine aile katılımı gerçekleştirdiğini belirten Leyla Öğretmen görüşünü “Kermes düzenlemiştim çocuklarla aileler hep birlikte yardımlaşma, paylaşma, dayanışma ve birçok değeri kazandılar (ÖG, 17.06.2021).” biçiminde açıklamıştır.

Leyla Öğretmen değer eğitimi uygulamalarına ailenin katılımını belirli gün ve haftalardan yararlanma biçiminde sağladığını belirtmiştir. Belirli gün ve haftalardan yararlanma ile değer eğitimine aile katılımı gerçekleştirdiğini belirten Leyla Öğretmen görüşünü şöyle açıklamıştır:

Pandemi dönemi öncesinde 23 Nisan’da yurtdışından öğrenciler geliyordu. O gelen öğrencileri velilerimiz evlerinde misafir ediyorlardı. Bu şekilde değer eğitiminde ailenin de yer almasını sağlıyordum (ÖG, 17.06.2021).

Merve Öğretmen, Oğuzhan Öğretmen, Murat Öğretmen değer eğitimi uygulamalarına ailenin katılımını sağlamadıklarını belirtmiştir. Değer eğitimi etkinliklerine aile katılımının sağlanmaması ile ilgili olarak Merve Öğretmen görüşünü “Sosyal Bilgiler dersinde değer eğitiminde aileyi tam anlamıyla kattığım söylenemez (ÖG, 22.06.2021).” biçiminde açıklamıştır. Oğuzhan Öğretmen görüşünü “Ailelerin değer eğitimine katılımını çok sağladığımı düşünemem (ÖG, 29.06.2021).” olarak ifade etmiştir. Murat Öğretmen görüşünü “Sosyal Bilgiler dersi değer eğitiminde bire bir ailenin katılımını sağladığım söylenemez (ÖG, 22.06.2021).” olarak belirtmiştir.

4.3. 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nın Değer Eğitiminde Aile Katılımı Sağlamasına İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenleri 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nın değer eğitiminde aile katılımı sağlamasına ilişkin görüşlerini; “Değer eğitiminde aile katılımına yönelik kazanımlar var”, “Değer eğitiminde aile katılımına yönelik etkinlikler var”, “Değer eğitiminde aile katılımına yönelik kazanımlar yok” biçiminde ifade etmiştir. Öğretmenler 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda değer

eğitiminde aile katılımına yönelik kazanımları “Sosyal rollerin zaman içerisindeki değişimini inceler.”, “Toplumsal birlikteliğin oluşmasında sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı destekleyici faaliyetlere katılır.”, “İletişimi etkileyen tutum ve davranışları analiz ederek kendi tutum ve davranışlarını sorgular.”, “Yakın çevresinde yaşanan bir örnekten yola çıkarak bir olayın çok boyutluluğunu açıklar.”, “Sanal ortamı kullanırken güvenlik kurallarına uyar.”, “Ailesi ve yakın çevresindeki başlıca ekonomik faaliyetleri tanır.”, “Kendisine ait örnek bir bütçe oluşturur.”, “Çevresindeki kaynakları israf etmeden kullanır.”, “Popüler kültürün, kültürümüz üzerindeki etkilerini sorgular.”, “Arkadaşlarıyla birlikte küresel sorunların çözümüne yönelik fikir önerileri geliştirir.” biçiminde sıralamıştır. Öğretmenler 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda değer eğitiminde aile katılımına yönelik etkinlikleri; “Röportaj yapma”, “Aile tarihi çalışması”, “Aile katılımlı geziler”, “Ev etkinlikleri ödevi”, “Araştırma, proje ödevleri” olarak belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan öğretmenler 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda değer eğitiminde aile katılımına yönelik çeşitli kazanımlar belirtmişlerdir. Öğretmenlerin görüşleri aşağıda Tablo 4.3’te gösterilmiştir.

Tablo 4.3. 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda değer eğitiminde aile katılımına yönelik kazanımlara ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri

2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda Değer Eğitiminde Aile Katılımına Yönelik Kazanımlara İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri	f
2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda değer eğitiminde aile katılımına yönelik kazanımlar var	
“Sosyal rollerin zaman içerisindeki değişimini inceler.”	2
“Toplumsal birlikteliğin oluşmasında sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı destekleyici faaliyetlere katılır.”	2
“İletişimi etkileyen tutum ve davranışları analiz ederek kendi tutum ve davranışlarını sorgular.”	1
“Sanal ortamı kullanırken güvenlik kurallarına uyar.”	1
“Ailesi ve yakın çevresindeki başlıca ekonomik faaliyetleri tanır.”	1
“Kendisine ait örnek bir bütçe oluşturur.”	1
“Çevresindeki kaynakları israf etmeden kullanır.”	1
“Popüler kültürün, kültürümüz üzerindeki etkilerini sorgular.”	1
“Arkadaşlarıyla birlikte küresel sorunların çözümüne yönelik fikir önerileri geliştirir.”	1
2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda değer eğitiminde aile katılımına yönelik kazanımlar yok	2

2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda değer eğitiminde aile katılımına yönelik kazanımlardan birincisi Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre “Sosyal rollerin

zaman içerisindeki değişimini inceler.” kazanımıdır. Bu kazanımla ilgili olarak Betül Öğretmen görüşünü şöyle ifade etmiştir:

‘Birey ve Toplum’ öğrenme alanında toplumsal rollerle ilgili görev ve sorumlulukları ele alan bir kazanım vardı. Öğrenci dayanışma, yardımseverlik gibi değerleri aile katılımıyla kazanmış oluyor (ÖG, 30.06.2021).

Ela Öğretmen görüşünü şöyle açıklamıştır:

‘Birey ve Toplum’ öğrenme alanında toplumsal rollerle ilgili kazanım var. Evde şu rollerim var, okulda bu rollerim var diyen öğrenci ailesiyle birlikte toplumsal rollerinin, sorumluluklarının farkına varıyor (ÖG, 20.06.2021).

2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda değer eğitiminde aile katılımına yönelik kazanımlardan ikincisi Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre “Toplumsal birlikteliğin oluşmasında sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı destekleyici faaliyetlere katılır.” kazanımıdır. Bu kazanım ile ilgili olarak Gözde Öğretmen görüşünü “‘Birey ve Toplum’ öğrenme alanında sosyal dayanışma faaliyetleriyle ilgili kazanım var (ÖG, 23.06.2021).” olarak açıklamıştır. Kübra Öğretmen görüşünü “Altıncı sınıfta sosyal yardımlaşma konusunda değer eğitiminde aile katılımı sağlanabilir (ÖG, 18.06.2021).” olarak belirtmiştir.

2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda değer eğitiminde aile katılımına yönelik kazanımlardan üçüncüsü Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre “İletişimi etkileyen tutum ve davranışları analiz ederek kendi tutum ve davranışlarını sorgular.” kazanımıdır. Bu kazanım ile ilgili olarak Kübra Öğretmen görüşünü şöyle açıklamıştır:

Yedinci sınıfın iletişim konusunda değer eğitiminde aile katılımı sağlanabilir. Örneğin, öğrencilerim ‘sen dili ben dili’ onunla ilgili ailelerin de içinde bulunduğu iletişimi canlandırmıştı (ÖG, 18.06.2021).

2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda değer eğitiminde aile katılımına yönelik kazanımlardan dördüncüsü Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre “Sanal ortamı kullanırken güvenlik kurallarına uyar.” kazanımıdır. Bu kazanım ile ilgili olarak Kübra Öğretmen görüşünü şöyle ifade etmiştir:

‘Bilim, Teknoloji ve Toplum’ öğrenme alanında medya konusunda RTÜK’ü anlatmıştım ailelerinize rahatsız olduğunuz programları telefonlarından bu numaradan arayabilirler diye. Araştırma, bilimsellik gibi değerleri de kazandırabilmek için (ÖG, 18.06.2021).

2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda değer eğitiminde aile katılımına yönelik kazanımlardan beşincisi Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre “Ailesi ve yakın çevresindeki başlıca ekonomik faaliyetleri tanır.” kazanımıdır. Bu kazanımla ilgili olarak Ela Öğretmen görüşünü şöyle ifade etmiştir:

‘Üretim, Dağıtım ve Tüketim’ öğrenme alanında öğrencinin ailesinin ve yakın çevresindeki ekonomik faaliyetleri tanınmasına yönelik bir kazanım mevcut. Bu öğrenme alanını işlerken öğrenciden ailesinin yaptığı işi gelip sınıfta paylaşımlarını istedim (ÖG, 20.06.2021).

2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda değer eğitiminde aile katılımına yönelik kazanımlardan altıncısı Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre “Kendisine ait örnek bir bütçe oluşturur.” kazanımıdır. Bu kazanımla ilgili olarak Ela Öğretmen görüşünü şöyle ifade etmiştir:

Öğrencilerin evde ailelerle birlikte bütçe oluşturmaya yönelik bir kazanım mevcut. Öğrenci bu kazanımla birlikte ailesinin de katılımıyla sorumluluk, yardımseverlik, tasarruf gibi değerleri kazanmış oluyor (ÖG, 20.06.2021).

2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda değer eğitiminde aile katılımına yönelik kazanımlardan yedincisi Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre “Çevresindeki kaynakları israf etmeden kullanır.” kazanımıdır. Bu kazanımla ilgili olarak Halime Öğretmen görüşünü şöyle açıklamıştır:

‘Üretim, Dağıtım ve Tüketim’ öğrenme alanında kaynakları israf etmeden kullanmayla ilgili konumuz vardı. Öğrencilerden evdeki faturaları getirmelerini 1 ayda ne kadar tasarruf yaptıklarını görebilmek için (ÖG, 30.06.2021).

2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda değer eğitiminde aile katılımına yönelik kazanımlardan sekizincisi Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre “Popüler kültürün, kültürümüz üzerindeki etkilerini sorgular.” kazanımıdır. Bu kazanımla ilgili olarak Sedat Öğretmen görüşünü şöyle açıklamıştır:

‘Küresel Bağlantılar’ öğrenme alanında popüler kültürü anlatıyoruz. Evde, okulda, sokakta öğrencinin rastlayabileceği popüler kültür örneklerini ele alan kazanımla aile katılımı sağlıyorum (ÖG, 30.06.2021).

2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda değer eğitiminde aile katılımına yönelik kazanımlardan dokuzuncusu Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre “Arkadaşlarıyla birlikte küresel sorunların çözümüne yönelik fikir önerileri geliştirir.” kazanımıdır. Bu kazanımla ilgili olarak Kübra Öğretmen görüşünü şöyle ifade etmiştir:

Yedinci sınıfta göç konumuz var ‘Küresel Bağlantılar’ öğrenme alanında hatta. Çok göç alan bir mahalledeyiz. Yabancı uyruklular geliyor. Yabancı uyrukluların aileleri, kendi ülkelerinin dillerini konuşmaları, farklı yemekleri hazırlamaları saygı, sevgi gibi değerlerle aile katılımı sağlamak adına değer eğitimi konusunda birçok kazanım var (ÖG, 18.06.2021).

Murat Öğretmen ve Oğuzhan Öğretmen 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda değer eğitiminde aile katılımı sağlama bakımından herhangi bir kazanım örneği olmadığını belirtmişlerdir. Murat Öğretmen görüşünü şöyle belirtmiştir:

2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda değer eğitiminde aile katılımına yönelik kazanım göremiyorum. Benim görememem olmadığı anlamına gelmez tabii ki. Fakat programı değer eğitiminde aile katılımı yönünden eksik bulduğum konusunda görüş belirtebilirim (ÖG, 22.06.2021).

Oğuzhan Öğretmen görüşünü “Çok doğrudan herhangi bir hatırladığım kazanım yok şu anda. Yani bu benim hatırlamıyor olmam olmadığını göstermez (ÖG, 29.06.2021).” olarak açıklamıştır.

2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda değer eğitiminde aile katılımına yönelik yer alan etkinliklere ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri aşağıda Tablo 4.4'te yer almaktadır.

Tablo 4.4. 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın değer eğitiminde aile katılımına yönelik etkinliklere ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri

2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın Değer Eğitiminde Aile Katılımına Yönelik Etkinliklere İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri	f
Röportaj yapma	4
Aile tarihi çalışması	1
Aile katımlı geziler	4
Ev etkinlikleri ödevi	8
Araştırma, proje ödevleri	3

2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda değer eğitiminde aile katılımına yönelik etkinliklerden birincisi Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre röportaj yapmadır. Röportaj yapma ile ilgili olarak Merve Öğretmen görüşünü “‘Kültür ve Miras’ öğrenme alanında kültürel öğeleri aile büyüklerine sorup onlarla röportaj yapıp kazanabilirler (ÖG, 22.06.2021).” olarak belirtmiştir. Kübra Öğretmen görüşünü “‘Kültür ve Miras’ öğrenme alanında geçmişteki gelenekleri görenekleri anlatan röportaj yapmıştık bunun kaydını almıştık (ÖG, 18.06.2021).” olarak açıklamıştır. Fatma Öğretmen görüşünü şu biçimde belirtmiştir:

‘Kültür ve Miras’ öğrenme alanında Millî Mücadele Dönemi'nden söz ediyoruz. Öğrencilerden Kurtuluş Savaşı'nı yaşamış babaanneler, dedeler gibi aile büyükleri varsa onlarla röportaj yapmalarını istiyoruz (ÖG, 30.06.2021).

İkra Öğretmen bu konudaki görüşünü şöyle ifade etmiştir:

‘Kültür ve Miras’ öğrenme alanında değer eğitiminde aile katılımı sağlanabilir. Örneğin yöresel oyunlar, yöresel yemekler, kıyafetler gibi kültürümüzle ilgili şeyleri öğrenci gidip ailesine sordu. Bunu kayıt altına alıp sınıfta paylaşan öğrencilerimiz de olmuştu. Bu konuda da öğrenciler kültürümüzle ilgili değerleri ailesiyle birlikte kazanmış oldu (ÖG, 30.06.2021).

2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda değer eğitiminde aile katılımına yönelik etkinliklerden ikincisi Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre aile tarihi çalışmasıdır. Aile tarihi çalışması ile ilgili olarak Cennet Öğretmen görüşünü “‘Kültür ve Miras’ öğrenme alanında aile birliğine önem verme değerine ilişkin aile tarihi çalışması yaptırmıştık (ÖG, 10.07.2021).” biçiminde ifade etmiştir.

2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda değer eğitiminde aile katılımına yönelik etkinliklerden üçüncüsü Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre aile katılımlı gezilerdir. Aile katılımlı gezilerle ilgili olarak Betül Öğretmen görüşünü şöyle açıklamıştır:

‘Kültür ve Miras’ öğrenme alanında var. Çevresindeki kültürel yerleri, doğal güzellikleri tanımaya yönelik bir kazanım. Bu öğrenme alanında da öğrencinin ailesiyle birlikte doğal yerleri, müzeleri, tarihi yerleri gezmesi, tanınması yer alıyor (ÖG, 30.06.2021).

Gözde Öğretmen görüşünü şöyle ifade etmiştir:

‘Kültür ve Miras’ öğrenme alanında Osmanlı Devleti’ni anlatıyoruz. Osmanlı’da zimem defterleri vardır, bugünün veresiye defteri. Öğrenciler, aileler hep birlikte gezi düzenleyip, bir bakkala gidip oradaki veresiye defterinden bir sayfa seçip borçları kapatmıştık bu kazanım kapsamında (ÖG, 23.06.2021).

Leyla Öğretmen görüşünü şöyle açıklamıştır:

‘Kültür ve Miras’ öğrenme alanı kapsamında öğrencinin yaşadığı yerdeki doğal varlıkları, tarihi mekânları öğrenmesiyle ilgili. Biz okul çapında ailelerin de katıldığı geziler düzenliyoruz (ÖG, 17.06.2021).

Ali Öğretmen görüşünü şöyle ifade etmiştir:

‘Etkin Vatandaşlık’ öğrenme alanında topluma hizmet eden kuruluşlar, toplumsal ihtiyaçları karşılayan kurumlarla ilgili konu. O konuyla ilişkili olarak bazı sivil toplum kuruluşlarına ailelerle gezi düzenlenmişti. O kurumun faaliyetleri öğrenilmişti. O kurumda çalışan bir görevli işleyişten bahsetmişti. Aile katılımlı birçok değeri de öğrenci kazanmış oldu (ÖG, 17.06.2021).

2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda değer eğitiminde aile katılımına yönelik etkinliklerden dördüncüsü Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre ev etkinlikleri ödevidir. Ev etkinlikleri ödevi ile ilgili olarak Burak Öğretmen görüşünü şöyle belirtmiştir:

‘Birey ve Toplum’ öğrenme alanında öğrencinin ailesiyle evdeki iletişimini değerlendirmesini ödev olarak istiyorum. Bu kazanım kapsamında değer eğitiminde aile katılımı sağlıyorum (ÖG, 29.06.2021).

İkra Öğretmen görüşünü şöyle belirtmiştir:

‘Üretim, Dağıtım ve Tüketim’ öğrenme alanında bilinçli tüketici olma ile ilgili bir konu var. Bunu ailede bilinçli tüketici olma, okulda bilinçli tüketici olma şeklinde ayrı ayrı ele alabiliriz. Ailesiyle evde yapacağı etkinliklerle bilinçli tüketici davranışları sergileyen bir çocuk sorumluluk, tasarruf gibi değerleri de kazanmış olur (ÖG, 30.06.2021).

Büşra Öğretmen görüşünü şu biçimde ifade etmiştir:

‘Üretim, Dağıtım ve Tüketim’ öğrenme alanında geri dönüşümün öneminden bahsetmişim, evde atıklarını uygun şekilde nasıl ayıracağını üzerine. Aile de tabii buna uyacak ki ona göre ayırırlar. Sonraki hafta bir öğrencim kendi mahallerine geri dönüşüm aracının gelmediğini, ayırdıkları atıkları koyamadıklarını söyledi. Belediyeyi aramalarını söyledim, yol gösterdim. Çocuk da evde ailesine aktarmış. Birlikte aramışlar. Sorumluluk, tasarruf gibi birçok değer benimsenmiş oldu (ÖG, 30.06.2021).

Sedat Öğretmen görüşünü şöyle açıklamıştır:

Örneğin, günlük yaşam içerisinde ailede iletişimi etkileyen unsurlardan söz ediyoruz, anlatıyoruz. Bu kazanıma yönelik aile içindeki davranışların sorgulanmasına yönelik ödevler veriyorum (ÖG, 30.06.2021).

Fatma Öğretmen görüşünü “‘Etkin Vatandaşlık’ öğrenme alanında var. Eşitlik, adil olmanın önemini öğrenci evde ailesiyle değerlendiriyor (ÖG, 30.06.2021).” biçiminde ifade etmiştir. Ahsen Öğretmen görüşünü şöyle açıklamıştır:

‘İnsanlar, Yerler ve Çevreler’ öğrenme alanında kroki çizme ödevi vermişim. Yaşadıkları yeri aileyle birlikte krokisini çizdirmişim. Öğrenci yakın çevresindeki unsurları ailesiyle birlikte keşfetmiş oldu duyarlılık değerini kazanmış oldu (ÖG, 23.06.2021).

Burak Öğretmen görüşünü “‘Öğrencilerden evdeki demokratik uygulamaları ailesiyle birlikte tartışmasını ev ödevi olarak istiyoruz (ÖG, 29.06.2021).” olarak açıklamıştır. Halime Öğretmen görüşünü şöyle ifade etmiştir:

‘İnsanlar, Yerler ve Çevreler’ öğrenme alanında deprem çantası hazırlama konusu vardı. Deprem anında yapılması gerekenler, deprem çantasında olması gerekenler vs. Evde öğrencilerden aileleriyle birlikte deprem çantası hazırlamalarını istemiştik (ÖG, 30.06.2021).

2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda değer eğitiminde aile katılımına yönelik etkinliklerden beşincisi Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre araştırma, proje ödevleri vermedir. Araştırma, proje ödevleri ile ilgili olarak Fatma Öğretmen görüşünü “‘Üretim, Dağıtım ve Tüketim’ öğrenme alanında değer eğitiminde aile katılımı sağlanabilir. Öğrenciye ilgi duyduğu mesleği proje ödevi şeklinde verdim (ÖG, 30.06.2021).” olarak belirtmiştir. Ahsen Öğretmen görüşünü şöyle açıklamıştır:

Ürünlerin ilk defa kullanımlarını aileyle birlikte araştırmalarını istemişim. Hatta ilk defa şurada olmuştur diye aile ortamında tahmin etmeler olmuş. Bu sayede de öğrenci bilimsel olma değerini kazanmıştı (ÖG, 23.06.2021).

Nur Öğretmen görüşünü şöyle açıklamıştır:

‘Üretim, Dağıtım ve Tüketim’ öğrenme alanında istekler, ihtiyaçlar konusu var. Evde bütün aile bireylerinin katılımıyla ihtiyaçlar ve istekler belirlenmişti. Aile buna yönelik bir bütçe oluşturmuştu. Sonra proje ödevi olarak bunları istemişim öğrencilerden. Öğrenci tasarruf bilincini kazanmış oldu (ÖG, 19.06.2021).

4.4. Değer Eğitimi Etkinliklerine Aile Katılımı Sağlama Konusunda Ailelere ve Öğretmenlere Düşen Görevlere İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenleri değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda ailelere düşen görevlere ilişkin görüşlerini; “Çocuklara küçük yaşlarda değerler kazandırmalı”, “Okulla iş birliği yapılmalı”, “Okulla iletişim kurulmalı”, “Değer eğitimi etkinliklerine katılım sağlanmalı”, “Ailelerde farkındalık kazanılmalı”, “Model olunmalı”, “Sadece akademik başarıya odaklanmamalı”, “Vakit ayırmalı” olarak ifade etmişlerdir. Araştırmaya katılan öğretmenler değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda öğretmenlere düşen görevlere ilişkin görüşlerini; “Ailelerle iş birliği yapmalı”, “Ailelerle iletişim kurmalı”, “Model olmalı”, “Öğrencileri motive etmeli”, “Ailelere haber mektupları göndermeli”, “Ailelerin değer eğitimi etkinliklerine katılımını sağlamalı”, “Rehberlik servisi ile iş birliği yapmalı”, “Öğretmenlerde farkındalık kazanılmalı”, “Sabırlı olmalı”, “Öğrencilerin fikrini almalı” olarak ifade etmişlerdir.

Değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda ailelere düşen görevlere ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri aşağıda Tablo 4.5’te yer almaktadır.

Tablo 4.5. Değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda ailelere düşen görevlere ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri

Değer Eğitimi Etkinliklerine Aile Katılımı Sağlama Konusunda Ailelere Düşen Görevlere İlişkin Görüşler	f
Çocuklara küçük yaşlarda değerler kazandırmalı	5
Aileler farkındalığa sahip olmalı	4
Okul ile iş birliği yapılmalı	8
Sadece akademik başarıya odaklanmamalı	5
Okul ile iletişim kurulmalı	7
Model olunmalı	5
Vakit ayırmalı	2
Değer eğitimi etkinliklerine katılım sağlanmalı	7

Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda ailelere düşen görevlerden birincisi ailelerin çocuklara küçük yaşlarda değerler kazandırmasıdır. Çocuklara küçük yaşlarda değerler kazandırma ile ilgili olarak Murat Öğretmen görüşünü “Aileler çocuğun okula gelmeden verilmesi gereken değerleri kazandırmalıdır. Böyle yaparlarsa okul değerleri pekiştirebilir (ÖG, 22.06.2021).” olarak belirtmiştir. Merve Öğretmen görüşünü şöyle ifade etmiştir:

Değerlerin temeli ailede atıldığı için ailelerin çocuklarına daha küçük yaşlarda en baştan bazı değerleri öğretmesi gerekiyor. Okulun da bu temeli atılan değerleri sağlamlaştırması gerekiyor (ÖG, 22.06.2021).

Gözde Öğretmen görüşünü “Ailelere düşen görev ilk olarak çocukları daha okula başlamadan birçok değerini temelinin evde atmaları olacaktır (ÖG, 23.06.2021).” biçiminde açıklamıştır. Halime Öğretmen görüşünü “Aileler çocuklarına küçük yaşlarda birtakım değerleri kazandırmalıdır (ÖG, 30.06.2021).” olarak belirtmiştir. Betül Öğretmen benzer olarak görüşünü şöyle ifade etmiştir:

Ailelere düşen görevlerden ilki; çocuklarına küçük yaşlarda sevgi, saygı, sorumluluk, yardımseverlik gibi birçok değeri kazandırmaktır. Bu değerlerin temelinin atınlar ki öğrenci ileriki yıllarda daha rahat bir şekilde pekiştirebilsin (ÖG, 30.06.2021).

Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda ailelere düşen görevlerden ikincisi ailelerin farkındalığa sahip olmasıdır. Ailelerde farkındalık kazanılması ile ilgili olarak Gözde Öğretmen görüşünü “Ailelere düşen görev değer eğitiminde aile katılımının gerekliliğine inanmalarıdır. Bu anlamda ailelerin farkındalık kazanması gereklidir (ÖG, 23.06.2021).” olarak belirtmiştir. Sedat Öğretmen görüşünü “Ailelerimiz değer eğitiminde ailenin önemine ve gerekliliğine inanmalıdırlar (ÖG, 30.06.2021).” biçiminde açıklamıştır. Leyla Öğretmen görüşünü “Tabii ki öncelikle ailenin bu konuyu yani değer eğitimine katılmaya karşı duyarlı olması gereklidir (ÖG, 17.06.2021).” olarak ifade etmiştir. İkra Öğretmen benzer olarak düşüncesini “Aileler duyarlı olmalıdır, değer eğitimine ailenin katılmasının büyük bir etkisi olduğuna inanmalıdır (ÖG, 30.06.2021).” olarak açıklamıştır.

Değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda ailelere düşen görevlerden üçüncüsü Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre ailelerin okul ile iş birliği yapmasıdır. Ailelerin okulla iş birliği yapması ile ilgili olarak Ela Öğretmen görüşünü “Aile okul ile iş birliği yapmalıdır, okulla iş birliği yapıldığı zaman kesinlikle çok fazla yol kat ediliyor (ÖG, 20.06.2021).” biçiminde belirtmiştir. İkra Öğretmen görüşünü

“Ailenin okulla iş birliği yapması gereklidir (ÖG, 30.06.2021).” olarak açıklamıştır. Fatma Öğretmen görüşünü şöyle belirtmiştir:

Ailelerin okul ile iş birliği yapması gerekiyor ki okulda kazandırılmaya çalışılan değerlerle evde kazandırılmaya çalışılan değerler birbirini tamamlasın. Öğrenci değerleri içselleştirebilsin (ÖG, 30.06.2021).

Oğuzhan Öğretmen benzer olarak görüşünü şöyle belirtmiştir:

Ailenin en başta okul ile sıkı bir iş birliği içinde olması gereklidir. Zaman zaman şartlar el verdiğince yüz yüze gelip -şu an pandemi döneminde olduğumuz için- ortak çalışmalar belirlemeleri gereklidir (ÖG, 29.06.2021).

Gözde Öğretmen görüşünü “Ailenin okul ile iş birliği içerisinde olmasının gerekli olduğunu düşünüyorum (ÖG, 23.06.2021).” olarak açıklamıştır. Merve Öğretmen görüşünü şöyle belirtmiştir:

Okulda değerleri öğrenciye kazandırmaya çalışıyoruz. Aile bu anlamda okulda kazandırılmaya çalışılan değerleri evde pekiştirmelidir. Bunu da okul ile iş birliği yaparak sağlayabilir (ÖG, 22.06.2021).

Nur Öğretmen görüşünü “Ailenin okul ile iş birliği yapması gereklidir. Bu tek taraflı gayretle olacak bir şey değil çünkü (ÖG, 19.06.2021).” biçiminde açıklamıştır. Betül Öğretmen görüşünü şöyle ifade etmiştir:

Ailenin okul ve öğretmen ile iş birliği yapması gereklidir. Bunun çok önemli olduğunu düşünüyorum. Önce aile görevini yerine getirmelidir. En temel faktör benim için ailedir. Sonra okul, öğretmen gelir (ÖG, 30.06.2021).

Değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda ailelere düşen görevlerden dördüncüsü Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre sadece akademik başarıya odaklanmamaktır. Sadece akademik başarıya odaklanmamakla ilgili olarak Halime Öğretmen görüşünü “Ailelerin sadece akademik başarıya odaklanmamaları gereklidir. Değerlerin de önemli olduğunun farkına varmalıdırlar (ÖG, 30.06.2021).” olarak belirtmiştir. Leyla Öğretmen görüşünü “Veli bize nasıl geliyor? Ya çocuğunun notu düşüktür ya da şikâyet için. O yüzden veli sadece akademik başarıya odaklanmamalıdır (ÖG, 17.06.2021).” biçiminde açıklamıştır. Büşra Öğretmen görüşünü benzer olarak şöyle ifade etmiştir:

Öncelikle ailelerin sadece not odaklı bakmamaları gerekiyor. Yani hayatın kendisi diyoruz Sosyal Bilgilere. Hayatın kendisiyse şayet öğrencilerin mezun olduklarında sorumluluklarını bilen, duyarlı olan, dürüst, saygılı, sevgili, adaletli bireyler olarak yetişmesi bizim en temel amacımız olmalıdır. Bu anlamda akademik başarıya odaklı olmamaları gerektir (ÖG, 30.06.2021).

Ahsen Öğretmen görüşünü “Sadece başarılı olan öğrencilerin aileleri okula geliyor. Onlar da akademik başarıya odaklandıkları için. Aileler puana odaklanmamalıdır (ÖG, 23.06.2021).” olarak belirtmiştir. Kübra Öğretmen görüşünü şöyle ifade etmiştir:

Ailelerin en büyük kaygısı sınav kaygısı. Çocuğum bir değer öğrensün ya da okula gideyim, beni görsün mantığından ziyade çocuğum hangi sınavdan kaç net yaptı gibi bir mantık söz konusu. Aileler okula geldikleri zaman çocuklarının akademik başarılarıyla ilgileniyorlar. Aileler akademik başarının önemli olduğu kadar değer eğitiminin de önemli olduğunun bilincinde olmalıdırlar (ÖG, 18.06.2021).

Değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda ailelere düşen görevlerden beşincisi Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre okul ile iletişim kurulmasıdır. Okul ile iletişim kurulması ile ilgili olarak Murat Öğretmen görüşünü şöyle belirtmiştir:

Ailenin okul ile iletişim hâlinde olması gerekir. Çocuk okula başladı tamam artık ben rahatım gibi bir algıdan çıkmalıdır, çocuğunun değerleri tam anlamıyla kazanabilmesi için okul ile sürekli iletişim içinde olması gerekir (ÖG, 22.06.2021).

Gözde Öğretmen görüşünü “Aile okul ile iletişim hâlinde olup okuldaki uygulamalardan haberdar olmalıdır (ÖG, 23.06.2021).” biçiminde açıklamıştır. Halime Öğretmen görüşünü “Ailenin okul ile sürekli iletişim hâlinde olması gereklidir. Değerleri kazandırabilmek adına öğretmeninden gerekli bilgiyi sağlıklı iletişim kurarak sağlayabilir (ÖG, 30.06.2021).” olarak ifade etmiştir. Fatma Öğretmen görüşünü “Ailenin okul ile iletişimin sürekli olması gerekir. Özellikle evden desteklenecek etkinliklerde iletişimin güçlü olması gereklidir (ÖG, 30.06.2021).” biçiminde açıklamıştır. Burak Öğretmen görüşünü “Ailenin okul ile etkileşimi olmalı, iletişimi dinamik ve sürekli olmalıdır (ÖG, 29.06.2021).” olarak ifade etmiştir. Leyla Öğretmen görüşünü “Ailenin çocuğun öğretmeniyle telefon görüşmeleri, mesajlar yoluyla iletişim sağlaması gereklidir (ÖG, 17.06.2021).” biçiminde açıklamıştır. Ali Öğretmen benzer olarak görüşünü şöyle ifade etmiştir:

Özellikle pandemi döneminde WhatsApp gruplarını etkili bir şekilde kullandık. Onun öncesinde veli görüşme saatlerimiz oluyordu yüz yüze. Gerek bu tarz mecralarda gerekse yüz yüze ailenin okul ile iletişim kurması gereklidir (ÖG, 17.06.2021).

Değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda ailelere düşen görevlerden altıncısı Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre model olunmasıdır. Model olunması ile ilgili olarak Halime Öğretmen görüşünü “Çocuklar çoğu şeyi davranışlara bakarak öğreniyorlar. Bu yüzden aileler çocuğa rol model olmalıdır (ÖG, 30.06.2021).” olarak belirtmiştir. Burak Öğretmen görüşünü “Aileler rol model olmalıdır. Çocuklar küçük yaşlardan itibaren aileden ne görüyorsa onu yapmaya başlıyor (ÖG, 29.06.2021).”

biçiminde ifade etmiştir. Cennet Öğretmen görüşünü “Aileler rol model olmalıdır. Çocuğunun telefona sık bakmasından rahatsız olan bir babanın elinde sürekli telefon oluyorsa burada bir çelişki oluyor (ÖG, 10.07.2021).” olarak ifade etmiştir. Oğuzhan Öğretmen görüşünü “Ailelerin çocuklarına rol model olması gerektiğini düşünüyorum. Bu sayede değerleri doğru bir şekilde kazanabilirler (ÖG, 29.06.2021).” biçiminde açıklamıştır. Gözde Öğretmen görüşünü şöyle ifade etmiştir:

Aile çocuğa rol model olmalıdır. Aile sürekli telkin yoluyla doğruluk güzeldir, yardımseverlik iyidir demek yerine kendileri bunu davranışlarıyla göstermelidir. Söyledikleri ve davranışları çelişkili olmamalı, tutarlı olmalıdır (ÖG, 23.06.2021).

Değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda ailelere düşen görevlerden yedincisi Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre vakit ayırmadır. Vakit ayırma ile ilgili olarak Kübra Öğretmen görüşünü “Aileler sosyal medyaya harcadıkları zaman kadar çocuklarına da zaman ayırmalı diye düşünüyorum (ÖG, 18.06.2021).” olarak belirtmiştir. Burak Öğretmen görüşünü “Ailelerin çocuklarına vakit ayırması gerektiğini düşünüyorum (ÖG, 29.06.2021).” biçiminde açıklamıştır.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda ailelere düşen görevlerden sekizincisi değer eğitimi etkinliklerine katılmasıdır. Değer eğitimi etkinliklerine katılma ile ilgili olarak Merve Öğretmen görüşünü “Ailelerin düzenlenen etkinliklere katılım sağlaması gerekiyor (ÖG, 22.06.2021).” biçiminde açıklamıştır. Ali Öğretmen görüşünü “Aileler belirli bir plan dahilinde değer eğitimi uygulamalarına aktif olarak katılmalı (ÖG, 17.06.2021).” olarak belirtmiştir. Kübra Öğretmen görüşünü şöyle ifade etmiştir:

Aileler daha fazla okulun içinde olmalı, okul içi ve okul dışı değer eğitimi uygulamalarına aktif katılmalı. Çocuk ailesini okulda görebilmeli. Sadece çağırığımız zaman değil çağırmadığımız zaman da gelmelidir. Bir teneffüste, bir okul çıkışında ailesini okulda görmesi çocuk için çok daha farklı olacaktır (ÖG, 18.06.2021).

Ela Öğretmen görüşünü “Aileler sınıf içinde ya da sınıf dışında düzenlenen değer eğitimi etkinliklerine katılmalıdır (ÖG, 20.06.2021).” olarak belirtmiştir. Fatma Öğretmen görüşünü “Öğrenciye biz okulda değerleri öğrettiğimizde evde bu değerleri aile desteklemelidir (ÖG, 30.06.2021).” olarak ifade etmiştir. Gözde Öğretmen görüşünü “Aileler okulda hangi değer üzerinde durulduysa evde bu değeri pekiştirecek etkinlikler yapmalıdır (ÖG, 23.06.2021).” biçiminde açıklamıştır. Murat Öğretmen görüşünü şöyle açıklamıştır:

Aile okulda kazandırılmaya çalışılan değerleri okul dışında devam ettirmeye çalışmalıdır. Bu da nasıl olur? Biz okulda çocuğun doğal çevreye karşı duyarlı olması için çevre temizliği yaptırıyorsak bunu okul dışındaki ortamlarda da devam ettirmeye çalışmalıdır. Kısacası değer eğitimi uygulamalarında kendisi de aktif olmalıdır (ÖG, 22.06.2021).

Araştırmaya katılan öğretmenler değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda öğretmenlere düşen görevlere ilişkin ifade ettikleri görüşler aşağıda Tablo 4.6’da gösterilmiştir.

Tablo 4.6. Değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda öğretmenlere düşen görevlere ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri

Değer Eğitimi Etkinliklerine Aile Katılımı Sağlama Konusunda Öğretmenlere Düşen Görevlere İlişkin Görüşler	f
Aile ile iş birliği yapmalı	5
Aileler ile iletişim kurmalı	5
Ailelerin değer eğitimi etkinliklerine katılımını sağlamalı	4
Model olmalı	4
Öğretmenlerde farkındalık kazanılmalı	5
Ailelere haber mektupları göndermeli	2
Öğrencileri motive etmeli	1
Rehberlik servisi ile iş birliği yapmalı	1
Sabırlı olmalı	1
Öğrencilerin fikrini almalı	1

Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda öğretmenlere düşen görevlerden birincisi aile ile iş birliği yapmadır. Aile ile iş birliği yapma ile ilgili olarak Ela Öğretmen görüşünü “Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin aileler ile iş birliği yapması gerekir (ÖG, 20.06.2021).” biçiminde açıklamıştır. Betül Öğretmen görüşünü “Sosyal Bilgiler öğretmenlerine düşen ilk görev öncelikle aileler ile iş birliği yapmaktır (ÖG, 30.06.2021).” olarak belirtmiştir. Nur Öğretmen görüşünü “Öğretmenlerin aile ile iş birliği yapması gereklidir. Ortaklaşa hareket edebilmek için iş birliği önemlidir (ÖG, 19.06.2021).” biçiminde açıklamıştır. Ali Öğretmen görüşünü “Öğretmenler aileler ile iş birliği yapmalıdır ki kalıcılık sağlansın (ÖG, 17.06.2021).” olarak ifade etmiştir. Büşra Öğretmen görüşünü “Öğrencilerin değerleri bilmesi ve özümsemesi bizim en temel amacımız olmalıdır. Böyle bireyler yetiştirmek öğretmenlerin aileler ile iş birliği yapmasıyla olur (ÖG, 30.06.2021).” biçiminde açıklamıştır.

Değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda öğretmenlere düşen görevlerden ikincisi Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre aileler ile iletişim kurmadır.

İletişim kurma ile ilgili olarak Leyla Öğretmen görüşünü “Öğretmenin aile ile iletişim kurması gereklidir (ÖG, 17.06.2021).” biçiminde ifade etmiştir. Murat Öğretmen görüşünü “Öğrencinin ve öğretmenin iletişimi sürekli olmalıdır. Öğretmenin aile ile iletişimi bu şekilde olmalıdır (ÖG, 22.06.2021).” olarak belirtmiştir. Kübra Öğretmen görüşünü “Öğretmenlerin çok fazla iletişim kurması gereklidir. Artık iletişim çok rahat. WhatsApp gruplarımız var tüm aileler ile (ÖG, 18.06.2021).” olarak açıklamıştır. Ahsen Öğretmen görüşünü “Öğretmenlerin aileyi okula çekmek ya da evde katılım gösterebilmeleri için sürekli iletişime geçmesi gereklidir (ÖG, 23.06.2021).” biçiminde ifade etmiştir. Aileler ile iletişim kurma ile ilgili olarak Betül Öğretmen görüşünü şöyle ifade etmiştir:

Öğretmenler aileler ile sürekli iletişim kurmalıdır. Özellikle bu sene pandemi nedeniyle uzaktan eğitim yoluyla derslerimizi verdiğimiz için aileler ile iletişimde olmak daha da önemli bir boyut kazandı (ÖG, 30.06.2021).

Değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda öğretmenlere düşen görevlerden üçüncüsü Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre ailelerin değer eğitimi etkinliklerine katılımını sağlamadır. Ailelerin değer eğitimi etkinliklerine katılımı sağlama ile ilgili olarak Ali Öğretmen görüşünü “Sosyal Bilgiler öğretmeni değer eğitimi etkinliklerinde ailelere yer vermelidir (ÖG, 17.06.2021).” biçiminde ifade etmiştir. Fatma Öğretmen görüşünü “Değer eğitimi uygulamalarına ailelerin katılmasına yönelik etkinliklere yer vererek katılım sağlamalıyız (ÖG, 30.06.2021).” olarak belirtmiştir. İkra Öğretmen görüşünü “Öğretmenler değer eğitiminde aile katılımına yönelik etkinliklere ailenin katılımını sağlamalıdır (ÖG, 30.06.2021).” olarak açıklamıştır. Cennet Öğretmen görüşünü “Öncelikle öğretmen ders uygulamalarını planlarken aileyi işin içine katacak etkinliklere yer vermelidir (ÖG, 10.07.2021).” biçiminde ifade etmiştir.

Değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda öğretmenlere düşen görevlerden dördüncüsü Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre model olmasıdır. Model olma ile ilgili olarak Halime Öğretmen görüşünü “Öğretmenlerin rol model olması gerekir diye düşünüyorum (ÖG, 30.06.2021).” biçiminde açıklamıştır. Murat Öğretmen görüşünü “Öğretmenler okulda öğrencilere örnek olmalı, rol model olmalıdırlar (ÖG, 22.06.2021).” olarak belirtmiştir. Gözde Öğretmen görüşünü “Öğretmen değerleri davranışlarında da göstermeli, rol model olmalıdır (ÖG, 23.06.2021).” biçiminde açıklamıştır. İkra Öğretmen görüşünü “Öğretmen rol model olmalıdır. Sözlerle davranışlar çelişmemelidir. Çocuklar çok dikkatli bu konuda. Biz de

duyuyoruz öğretmenim böyle demiştiniz böyle yaptınız diye (ÖG, 30.06.2021).” olarak ifade etmiştir.

Değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda öğretmenlere düşen görevlerden beşincisi Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre öğretmenlerde farkındalık kazanılmasıdır. Öğretmenlerde farkındalık kazanılması ile ilgili olarak Gözde Öğretmen görüşünü “Öğretmenin değer eğitiminde ailenin önemli olduğunun farkına varması gereklidir (ÖG, 23.06.2021).” olarak belirtmiştir. Sedat Öğretmen görüşünü “Öğretmenin değer eğitiminde aile katılımının gerekli olduğunun farkında olması gereklidir (ÖG, 30.06.2021).” biçiminde belirtmiştir. Leyla Öğretmen görüşünü “Öğretmenlerin değer eğitiminde aile katılımının gerekliliğinin son derece önemli olduğuna inanması gereklidir (ÖG, 17.06.2021).” olarak ifade etmiştir. İkra Öğretmen görüşünü “Öğretmenlerin değer eğitimine ailenin katılmasının büyük bir etkisi olduğunun farkına varması gereklidir (ÖG, 30.06.2021).” olarak açıklamıştır. Nur Öğretmen görüşünü “Öncelikle öğretmenlerin değer eğitimine ailenin katılmasının önemine, gerekliliğine inanması gereklidir (ÖG, 19.06.2021).” biçiminde ifade etmiştir.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda öğretmenlere düşen görevlerden altıncısı ailelere haber mektupları göndermektir. Ailelere haber mektupları gönderme ile ilgili olarak Ela Öğretmen görüşünü “Öğretmenler öğrenciler aracılığıyla ailelere haber mektupları göndermelidir (ÖG, 20.06.2021).” olarak belirtmiştir. Fatma Öğretmen görüşünü “Öğretmenler aileyi okula davet edebilmek adına öğrencilerle eve haber mektupları göndermelidir (ÖG, 30.06.2021).” biçiminde açıklamıştır.

Değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda öğretmenlere düşen görevlerden yedincisi Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre öğrencileri motive etmedir. Öğrencileri motive etme ile ilgili olarak Murat Öğretmen görüşünü şöyle açıklamıştır:

Öğretmenler öğrencilere ceza yoluyla değil de motive ederek değerleri kazandırmaya çalışmalıdır. Örneğin, geç kalan öğrencilere çevre temizliği yaptırılmamalıdır. Öğrencinin zihninde çevreye karşı duyarlı olma sanki bir cezaymış gibi bir algı oluşabilir (ÖG, 22.06.2021).

Ela Öğretmen değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda öğretmenlere düşen görevleri rehberlik servisi ile iş birliği yapma biçiminde belirtmiştir. Rehberlik servisi ile iş birliği yapma ile değer eğitimine aile katılımı sağlama konusunda öğretmenlere düşen görevleri belirten Ela Öğretmen görüşünü şöyle açıklamıştır:

Öğretmen rehberlik servisinden bilgi alıp iş birliği yapmalıdır. Bu sayede değer eğitiminde ailenin önemi üzerine, etkinlikler üzerine seminerler, eğitimler, konferanslar düzenlenmesi sağlanıp veliler davet edilebilir (ÖG, 20.06.2021).

Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda öğretmenlere düşen görevlerden dokuzuncusu sabırlı olmadır. Sabırlı olma ile ilgili olarak Kübra Öğretmen görüşünü “Öğretmenlerin sabırlı olması ve zaman harcamaya istekli olması gerekiyor (ÖG, 18.06.2021).” olarak açıklamıştır.

Değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda öğretmenlere düşen görevlerden onuncusu Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre öğrencilerin fikrini almadır. Öğrencilerin fikrini alma ile ilgili olarak Kübra Öğretmen görüşünü şöyle açıklamıştır:

Öğretmenler sınıfa girdiği zaman öğrencilere ‘Haftaya ne yapabiliriz?’, ‘Bununla birlikte ailenizle beraber neler yapılabilir?’ diye öğrencilerin fikrini sormalı, öğrencilerin fikrini almalıdır (ÖG, 18.06.2021).

4.5. Değer Eğitimi Gerçekleştirmede Aile Katılımı Sağlamaya Yönelik Yaşanılan Sorunlara İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenleri değer eğitimi uygulamalarına ailenin katılmasında yaşanan sorunlara ilişkin görüşlerini; “Ailelerin vakit ayıramamaları”, “Akademik başarıya odaklanma”, “Okul-aile iş birliğinin yetersizliği”, “Sosyal Bilgiler ders saatinin az olması”, “İletişimsizlik”, “Öğretmenlerin bilgi eksikliği”, “Ailelerin bilgi eksikliği”, “Ailelerin eğitim düzeylerinin düşük olması”, “Maddi imkânsızlıklar”, “Ailelerin isteksiz davranması” olarak ifade etmişlerdir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ifade ettikleri görüşler aşağıda Tablo 4.7’de görülmektedir.

Tablo 4.7. Değer eğitimi gerçekleştirilmede aile katılımını sağlamaya yönelik yaşanan sorunlara ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri

Değer Eğitimi Gerçekleştirmede Aile Katılımı Sağlamaya Yönelik Yaşanılan Sorunlara İlişkin Görüşler	f
Ailelerin vakit ayıramamaları	11
Akademik başarıya odaklanma	4
Okul-aile iş birliğinin yetersizliği	3
Sosyal Bilgiler ders saatinin az olması	2
İletişimsizlik	7
Öğretmenlerin bilgi eksikliği	1
Ailelerin bilgi eksikliği	4
Ailelerin eğitim düzeylerinin düşük olması	5
Maddi imkânsızlıklar	3
Ailelerin isteksiz davranması	4

Değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımı sağlamaya yönelik yaşanan sorunlardan birincisi Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre ailelerin vakit ayıramamasıdır. Ailelerin vakit ayıramaması ile ilgili olarak Betül Öğretmen görüşünü “Ailelerin vakit ayıramamaları en büyük sorun diyebilirim (ÖG, 30.06.2021).” olarak belirtmiştir. Sedat Öğretmen görüşünü “Yaşadığım en büyük sıkıntı ailelerin çalışması, iş hayatında olmasından dolayı çocuklarına vakit ayıramamaları (ÖG, 30.06.2021).” biçiminde belirtmiştir. Benzer olarak Gözde Öğretmen bu konudaki düşüncelerini şöyle açıklamıştır:

En büyük sorun bence ailelerin uygulamalara çok fazla vakit ayıramaması oluyor. Okul profili olarak da çalışan anne-baba sayısı çok fazla, aileler çok yorgun oluyor, attığımız mesajlara bile geri dönüş olmuyor. Veli toplantılarına katılım sağlamıyorlar (ÖG, 23.06.2021).

Değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımı sağlamaya yönelik yaşadığı sorunu ailelerin vakit ayıramaması biçiminde belirten Leyla Öğretmen düşüncesini “Buradaki en önemli sorun maalesef ailelerin vakit ayıramaması oluyor (ÖG, 17.06.2021).” biçiminde açıklamıştır. Ali Öğretmen görüşünü “Ailelerin çocuklarına zaman ayıramamaları, ayırsalar bile bunun minimum düzeyde olması (ÖG, 17.06.2021).” biçiminde ifade etmiştir. Nur Öğretmen ise görüşünü “Veliler çocuklara vakit ayırıp okula gelmiyorlar (ÖG, 19.06.2021).” olarak ifade etmiştir. Benzer olarak Ahsen Öğretmen bu konudaki düşüncelerini şöyle ifade etmiştir:

Çalışan veli sayısının çok olmasından dolayı ailelerin vakit ayıramaması. Aileleri okul ortamına davet edebileceğimiz ya da okul dışında bir ortamda etkinlik gerçekleştirebileceğimiz vakitler çalışma saatleri ile çakışıyor (ÖG, 23.06.2021).

Değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımını sağlamaya yönelik yaşadığı sorunu ailelerin vakit ayıramaması olarak belirten Büşra Öğretmen görüşünü “Aileler vakit ayırmıyor ya da vakit ayırmak istemiyor. Böyle bir uygulama yapmaya kalkınca özellikle çalışma saatlerinden ötürü katılmıyorlar (ÖG, 30.06.2021).” biçiminde açıklamıştır. Merve Öğretmen görüşünü “Pandemi döneminde daha da sıkıntılı bir hâl aldı. Aileler vakit ayırmıyorlar, ayıramıyorlar (ÖG, 22.06.2021).” biçiminde ifade etmiştir. Cennet Öğretmen ise görüşünü “Aileler çok yoğun olarak çalışıyorlar. Bu yüzden böyle etkinliklere vakit ayırmaları pek mümkün olmuyor (ÖG, 10.07.2021).” olarak ifade etmiştir. İkra Öğretmen benzer olarak görüşünü şöyle açıklamıştır:

Bizim okulumuzda ailelerin neredeyse tamamı çalışıyor. Bu yüzden okuldaki etkinliklere vakit ayırıp katılmıyorlar. Evden verilecek desteklerde de işten gelip yorgun oluyorlar yine yapmıyorlar (ÖG, 30.06.2021).

Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre değer eğitimi gerçekleştirilmede aile katılımını sağlamaya yönelik yaşanan sorunlardan ikincisi akademik başarıya odaklanmadır. Akademik başarıya odaklanma ile ilgili olarak Ela Öğretmen görüşünü “Aileler sınava yönelik konuları ön planda tutuyor, akademik başarıya odaklanıyorlar (ÖG, 20.06.2021).” olarak belirtmiştir. Kübra Öğretmen görüşünü “Aileler akademik başarıya odaklanıyorlar. Aileler okulda değer kazanıp kazanamamaktan çok puana odaklanmış durumdadır (ÖG, 18.06.2021).” biçiminde belirtmiştir. Büşra Öğretmen düşüncelerini “Ailelerin çoğu akademik başarıya odaklanıyorlar. Bu yüzden değer eğitimi etkinliklerine katılım göstermek istemiyorlar (ÖG, 30.06.2021).” olarak açıklamıştır. Benzer olarak Nur Öğretmen bu konudaki düşüncelerini “Okula gelen ailelerimiz oluyor ama sadece ders başarısını sormak için geliyorlar. Ailelerin sadece akademik başarıya önem vermeleri büyük bir sorun oluşturuyor (ÖG, 19.06.2021).” olarak ifade etmiştir.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre değer eğitimi gerçekleştirilmede aile katılımını sağlamaya yönelik yaşanan sorunlardan üçüncüsü okul-aile iş birliğinin yetersizliğidir. Okul-aile iş birliğinin yetersiz olması ile ilgili olarak Büşra Öğretmen görüşünü “Okul-aile iş birliğinin istenilen düzeyde olmamasını büyük bir sorun olarak görüyorum (ÖG, 30.06.2021).” diyerek belirtmiştir. Ela Öğretmen düşüncelerini “Aile ve okul arasında iş birliğinin olmaması bu tür uygulamaları yapabilme konusunda en büyük engel diyebilirim (ÖG, 20.06.2021).” biçiminde açıklamıştır. Benzer olarak Murat Öğretmen bu konudaki düşüncelerini şöyle ifade etmiştir:

Okul-aile iş birliğinin olmaması büyük bir sorun oluşturuyor. Bu tür uygulamalarda bir yerden sonra iş tek taraflı olarak yürütülüyor. İş birliği olmayınca da ya uygulamalar yapılmıyor ya da istenilen düzeyde verim alınamıyor (ÖG, 22.06.2021).

Değer eğitimi gerçekleştirilmede aile katılımını sağlamaya yönelik yaşanan sorunlardan dördüncüsü Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre Sosyal Bilgiler ders saatinin az olmasıdır. Sosyal Bilgiler ders saatinin az olması ile ilgili olarak Fatma Öğretmen görüşünü “Ders saatimizin yetersiz olması bu tür etkinlikleri yapmaya olanak vermiyor ve büyük bir sorun oluşturuyor (ÖG, 30.06.2021).” olarak belirtmiştir. Burak Öğretmen benzer olarak bu konudaki görüşünü şu biçimde ifade etmiştir:

Sosyal Bilgiler ders saati çok kısıtlı. Takdir ederseniz ki bu tür uygulamaları yapmak çok fazla zaman alıyor. Bu yüzden ders saatinin kısıtlı olması benim değer eğitimi uygulamalarına aileyi katabilmem adına büyük bir sorun (ÖG, 29.06.2021).

Değer eğitimi gerçekleştirilmede aile katılımını sağlamaya yönelik yaşanan sorunlardan beşincisi Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre iletişimsizliktir. İletişimsizlikle

ilgili olarak Betül Öğretmen görüşünü “Sık sık telefon ettiğimiz fakat ulaşamadığımız aileler oluyor. İletişimsizlik bu tür etkinlikler için önemli bir sorun (ÖG, 30.06.2021).” olarak belirtmiştir. Murat Öğretmen görüşünü “En büyük sorun iletişimsizlik. Veli bizim aramalarımıza dönüt vermiyor. İletişim kopukluğunun olması da aileyi değer eğitime katamıyor (ÖG,22.06.2021).” biçiminde açıklamıştır. Ela Öğretmen görüşünü “Velilerimiz ile iletişim kurmakta çok zorlanıyoruz. Özellikle arayıp, okula davet ettiğimiz velilerimiz bile geri dönüt vermiyorlar, okula gelmiyorlar (ÖG, 20.06.2021).” olarak ifade etmiştir. Gözde Öğretmen görüşünü “Okul ve aile arasında iletişimsizlik söz konusu. Böyle etkinlikler için aile ile iletişim kurmaya çalıştığımızda ne yazık ki başarısız oluyoruz (ÖG, 23.06.2021).” olarak belirtmiştir. Merve Öğretmen görüşünü “İletişim kurmada yaşanan sorunlar mevcut. Hele ki pandemi döneminde bu durum önem kazanması gerekirken iletişim anlamında daha fazla kopukluk yaşadık (ÖG, 22.06.2021).” olarak açıklamıştır. Ahsen Öğretmen görüşünü “Değer eğitimi etkinliklerine ailenin katılımını sağlamadaki en büyük engeli iletişimin zayıf olması olarak görüyorum (ÖG, 23.06.2021).” biçiminde belirtmiştir. Kübra Öğretmen benzer olarak görüşünü şöyle ifade etmiştir:

Aile ile iletişimde birtakım sorunlar yaşanıyor. Telefon aramalarına geri dönüşler olmuyor, mesajlara cevap verilmiyor, öğrenci aracılığıyla haber gönderdiğimizde de yine iletişim anlamında kopukluk yaşanıyor (ÖG, 18.06.2021).

Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımını sağlamaya yönelik yaşanan sorunlardan altıncısı öğretmenlerinin bilgi eksikliğidir. Öğretmenlerin bilgi eksikliği ile ilgili olarak Burak Öğretmen görüşünü “Öğretmenlerin değer eğitiminde aile katılımı konusunda nasıl bir uygulama yapacağını bilmiyor olması bu tür etkinlikleri yapmak için büyük bir engel teşkil ediyor (ÖG, 29.06.2021).” olarak açıklamıştır.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımını sağlamaya yönelik yaşanan sorunlardan yedincisi ailelerin bilgi eksikliğidir. Ailelerin bilgi eksikliği ile ilgili olarak Gözde Öğretmen görüşünü “Aile çocuğuna değerleri kazandırmak için bir etkinlik yapmak istiyor fakat ne tür bir uygulama yapacağını bilememesi büyük bir sorun yaşamasına neden oluyor (ÖG, 23.06.2021).” olarak belirtmiştir. Halime Öğretmen görüşünü “Ailelerin çocuklarına nasıl yardımcı olacağını bilmemesi en büyük sorundur diyebilirim (ÖG, 30.06.2021).” biçiminde ifade etmiştir. Burak Öğretmen görüşünü “Ailelerin değer eğitimi etkinliklerine katılma konusunda

neler yapabileceğini bilmemesi hiçbir şey yapmamasına sebep oluyor (ÖG, 29.06.2021).” olarak açıklamıştır. Fatma Öğretmen benzer olarak görüşünü şöyle ifade etmiştir:

Ailelere okul içindeki etkinliklere katılım konusunda yönlendirme yaptığımızda bu durum belirli düzeyde gerçekleşiyor. Fakat okul dışındaki bir ortamda değerleri kazandırmak için nasıl bir yol izleyeceğini bilmemeleri katılım göstermemelerine sebep oluyor (ÖG, 30.06.2021).

Değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımını sağlamaya yönelik yaşanan sorunlardan sekizincisi Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre ailelerin eğitim düzeylerinin düşük olmasıdır. Ailelerin eğitim düzeylerinin düşük olması ile ilgili olarak Ela Öğretmen bu görüşünü “Velilerimiz eğitim düzeylerini yetersiz görebiliyorlar. Bu durum da katılım sağlamaları konusunda sorun oluşturuyor (ÖG, 20.06.2021).” olarak belirtmiştir. Fatma Öğretmen görüşünü “Eğitim seviyesi düşük olan ailelerin kendilerini bu konuda bilgisiz görmeleri söz konusu oluyor (ÖG, 30.06.2021).” olarak açıklamıştır. Merve Öğretmen görüşünü “Aileler eğitim düzeylerini yetersiz buldukları için ‘Biz ne biliriz ne anlarız hocam’ şeklinde cümleler duyabiliyoruz (ÖG, 22.06.2021).” biçiminde belirtmiştir. İkra Öğretmen görüşünü “Her ailenin eğitim düzeyi de buna müsaade etmeyebilir. Bu durum da katılım sağlamak adına bir sorun oluşturur (ÖG, 30.06.2021).” olarak ifade etmiştir. Ahsen Öğretmen görüşünü “Ailelerimizin eğitim seviyeleri düşük olduğundan dolayı kendini yetersiz hissetmesi katılım sağlamalarında sorun oluşturuyor (ÖG, 23.06.2021).” olarak açıklamıştır.

Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımını sağlamaya yönelik yaşanan sorunlardan dokuzuncusu maddi imkânsızlıklardır. Maddi imkânsızlıklarla ilgili olarak Merve Öğretmen görüşünü şöyle belirtmiştir:

Ailelerin maddi imkânsızlıkları söz konusu. Pandemi döneminden ötürü işten çıkarılan ailelerimiz oldu. Bu durum da ailelerin değer eğitimi etkinliklerine katılım göstermelerine sorun oluşturdu (ÖG, 22.06.2021).

Cennet Öğretmen görüşünü “Ailelerimiz maddi anlamda birtakım sıkıntılar yaşadıklarından ötürü bu tür uygulamalara katılım sağlanmıyor (ÖG, 10.07.2021).” olarak ifade etmiştir. İkra Öğretmen benzer olarak görüşünü şöyle açıklamıştır:

Ailelerin sosyoekonomik düzeylerinin sorun oluşturduğunu düşünüyorum. Öncelikle temel ihtiyaçlarını karşılamaya çalışan aileler çocuklarının eğitimine o kadar önem vermiyor. Öncelikleri çok farklı oluyor (ÖG, 30.06.2021).

Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımını sağlamaya yönelik yaşanan sorunlardan onuncusu ailelerin isteksiz davranmasıdır. Ailelerin isteksiz davranması ile ilgili olarak Kübra Öğretmen görüşünü “Böyle bir

etkinlik düzenlediğimizde aile katılım konusunda isteksiz davranıyor. Bu tarz etkinliklerin gerçekleştirilmesi çok zor oluyor (ÖG, 18.06.2021).” olarak belirtmiştir. Büşra Öğretmen görüşünü “Ailelerin en azından evde gerçekleştirilecek uygulamalara katılım sağlayabilmeleri için etkinlik gönderiyoruz. Fakat son derece isteksiz davranıyorlar (ÖG, 30.06.2021).” olarak açıklamıştır. Nur Öğretmen benzer olarak görüşünü “Aileler evden katılım sağlayabilecekleri etkinliklere katılım sağlamıyorlar. Bu konuda isteksiz davrandıklarını söyleyebilirim (ÖG, 19.06.2021).” olarak ifade etmiştir. İkra Öğretmen görüşünü “Aileler çocuklarının değerleri kazanmasında gereken önemi göstermiyorlar, katılım sağlama hususunda isteksiz davranıyorlar (ÖG, 30.06.2021).” biçiminde açıklamıştır.

4.6. Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Değer Eğitimi Uygulamalarına Aile Katılımının Sağlanmasına İlişkin Önerileri

Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler öğretmenleri değer eğitimi uygulamalarına aile katılımının sağlanmasındaki önerilerini; “Aile eğitimleri düzenlenmeli”, “Okul-aile iş birliği sağlanmalı”, “Aileler için bilgilendirme toplantıları düzenlenmeli”, “Ailelerle iletişim kurulmalı”, “Aileler sınıf ortamına davet edilmeli”, “Ev ziyaretleri düzenlenmeli”, “Araştırma, proje çalışmaları sağlanmalı”, “Öğretmenlere hizmet içi eğitim düzenlenmeli”, “Ailelere haber mektupları gönderilmeli”, “Evde aile katılımlı etkinlikler yapılmalı”, “Aile büyükleriyle çalışılmalı”, “Öğretmenler model olmalı”, “Aile katılımlı geziler düzenlenmeli”, “Belirli gün ve haftalarla sağlanmalı”, “Kermesler düzenlenmeli”, “Sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapılmalı”, “Sosyal sorumluluk projeleri düzenlenmeli”, “Ailelere yönelik kurslar açılmalı”, “Sosyal Bilgiler ders saati artırılmalı”, “Aileler vakit ayırmalı”, “Akademik başarıya odaklanılmamalı”, “Maddi imkânsızlıkları olan ailelere destek olunmalı” olarak ifade etmişlerdir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ifade ettikleri görüşler aşağıda Tablo 4.8’de sunulmaktadır.

Tablo 4.8. Değer eğitimi uygulamalarına aile katılımının sağlanmasına ilişkin öneriler

Değer Eğitimi Uygulamalarına Aile Katılımının Sağlanmasına İlişkin Öneriler	f
Aile eğitimleri düzenlenmeli	8
Okul-aile iş birliği sağlanmalı	4
Aileler için bilgilendirme toplantıları düzenlenmeli	2
Aileler ile iletişim kurulmalı	6
Aileler sınıf ortamına davet edilmeli	5
Ev ziyaretleri düzenlenmeli	1
Araştırma, proje çalışmalarıyla sağlanmalı	3
Öğretmenlere hizmet içi eğitim düzenlenmeli	2
Ailelere haber mektupları gönderilmeli	1
Evde aile katılımlı etkinlikler yapılmalı	7
Aile büyükleriyle çalışılmalı	2
Öğretmenler model olmalı	1
Aile katılımlı geziler düzenlenmeli	6
Belirli gün ve haftalarla sağlanmalı	2
Kermesler düzenlenmeli	1
Sivil toplum kuruluşları ile iş birliği yapılmalı	1
Sosyal sorumluluk projeleri düzenlenmeli	2
Ailelere yönelik kurslar açılmalı	1
Sosyal Bilgiler ders saati artırılmalı	1
Aileler vakit ayırmalı	4
Akademik başarıya odaklanılmamalı	1
Maddi imkânsızlıkları olan ailelere destek olunmalı	1

Burak Öğretmen, Oğuzhan Öğretmen, Ela Öğretmen, Cennet Öğretmen, Betül Öğretmen, Nur Öğretmen, Kübra Öğretmen, Ali Öğretmen değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımını sağlamaya yönelik önerilerini aile eğitimlerinin düzenlenmesi olarak belirtmiştir. Aile eğitimlerinin düzenlenmesi ile ilgili olarak Burak Öğretmen görüşünü “Aile eğitimleri düzenlenerek aileler değer eğitimi konusunda bilgilendirilebilir. Bu bilgilendirmeden sonra da hem ailenin katılımı artar hem de daha bilinçli olmuş olurlar (ÖG, 29.06.2021).” olarak ifade etmiştir. Oğuzhan Öğretmen görüşünü “Aile eğitimleri ile sağlanabilir. Örneğin, bir değer seçilir. Bununla ilgili bilgi sahibi bir kişi ailelere bununla ilgili eğitim verebilir. Her hafta bir değer üzerine çalışılabilir (ÖG, 29.06.2021).” olarak belirtmiştir. Ela Öğretmen benzer olarak görüşünü şöyle açıklamıştır:

Evden desteklenmeyen sevgiyi, saygıyı temel olarak alamamış bir çocuğa biz bu değerleri ne kadar anlatırsak anlatalım o kazanımın sağlanması oldukça zordur. Öncelikle ailesinde alması gerekiyor bu değerleri. Bu yüzden öncelikle aile eğitimleri olmalıdır (ÖG, 20.06.2021).

Cennet Öğretmen görüşünü “Özellikle aile eğitimleri düzenlendiğinde ailelerin çocuklarını değer eğitiminde doğru yönlendireceğini düşünüyorum (ÖG, 10.07.2021).” olarak belirtmiştir. Betül Öğretmen görüşünü şöyle açıklamıştır:

Sosyal Bilgiler dersinde değer eğitiminde aile katılımını sağlayabilmek için veli eğitimleri yapılabilir, veliler çocuklarına değerleri nasıl kazandırabileceği hususunda bilgi sahibi olurlar, bilinçlenirler (ÖG, 30.06.2021).

Nur Öğretmen görüşünü “Rehberlik servisi ile iş birliği yapıp onların hazırladığı bir programla veliler okula davet edilebilir. Velilere bu anlamda eğitimler verilebilir (ÖG, 19.06.2021).” olarak belirtmiştir. Kübra Öğretmen görüşünü “Aile eğitimleri düzenlenebilir. Değerlerin ne kadar önemli olduğu, bu değerlerin ailenin katılımıyla daha da pekiştiği konusunda bilgilendirme yapılabilir (ÖG, 18.06.2021).” biçiminde ifade etmiştir. Ali Öğretmen görüşünü şöyle ifade etmiştir:

Öncelikle aileyi eğitmek gerekir. Ailelerin bazı şeylerin bilincinde olması gerekiyor. Aileler çocuklarına bazı değerleri tabii ki kazandırmak istiyor ama çocuklar ailelerin yansıması oluyor. Bu yüzden ilk olarak aile eğitimi düzenlenmelidir (ÖG, 17.06.2021).

Nur Öğretmen, Büşra Öğretmen, Murat Öğretmen, Oğuzhan Öğretmen değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımını sağlamaya yönelik önerilerini okul-aile iş birliğinin sağlanması olarak belirtmiştir. Okul-aile iş birliğinin sağlanması ile ilgili olarak Nur Öğretmen görüşünü “Değer eğitimi gerçekleştirirken okul ile iş birliği sağlamalı ki kalıcılığı yakalayabilelim (ÖG, 19.06.2021).” biçiminde belirtmiştir. Büşra Öğretmen görüşünü “Okul-aile iş birliğinin en üst seviyede olması gerekiyor ki değerleri çocuklara kazandırırken etkili olabilelim (ÖG, 30.06.2021).” olarak açıklamıştır. Murat Öğretmen görüşünü “Öğretmenlerin ve ailelerin iş birliği yapmasıyla sağlanabilir. Evden aile okuldan öğretmen destekler. Karşılıklı iş birliği ile sağlanır (ÖG, 22.06.2021).” biçiminde ifade etmiştir. Oğuzhan Öğretmen görüşünü “Okul ve aile arasında iş birliği ile sağlanabilir. Öğrenciye değerleri daha iyi nasıl kazandırabiliriz diye birlikte fikir yürütebilirler, tartışabilirler (ÖG, 29.06.2021).” olarak açıklamıştır.

Ela Öğretmen, İkra Öğretmen değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımını sağlamaya yönelik önerilerini aile bilgilendirme toplantılarının düzenlenmesi olarak belirtmiştir. Aile bilgilendirme toplantılarının düzenlenmesi ile ilgili olarak Ela Öğretmen görüşünü “Öncelikle velilerde farkındalık oluşturmak gerekiyor. Bunun için de rehber öğretmen tarafından aile için bilgilendirme toplantıları düzenlenebilir (ÖG, 20.06.2021).” olarak belirtmiştir. İkra Öğretmen görüşünü şöyle ifade etmiştir:

Aileler için bilgilendirme toplantıları yapılarak katılım sağlanabilir. Bizim bu dönem ya da bu ay dersimizde şu değerler kazandırılacak. Bu süre içinde sizin desteklerinizi, katılımlarınızı bekliyoruz gibi (ÖG, 30.06.2021).

Murat Öğretmen, Leyla Öğretmen, Merve Öğretmen, Cennet Öğretmen, Halime Öğretmen, Gözde Öğretmen değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımını sağlamaya yönelik önerilerini aileler ile iletişim kurulması olarak belirtmiştir. Aileler ile iletişim kurulması ile ilgili olarak Murat Öğretmen görüşünü “Sosyal Bilgiler dersinde değer eğitiminde aile katılımı sağlayabilmek için veli ile iletişim kurulması gerekir (ÖG, 22.06.2021).” olarak belirtmiştir. Leyla Öğretmen görüşünü şöyle açıklamıştır:

Aileler ile iletişim hâlinde olarak değer eğitimi etkinliklerine katılım sağlanabilir. Şöyle söyleyeyim ailenin katılımını gerçekleştirebileceğimiz her ortamda öncelikli olarak iletişim hâlinde olunan veli gereklidir (ÖG, 17.06.2021).

Merve Öğretmen görüşünü “Aile ile iletişim kurularak sağlanabilir. Etkinliklerden ailelerin haberdar olabilmeleri için okul ile sürekli iletişim hâlinde olmaları gerekiyor (ÖG, 22.06.2021).” olarak açıklamıştır. Cennet Öğretmen görüşünü şöyle ifade etmiştir:

Telefon görüşmeleri yapılabilir. Aileye çocuğuna değerleri kazandırmada nasıl yardımcı olunacağı, nasıl katılım gösterebileceği öğretmen tarafından söylenebilir. Karşılıklı öneriler tartışılır, konuşulur (ÖG, 10.07.2021).

Halime Öğretmen görüşünü “Aileler ile WhatsApp grupları oluşturulabilir. Öğretmen yapacağı çalışmaları bu yolla duyurabilir. Bu şekilde aileler anında haberdar olabilir (ÖG, 30.06.2021).” olarak açıklamıştır. Gözde Öğretmen benzer olarak görüşünü “WhatsApp grupları oluşturulabilir. Her ay bir değer belirlenir. O ayın değeri bu gruplarda paylaşılır (ÖG, 23.06.2021).” olarak belirtmiştir.

Fatma Öğretmen, Betül Öğretmen, Büşra Öğretmen, Ahsen Öğretmen, Kübra Öğretmen değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımını sağlamaya yönelik önerilerini ailelerin sınıf ortamına davet edilmesi olarak belirtmiştir. Ailelerin sınıf ortamına davet edilmesi ile ilgili olarak Fatma Öğretmen görüşünü şöyle belirtmiştir:

Aileyi sınıf ortamına davet edebiliriz. Burada çocuğa bir sorumluluk verip ailenizle birlikte herhangi bir konuyu araştıracaksınız gelip sınıf ortamında ailenizle birlikte araştırdığınız konuyu anlatabilirsiniz denilebilir (ÖG, 30.06.2021).

Betül Öğretmen bu düşüncesini “Değerler eğitimde ailelerden örnek olayları gelip sınıf içerisinde anlatmasını isteyebiliriz. Herhangi bir değerler konusunda bir paylaşım yapabilirler (ÖG, 30.06.2021).” biçiminde belirtmiştir. Büşra Öğretmen görüşünü “Aileyi sınıfa davet edebiliriz. Ailenin derslerde örnekler vermesi, sunum yapması istenebilir (ÖG, 30.06.2021).” olarak açıklamıştır. Ahsen Öğretmen görüşünü “Sosyal Bilgiler dersinin değer eğitimine yönelik uygulamalı içeriklerinde aileler sınıf ortamına davet

edilerek değer eğitiminde aile katılımına yer verilebilir (ÖG, 23.06.2021).” olarak belirtmiştir. Kübra Öğretmen benzer olarak görüşünü şöyle ifade etmiştir:

Aileler sınıf ortamına davet edilerek sağlanabilir. Örneğin, kültür konusunu işlediğimizde çocuğun kültürel mirasa duyarlılık değerini ailesiyle birlikte kazanabilmesi için her aile kendi yöresine ait yemekleri, kıyafetleri getirebilir. Öğrenciyle kendi yöresini tanıtıcı sunum yapabilir. Yine meslekler konusu işlenirken aileler sınıf ortamında mesleklerini tanıtabilir (ÖG, 18.06.2021).

Leyla Öğretmen değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımını sağlamaya yönelik önerileri ev ziyaretleri düzenlenme biçiminde belirtmiştir. Ev ziyaretleri düzenlenme ile değer eğitimine aile katılımına yönelik önerilerini belirten Leyla Öğretmen görüşünü “Sınıf öğretmeni olduğumuz sınıflarda -tabii her öğretmenin yapacağını düşünerek- ev ziyaretleri planlanabilir. Bu sayede veliye değer eğitimi uygulamalarını açıklayabiliriz (ÖG, 17.06.2021).” olarak belirtmiştir.

Fatma Öğretmen, Ela Öğretmen, Murat Öğretmen değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımını sağlamaya yönelik önerileri araştırma, proje çalışmaları olarak belirtmiştir. Araştırma, proje çalışmaları ile değer eğitimine aile katılımına yönelik önerilerini belirten Fatma Öğretmen görüşünü şöyle açıklamıştır:

Çocuğa ödev veririz, ödevi yapmak öğrencinin sorumluluğudur. Dolayısıyla ailenin burada çocuğuna ödevini yapması konusunda yardımcı olması, birlikte yapmaları hem çocuğa sorumluluk değerini kazandıracak hem de aile katılımı sağlanmış olacaktır (ÖG, 30.06.2021).

Ela Öğretmen görüşünü “Öğrencilere araştırma ve proje ödevleri verilip ailenizden görüşlerini alın sonra bizimle okulda paylaşın diyebiliriz. Değerler aile katılımıyla bu şekilde kazandırılabilir (ÖG, 20.06.2021).” olarak belirtmiştir. Murat Öğretmen görüşünü şöyle ifade etmiştir:

Öğrencilere verilen ödevlerle ailenin katılımı sağlanabilir ki bunu yapmıştık biz daha önce. Öğrencilere sevgi, yardımseverlik, duyarlılık gibi değerlerle ilgili proje ödevleri verdik ve aileleri ile çalışmalarını istedik (ÖG, 22.06.2021).

Ela Öğretmen, Gözde Öğretmen değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımını sağlamaya yönelik önerilerini öğretmenlere hizmet içi eğitim düzenlenmesi olarak belirtmiştir. Öğretmenlere hizmet içi eğitim düzenlenmesi ile ilgili olarak Ela Öğretmen görüşünü “Öğretmenlerde bu farkındalığın oluşması öğretmenlere hizmet içi eğitim verilerek sağlanabilir (ÖG, 20.06.2021).” olarak belirtmiştir. Gözde Öğretmen görüşünü “Öğretmenlerin değer eğitiminde ailenin ve kendisinin rolünün farkında olmasını sağlayacak hizmet içi eğitimler düzenlenebilir (ÖG, 23.06.2021).” biçiminde açıklamıştır.

Ela Öğretmen değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımı sağlamaya yönelik önerilerini ailelere haber mektupları gönderilmesi olarak belirtmiştir. Ailelere haber mektuplarının gönderilmesi ile ilgili olarak Ela Öğretmen görüşünü “Ailelere haber mektupları gönderilerek sağlanabilir. Ailelerden öğrencinin evdeki değer eğitimi davranışları değerlendirmeleri istenebilir (ÖG, 20.06.2021).” olarak açıklamıştır.

Burak Öğretmen, Fatma Öğretmen, Murat Öğretmen, Sedat Öğretmen, Büşra Öğretmen, Cennet Öğretmen, Gözde Öğretmen değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımını sağlamaya yönelik önerilerini evde aile katılımlı etkinlikler yapılması olarak belirtmiştir. Evde aile katılımlı etkinlikler yapılması ile ilgili olarak Burak Öğretmen görüşünü “Evde aileye değer eğitimi etkinlikleri örnekleri verilerek katılım sağlanabilir (ÖG, 29.06.2021).” olarak ifade etmiştir. Fatma Öğretmen görüşünü şöyle belirtmiştir:

Aileyi evdeki uygulamalarda işin içerisine katabiliriz. Etkinlik örneğini çalışma yaprağı şeklinde eve gönderip aile ile yapılmasını isteyebiliriz. Hatta bunu bazı etkinliklerde videoya da çekebilirler (ÖG, 30.06.2021).

Murat Öğretmen görüşünü şöyle ifade etmiştir:

Değer eğitimi sadece sınıfta 40 dakika ile sınırlı olmamalıdır. Mümkün olduğunca ev ortamında da çocuk desteklenmelidir. Bu yüzden evde aile katılımlı etkinliklerle değerler çocuğa kazandırılabilir (ÖG, 22.06.2021).

Sedat Öğretmen görüşünü “Evdeki değer eğitimi etkinlikleriyle katılım sağlanabilir. Yağmur sularının birikmesi için depolama alanı yapmıştı öğrenciler aileyle (ÖG, 30.06.2021).” biçiminde açıklamıştır. Büşra Öğretmen görüşünü şu biçimde açıklamıştır:

Evde yapılacak etkinliklerle değer eğitimine aile katılımı sağlanabilir. Velinin öğrenciyle birlikte yapacağı bir etkinlik seçilerek evde bu konuda değerler verilmeye çalışılır sonrasında geri dönütler alınabilir (ÖG, 30.06.2021).

Cennet Öğretmen görüşünü “Öğrencilerin evde ailesiyle birlikte yapacağı etkinliklerle sağlanabilir. Örneğin, aile evde çocuğuyla deprem çantası hazırlayabilir (ÖG, 10.07.2021).” biçiminde açıklamıştır. Gözde Öğretmen benzer olarak görüşünü şöyle ifade etmiştir:

Ailelere içinde birtakım değerleri ele alan kitaplar önerilebilir. Çocukları ile bu kitapları okuyup sonrasında birlikte yorumlayabilirler. Yine bu durum filmlerle de yapılabilir. Aile hep birlikte bu filmi izleyip sonrasında değerlendirebilir. Kısacası evde çocuğun ailesiyle yapacağı etkinliklerle değer eğitimine katılım sağlanabilir (ÖG, 23.06.2021).

Sedat Öğretmen, Oğuzhan Öğretmen değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımını sağlamaya yönelik önerilerini aile büyükleri ile çalışılması olarak belirtmiştir. Aile

büyükleri ile çalışılması ile ilgili olarak Sedat Öğretmen görüşünü “Aile büyükleri ile çalışılabilir. Özellikle neneler, dedeler çocuklara direkt hikâye anlatarak veya geçmiş yaşantılardan örnekler vererek değerleri kazandırabilir (ÖG, 30.06.2021).” olarak belirtmiştir. Oğuzhan Öğretmen görüşünü “Değer eğitiminde aile katılımı aile büyüklerinden destek alınarak sağlanabilir. Anneanneler ile babaanneler ile dedeler ile röportaj yapılabilir (ÖG, 29.06.2021).” biçiminde açıklamıştır.

Murat Öğretmen değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımını sağlamaya yönelik önerilerini öğretmenlerin model olması olarak belirtmiştir. Öğretmenlerin model olması ile ilgili olarak Murat Öğretmen görüşünü “Öğretmenlerin rol model olmasıyla öğrencilerin değerleri olması gereken biçimde kazanılması sağlanabilir (ÖG, 22.06.2021).” olarak belirtmiştir.

İkra Öğretmen, Gözde Öğretmen, Oğuzhan Öğretmen, Nur Öğretmen, Sedat Öğretmen, Leyla Öğretmen değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımını sağlamaya yönelik önerilerini aile katımlı geziler düzenlenmesi olarak belirtmiştir. Aile katımlı gezilerin düzenlenmesi ile ilgili olarak İkra Öğretmen görüşünü “Değer eğitimine aileyi katmak için sınıf ortamı ya da ev şart değil. Ailenin katılımını gezilerle sağlayabiliriz (ÖG, 30.06.2021).” biçiminde ifade etmiştir. Gözde Öğretmen benzer olarak görüşünü şöyle açıklamıştır:

Aile, öğretmen, öğrenciler teması bir değer olan tiyatroya gidebilir. Tiyatrodan sonra bir yere oturup değerlendirilebilir. Tarihi ören yeri, müzeye gidilebilir. Örneğin, etnografya müzelerine ailelerle gidilebilir. O dönemin eşyaları, kıyafetleri, yaşam tarzları nelerdir değerlendirilir, empati değeri kazandırılabilir (ÖG, 23.06.2021).

Oğuzhan Öğretmen görüşünü “Ailenin katılımıyla geziler düzenlenebilir. Bu geziler ören yerine, müzelere olabilir. Aile de öğretmen de çocuğa birçok değeri kazandırabilir (ÖG, 29.06.2021).” biçiminde ifade etmiştir. Nur Öğretmen görüşünü “Okul gezileriyle sağlanabilir. Ailelerin katılımıyla Çanakkale gezisini düşünelim. Hem ailelerin katılımı olacak hem de çocuğa vatanseverlik duygusu kazandırılmış olacak (ÖG, 19.06.2021).” olarak belirtmiştir. Sedat Öğretmen görüşünü “Geziler düzenlenebilir aileler ile. Örneğin, ecdada saygı konusunda bizim dersimiz tarihi yerleri gezme konusunda elverişli (ÖG, 30.06.2021).” biçiminde açıklamıştır. Leyla Öğretmen benzer olarak görüşünü şöyle ifade etmiştir:

Aile katımlı geziler ile sağlanabilir. Ören yeri, tarihi yerler gibi. Çocuğa tarihi değerleri ailesi ile kazandırabiliriz. Gezi sırasında öğretmen-öğrenci-aile üçgeninde değerlerin daha kolay kazandırılacağını düşünüyorum (ÖG, 17.06.2021).

Merve Öğretmen, Murat Öğretmen değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımını sağlamaya yönelik önerilerini belirli gün ve haftalardan yararlanma olarak belirtmiştir. Aile katılımlı değer eğitiminin belirli gün ve haftalardan yararlanarak sağlanması ile ilgili olarak Merve Öğretmen görüşünü “Değer eğitiminde aile katılımı belirli gün ve haftalarla sağlanabilir. Aileler düzenlenen törenlere davet edilir (ÖG, 22.06.2021).” olarak belirtmiştir. Murat Öğretmen görüşünü “Milli bayramlarda sağlanabilir. Böyle günlerde aileler okula davet edilebilir. Onlarla vatanseverlik değeri öğrenciye aktarılabilir (ÖG, 22.06.2021).” biçiminde açıklamıştır.

Leyla Öğretmen değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımını sağlamaya yönelik önerilerini kermesler düzenlenmesi olarak belirtmiştir. Kermeslerin düzenlenmesi ile ilgili olarak Leyla Öğretmen görüşünü şöyle belirtmiştir:

Kermesler düzenlenebilir ailelerin katılımıyla. Bu kermesler sırasında ailelerin yaptıkları ürünler satılıyor. Bu sayede çocuğa yardımseverlik, paylaşma, dayanışma gibi birçok değer de kazandırılmış olur (ÖG, 17.06.2021).

Leyla Öğretmen değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımını sağlamaya yönelik önerilerini sivil toplum kuruluşları ile iş birliği yapılması olarak belirtmiştir. Sivil toplum kuruluşları ile iş birliği yapılması ile ilgili olarak Leyla Öğretmen görüşünü şöyle belirtmiştir:

Sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapılabilir. Örneğin; LÖSEV ile çalışma yapılabilir. Şöyle olur; gönüllülük esasına bağlı olarak, öğrenciler ve aileleriyle birlikte yardım olayına girilebilir. Çocuklar böylece empati, yardımseverlik gibi değerleri aile katılımıyla kazanabilir (ÖG, 17.06.2021).

Leyla Öğretmen, İkra Öğretmen değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımını sağlamaya yönelik önerilerini sosyal sorumluluk projelerinin düzenlenmesi olarak belirtmiştir. Sosyal sorumluluk projelerinin düzenlenmesi ile ilgili olarak Leyla Öğretmen görüşünü şöyle belirtmiştir:

Sosyal sorumluluk projeleriyle katılım sağlanabilir. Mavi kapak toplama kampanyası düzenlenebilir öğrenciler ve ailelerle. Engelli bireylere tekerlekli sandalye temini için. Evde hep birlikte mavi kapakları atmayıp, biriktirip sonrasında okulda toplanıp böyle bir çalışma yapılabilir. Yine sevgi, saygı, yardımseverlik, empati gibi birçok değer aile katılımıyla kazandırılabilir (ÖG, 17.06.2021).

İkra Öğretmen görüşünü şöyle ifade etmiştir:

Yardımlaşmanın, dayanışmanın önemini anlatırken sokak hayvanlarına su, süt, yem vermeleri istenebilir. Tabii ailenin de katılımıyla olacak. Evlerinin çevresine su kapları, mama kapları koyabilirler (ÖG, 30.06.2021).

Gözde Öğretmen değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımını sağlamaya yönelik önerilerini ailelere yönelik kurslar açılması olarak belirtmiştir. Ailelere yönelik kurslar açılması ile ilgili olarak Gözde Öğretmen görüşünü şöyle açıklamıştır:

Ailelere değer eğitimi uygulamalarında nasıl etkin ve etkili olabileceklerine yönelik kurslar düzenlenebilir. Hatta pandemi döneminde olduğumuzdan dolayı online olarak bu kurslar düzenlenebilir (ÖG, 23.06.2021).

Halime Öğretmen değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımını sağlamaya yönelik önerilerini Sosyal Bilgiler ders saatinin artırılması olarak belirtmiştir. Sosyal Bilgiler ders saatinin artırılması ile ilgili olarak Halime Öğretmen görüşünü “Sosyal Bilgiler ders saatinin artırılması gerekiyor ki biz gerek değer eğitimine gerekse başka konularda aileyi katabilelim. Onlarla daha çok uygulama yapabilelim (ÖG, 30.06.2021).” biçiminde açıklamıştır.

Fatma Öğretmen, Ali Öğretmen, Nur Öğretmen, Merve Öğretmen değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımı sağlamaya yönelik önerilerini ailelerin vakit ayırması olarak belirtmiştir. Ailelerin vakit ayırması ile ilgili olarak Fatma Öğretmen görüşünü “Ailelerin çocuklarının değer eğitimine karşı duyarlı olması gerekiyor. Bu yüzden ailelerin yeterli vakti ayırmasıyla katılım sağlanabilir diye düşünüyorum (ÖG, 30.06.2021).” olarak belirtmiştir. Ali Öğretmen görüşünü “Ailelerin çocuklarına vakit ayırmasıyla değer eğitiminde aile katılımı sağlanabilir (ÖG, 17.06.2021).” biçiminde açıklamıştır. Nur Öğretmen görüşünü “Biz öğretmenler her ne kadar değer eğitimi uygulamalarını planlayalım, bunun aile katılımıyla olması için öncelikle ailenin bu anlamda çocuğuna vakit ayırması gerekir (ÖG, 19.06.2021).” olarak belirtmiştir. Merve Öğretmen görüşünü şöyle ifade etmiştir:

Bizim konularımız, kazanımlarımız hepsi değerleri içinde barındırıyor aslında. Bu kazanımlar da tabii ki aile katılımını sağlayabiliriz. Fakat bunun için öncelikle aileler çocuğuna vakit ayırmalı, ilgilenmeli ki etkinliklere onları çekebilelim (ÖG, 22.06.2021).

Büşra Öğretmen değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımı sağlamaya yönelik önerilerini akademik başarıya odaklanılmaması olarak belirtmiştir. Akademik başarıya odaklanılmaması ile ilgili olarak Büşra Öğretmen görüşünü “Ailelerin sadece sınava odaklanmaması gereklidir. Değerlerin de önemli olduğunun bilincinde olmalılar (ÖG, 30.06.2021).” olarak belirtmiştir.

Cennet Öğretmen değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımı sağlamaya yönelik önerilerini maddi imkânsızlıkları olan ailelere destek olunması olarak belirtmiştir. Maddi imkânsızlıkları olan ailelere destek olunması ile ilgili olarak Cennet Öğretmen görüşünü

“Maddi imkânsızlıkları olan öğrencilere destek olunarak değer eğitiminde aile katılımı sağlanabilir (ÖG, 10.07.2021).” biçiminde açıklamıştır.

5. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin değer eğitiminde aile katılımına ilişkin görüşlerinden oluşan bulgulardan elde edilen sonuçlara, elde edilen sonuçların ilgili alan yazındaki karşılaştırmalarına dayalı tartışmalara, uygulamaya ve ileride yapılabilecek araştırmalara ilişkin önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuç

Sosyal Bilgiler dersi değer eğitimi etkinliklerinde aile katılımının sağlanmasına ilişkin öğretmen görüş ve uygulamalarının araştırıldığı bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden temel nitel araştırma desenine göre gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında 18 Sosyal Bilgiler öğretmeniyle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Araştırmada betimsel analiz sonucunda bulgulara ulaşılmıştır. Araştırmada ulaşılan bulgular ışığında aşağıdaki sonuçlar elde edilmiştir:

- Sosyal Bilgiler öğretmenleri değer eğitimi uygulamalarının aile katılımı ile gerçekleştirilmesine ilişkin görüşlerini; “Değer eğitiminde aile katılımı önemlidir”, “Değer eğitimi sürekli olmalıdır”, “Okullarda değer eğitimine aile katılımı sağlanmıyor”, “Aileler aktif olmalıdır”, “Ailelerde farkındalık sağlamaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır”, “Öğrencinin ilgisini çeker” olarak ifade etmişlerdir.
- Sosyal Bilgiler öğretmenleri değer eğitimi uygulamalarına ailenin katılma durumuna ilişkin görüşlerini; “Değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağladım” ve “Değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlamadım” biçiminde açıklamışlardır. Değer eğitimine aile katılımını sağladığını belirten öğretmenler katılma biçimlerini; “Uzaktan eğitim”, “Ev etkinlikleri ödevi”, “Araştırma, proje çalışmaları”, “İletişimi artırma”, “Okulda etkinlik düzenleme”, “Sosyal sorumluluk projeleri”, “Aileleri sınıfa davet etme”, “Kermes düzenleme”, “Belirli gün ve haftalardan yararlanma” olarak belirtmişlerdir.
- Sosyal Bilgiler öğretmenleri 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nın değer eğitiminde aile katılımına yönelik etkinliklere ilişkin görüşlerini; “Röportaj yapma”, “Aile tarihi çalışması”, “Aile katılımı geziler”, “Ev etkinlikleri ödevi”, “Araştırma, proje ödevleri” olarak belirtmişlerdir.

- Sosyal Bilgiler öğretmenleri 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda değer eğitiminde aile katılımına yönelik çeşitli kazanımlar belirtmişlerdir.
- Sosyal Bilgiler öğretmenleri değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda ailelere düşen görevlere ilişkin görüşlerini; “Çocuklara küçük yaşlarda değerler kazandırmalı”, “Okulla iş birliği yapılmalı”, “Okulla iletişim kurulmalı”, “Değer eğitimi etkinliklerine katılım sağlanmalı”, “Ailelerde farkındalık kazanılmalı”, “Model olunmalı”, “Sadece akademik başarıya odaklanmamalı”, “Vakit ayırmalı” olarak ifade etmişlerdir.
- Sosyal Bilgiler öğretmenleri değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda öğretmenlere düşen görevlere ilişkin görüşlerini; “Ailelerle iş birliği yapmalı”, “Ailelerle iletişim kurulmalı”, “Model olmalı”, “Öğrencileri motive etmeli”, “Ailelere haber mektupları göndermeli”, “Ailelerin değer eğitimi etkinliklerine katılımını sağlamalı”, “Rehberlik servisi ile iş birliği yapmalı”, “Öğretmenlerde farkındalık kazanılmalı”, “Sabırlı olmalı”, “Öğrencilerin fikrini almalı” olarak ifade etmişlerdir.
- Sosyal Bilgiler öğretmenleri değer eğitimi uygulamalarına ailenin katılmasında yaşanan sorunlara ilişkin görüşlerini; “Okul-aile iş birliğinin yetersizliği”, “Ailelerin eğitim düzeylerinin düşük olması”, “Ailelerin bilgi eksikliği”, “Öğretmenlerin bilgi eksikliği”, “İletişimsizlik”, “Ailelerin vakit ayıramamaları”, “Ailelerin isteksiz davranması”, “Sosyal Bilgiler ders saatinin az olması”, “Akademik başarıya odaklanma”, “Maddi imkânsızlıklar” olarak ifade etmişlerdir.
- Sosyal Bilgiler öğretmenleri değer eğitimi uygulamalarına aile katılımının sağlanmasındaki önerilere ilişkin görüşlerini; “Aile eğitimleri düzenlenmeli”, “Okul-aile iş birliği sağlanmalı”, “Aileler ile iletişim kurulmalı”, “Aileler sınıf ortamına davet edilmeli”, “Araştırma, proje çalışmaları sağlanmalı”, “Evde aile katılımlı etkinlikler yapılmalı”, “Aile katılımlı geziler düzenlenmeli”, “Aileler vakit ayırmalı” olarak ifade etmişlerdir.
- Sosyal Bilgiler öğretmenleri değer eğitimi uygulamalarına aile katılımının sağlanmasındaki diğer önerilere ilişkin görüşleri şöyledir; “Aileler için bilgilendirme toplantıları düzenlenmeli”, “Ev ziyaretleri düzenlenmeli”, “Öğretmenlere hizmet içi eğitim düzenlenmeli”, “Ailelere haber mektupları gönderilmeli”, “Aile büyükleriyle çalışılmalı”, “Öğretmenler model olmalı”,

“Belirli gün ve haftalarla sağlanmalı”, “Kermesler düzenlenmeli”, “Sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapılmalı”, “Sosyal sorumluluk projeleri düzenlenmeli”, “Ailelere yönelik kurslar açılmalı”, “Sosyal Bilgiler ders saati artırılmalı”, “Akademik başarıya odaklanılmamalı”, “Maddi imkânsızlıkları olan ailelere destek olunmalı” olarak ifade etmişlerdir.

5.2. Tartışma

Araştırma sonucunda Sosyal Bilgiler öğretmenleri değer eğitimi uygulamalarının aile katılımı ile gerçekleştirilmesine ilişkin görüşlerini; “Değer eğitiminde aile katılımı önemlidir”, “Değer eğitimi sürekli olmalıdır”, “Okullarda değer eğitimine aile katılımı sağlanmıyor”, “Aileler aktif olmalıdır”, “Ailelerde farkındalık sağlamaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır”, “Öğrencinin ilgisini çeker” olarak ifade etmişlerdir. Konuyla ilgili olarak Akpınar ve Özdaş (2013)’ın araştırmasında değer eğitimine ailenin katılmasının önemli olduğu belirtilmiştir. İncelenen araştırmanın sonucu, gerçekleştirilen araştırmanın “Değer eğitiminde aile katılımı önemlidir” bulgusuyla örtüşmektedir. Aktepe (2016)’nin araştırmasında anne ve babaların çocuklarının değer eğitiminde etkili olduğunun farkında olmaları, anne ve babaların değer eğitiminde aktif olarak yer alması gerektiği ve ailelerin değer eğitiminde sürece dâhil edilmesinin önemli olduğu ifade edilmiştir. İncelenen araştırmanın sonucu, gerçekleştirilen araştırmanın “Değer eğitiminde aile katılımı önemlidir”, “Ailelerde farkındalık sağlamaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır”, “Aileler aktif olmalıdır” bulgularıyla örtüşmektedir.

Yazıcı (2006)’nın araştırmasında değerlerin ailede ve çevrede pekiştirildiği, ailelerin aktif olarak sürece katkı sağlaması gerektiği, değer eğitiminde ailenin önemli olduğu açıklanmıştır. İncelenen araştırmanın sonucu, gerçekleştirilen araştırmanın “Değer eğitiminde aile katılımı önemlidir”, “Aileler aktif olmalıdır” bulgularıyla örtüşmektedir. Knafo (2003)’nun araştırmasında değer eğitimi sürecinde ailenin öneminin büyük olduğu, okulda verilen değer eğitimine ailenin katılmadığı, ailelerinin bilinçlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılması gerektiği belirtilmiştir. İncelenen araştırmanın sonucu, gerçekleştirilen araştırmanın “Değer eğitiminde aile katılımı önemlidir”, “Ailelerde farkındalık sağlamaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır”, “Okullarda değer eğitimine aile katılımı sağlanmıyor” bulgularıyla örtüşmektedir.

Akbaş (2004)’ın araştırmasında okullarda verilen değerler eğitiminin ailede yeterli düzeyde devam ettirilmediği, değer eğitiminde ailenin önemli olduğu ifade edilmiştir.

İncelenen araştırmanın sonucu, gerçekleştirilen araştırmanın “Değer eğitiminde aile katılımı önemlidir”, “Okullarda değer eğitimine aile katılımı sağlanmıyor” bulgularıyla örtüşmektedir. Yazar ve Yanpar Yelken (2011)’in araştırmasında değer eğitiminde ailenin önemli bir rol üstlendiği, değer eğitiminin sürekli olması gerektiği ifade edilmiştir. İncelenen araştırmanın sonucu, gerçekleştirilen araştırmanın “Değer eğitiminde aile katılımı önemlidir”, “Değer eğitimi sürekli olmalıdır” bulgularıyla örtüşmektedir. Yazar ve Erkuş (2013)’un araştırmasında anne ve babaların değer eğitiminde duyarlı olmadıkları, değer eğitimine ailenin katılım göstermediği açıklanmıştır. İncelenen araştırmanın sonucu, gerçekleştirilen araştırmanın “Okullarda değer eğitimine aile katılımı sağlanmıyor” bulgusuyla örtüşmektedir.

Tay ve Yıldırım (2009)’ın araştırmasında değer eğitiminde aile katılımının önemli olduğu, değerleri kazandırmada okul-aile iş birliğinin sağlanması gerektiği belirtilmiştir. İncelenen araştırmanın sonucu, gerçekleştirilen araştırmanın “Değer eğitiminde aile katılımı önemlidir” bulgusuyla örtüşmektedir. Alan yazında konuyla ilgili olarak farklı çalışmalarda (Lawson, 2003; Özeke Kocabaş, 2006; Yiğit, 2007; Çengelci vd., 2013; Şad ve Gürbüz Türk, 2013; Deveci ve Selanik Ay, 2014; Türe ve Deveci, 2017; Tümkaya ve Altunkaynak, 2020) değer eğitiminde aile katılımının önemli olduğu, değer eğitiminin sürekli olması ve ailelerin süreçte aktif olması gerektiği, değer eğitimine aile katılımı sağlanmadığı açıklanmıştır. Bu anlamda alan yazında aile katılımının gerçekleştirilmesine ilişkin araştırmaların bulguları ile gerçekleştirilen araştırmanın değer eğitiminde aile katılımının gerçekleştirilmesine ilişkin bulguları örtüşmektedir.

Araştırma sonucunda Sosyal Bilgiler öğretmenleri değer eğitimi uygulamalarına ailenin katılma durumuna ilişkin görüşlerini; “Değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağladım” ve “Değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlamadım” biçiminde açıklamışlardır. Değer eğitimine aile katılımını sağladığını belirten öğretmenler katılma biçimlerini; “Uzaktan eğitim”, “Ev etkinlikleri ödevi”, “Araştırma, proje çalışmaları”, “İletişimi artırma”, “Okulda etkinlik düzenleme”, “Sosyal sorumluluk projeleri”, “Aileleri sınıfa davet etme”, “Kermes düzenleme”, “Belirli gün ve haftalardan yararlanma” olarak belirtmişlerdir.

Konuyla ilgili olarak Gündoğdu (2021)’nin araştırmasında uzaktan eğitim yoluyla aile katılımının sağlanabildiği belirtilmiştir. Araştırmanın sonucu, gerçekleştirilen araştırmanın “Değer eğitiminde aile katılımını uzaktan eğitimle sağladım” bulgusuyla örtüşmektedir. Alabay ve Ersal (2020)’in araştırmasında okullarda düzenlenen

etkinliklere ailelerin katılımının sağlanamadığı ifade edilmiştir. İflazoğlu Saban ve Şeker (2010)'in araştırmasında ailelerin çocuklarının eğitimine katılımlarının düşük düzeyde olduğu belirtilmiştir. İncelenen araştırmaların sonucu, gerçekleştirilen araştırmanın “Değer eğitimi etkinliklerine aile katılımını sağlamadım” bulgusuyla örtüşmektedir.

Stern (2003)'in araştırmasında belirli gün ve haftaların aile ve okul için önemli bir katılım fırsatı olduğu belirtilmiştir. Deveci ve Çengelci Köse (2019) tarafından güncel olaylar ile belirli gün ve haftalardan öğrencilerin çevresiyle birlikte değer eğitiminin sağlanabileceği ifade edilmiştir. İncelenen araştırmaların sonucu, gerçekleştirilen araştırmanın “Belirli gün ve haftalardan yararlanma” bulgusuyla örtüşmektedir. Bower ve Griffin (2011)'in araştırmasında aile katılımının okul dışında aile katılımlı etkinliklerle sağlanabileceği, anne ve babaların çocuklarıyla ortak yapabileceği ev etkinlikleriyle olacağını belirtilmiştir. Hung (2007)'un araştırmasında çocukların eğitiminde başarı sağlayabilmek için aile katılımının temel unsurları içinde ev ödevleri olduğunu açıklamıştır. İncelenen araştırmaların sonucu, gerçekleştirilen araştırmanın “Ev etkinlikleri ödevi” bulgusuyla örtüşmektedir. Bu anlamda alan yazında aile katılımının sağlanma durumuna ilişkin araştırmaların bulguları ile gerçekleştirilen araştırmanın değer eğitimi ailenin katılım sağlama durumuna ilişkin bulgular ile örtüşmektedir.

Araştırma sonucunda Sosyal Bilgiler öğretmenleri 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın öğrenme alanlarında değer eğitiminde aile katılımına yönelik kazanımlara ilişkin çeşitli kazanımlar belirtmişlerdir. Konuyla ilgili olarak Türe (2018)'nin araştırmasında 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın öğrenme alanlarında aile katılımına yönelik çeşitli kazanımların olduğu belirtilmiştir. Alan yazında 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın öğrenme alanlarında değer eğitiminde aile katılımına yönelik kazanımların değerlendirilmesiyle ilgili herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Araştırma sonucunda Sosyal Bilgiler öğretmenleri 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın öğrenme alanlarında değer eğitiminde aile katılımına yönelik etkinliklere ilişkin görüşlerini; “Röportaj yapma”, “Aile tarihi çalışması”, “Aile katılımlı geziler”, “Ev etkinlikleri ödevi”, “Araştırma, proje ödevleri” olarak ifade etmişlerdir. Konuyla ilgili olarak Ersoy (2020)'un araştırmasında aile büyükleriyle gerçekleştirilebilecek sözlü tarih, röportaj çalışmalarıyla aile içinde değerlerin ortak olarak kazanılabileceği ifade edilmiştir. İncelenen araştırmanın sonucu, gerçekleştirilen araştırmanın “Röportaj yapma”, “Aile tarihi çalışması” bulgularıyla kısmen örtüşmektedir. İlgili araştırma 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda değer eğitiminde aile katılımlı etkinliklere yönelik

değildir. Alan yazında 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda değer eğitiminde aile katılımına yönelik etkinliklere ilişkin herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır.

Araştırma sonucunda Sosyal Bilgiler öğretmenleri değer eğitimi etkinliklerine aile katılımını sağlama konusunda ailelere düşen görevlere ilişkin görüşlerini; “Çocuklara küçük yaşlarda değerler kazandırmalı”, “Okulla iş birliği yapılmalı”, “Okulla iletişim kurulmalı”, “Değer eğitimi etkinliklerine katılım sağlanmalı”, “Ailelerde farkındalık kazanılmalı”, “Model olunmalı”, “Sadece akademik başarıya odaklanmamalı”, “Vakit ayırmalı” olarak ifade etmişlerdir.

Sosyal Bilgiler öğretmenleri değer eğitimi etkinliklerine aile katılımını sağlama konusunda öğretmenlere düşen görevlere ilişkin görüşlerini; “Ailelerle iş birliği yapmalı”, “Ailelerle iletişim kurmalı”, “Model olmalı”, “Öğrencileri motive etmeli”, “Ailelere haber mektupları göndermeli”, “Ailelerin değer eğitimi etkinliklerine katılımını sağlamalı”, “Rehberlik servisi ile iş birliği yapmalı”, “Öğretmenlerde farkındalık kazanılmalı”, “Sabırlı olmalı”, “Öğrencilerin fikrini almalı” olarak ifade etmişlerdir.

Konuyla ilgili olarak Erdoğan ve Demirkasımoğlu (2010) araştırmasında ailelere düşen görevleri; çocuklarına zaman ayırma, okulla iletişim konusunda hassas olma, ailelerin okulda yapılanlara katkı sunması, ailelerin çocuklarının eğitimine önem vermesi olarak belirtmiştir. İncelenen araştırmanın sonucu, gerçekleştirilen araştırmanın “Vakit ayırma”, “Okulla iletişim kurma”, “Okulla iş birliği yapma”, “Ailelerde farkındalık kazanılmalı” bulgularıyla örtüşmektedir. Gözel (2018)'in araştırmasında ailelere düşen görevler; iyi bir rol model olma, evrensel ve millî değerleri çocuğuna öğretme ve çocuğuyla değer eğitimi etkinliklerinde bulunma, öğretmenlerin rol model olması biçiminde ifade etmiştir. İncelenen araştırmanın, gerçekleştirilen araştırmanın “Model olma”, “Değer eğitimi etkinliklerine katılım sağlama”, “Çocuklara küçük yaşlarda değerleri kazandırma” bulgularıyla örtüşmektedir. Bu anlamda alan yazında aile katılımında ailelere ve öğretmenlere düşen görevlere ilişkin araştırmaların bulguları ile gerçekleştirilen araştırmanın değer eğitimi etkinliklerine aile katılımını sağlama konusunda öğretmenlere ve ailelere düşen görevlere ilişkin bulgular ile örtüşmektedir.

Araştırma sonucunda Sosyal Bilgiler öğretmenleri değer eğitiminde ailenin katılmasında yaşanan sorunlara ilişkin görüşlerini; “Okul-aile iş birliğinin yetersizliği”, “Ailelerin eğitim düzeylerinin düşük olması”, “Ailelerin bilgi eksikliği”, “Öğretmenlerin bilgi eksikliği”, “İletişimsizlik”, “Ailelerin vakit ayıramamaları”, “Ailelerin isteksiz davranması”, “Sosyal Bilgiler ders saatinin az olması”, “Akademik başarıya odaklanma”,

“Maddi imkânsızlıklar” olarak ifade etmişlerdir. Konuyla ilgili olarak Koçak (1991)’in araştırmasında aile katılımına yönelik yaşanan sorunlar; okul-aile iletişiminin yetersiz olması, ailelerin yeterince bilgi sahibi olmamaları, ailelerin zaman ayıramaması, sınıflardaki öğrenci sayısının çokluğu olarak belirtmiştir. İncelenen araştırmanın sonucu, gerçekleştirilen araştırmanın “İletişimsizlik”, “Ailelerin bilgi eksikliği”, “Ailelerin vakit ayıramamaları” bulgularıyla örtüşmektedir.

Finders ve Lewis (1994)’in araştırmasında aile katılımı ile ilgili yaşanan sorunlar; anne-babaların okul yaşantılarının olumsuz olması, ailelerin maddi sorunları, ailelerin okula zaman ayıramamaları, ailelerin eğitim düzeylerini yetersiz görmesi, öğretmenlerin olumsuz tutumları ve ev-okul kültürü farklılığı olarak açıklanmıştır. İncelenen araştırmanın sonucu, gerçekleştirilen araştırmanın “Ailelerin eğitim düzeylerinin düşük olması”, “Maddi imkânsızlıklar”, “Ailelerin vakit ayıramamaları” bulgularıyla örtüşmektedir.

Aslanargun (2007) araştırmasında ailelerin katılımını engelleyen faktörleri; okul-aile arasında iletişimsizlik olması, maddi imkânsızlıkların olması, ailelerin kendi işlerinin çokluğu nedeniyle zaman ayıramaması, ailelerin eğitim düzeylerini yetersiz görmesi olarak belirtmiştir. İncelenen araştırmanın sonucu, gerçekleştirilen araştırmanın “İletişimsizlik”, “Maddi imkânsızlıklar”, “Ailelerin vakit ayıramamaları”, “Ailelerin eğitim düzeylerinin düşük olması” bulgularıyla örtüşmektedir.

Bilaloğlu ve Arnas (2019) araştırmasında aile katılımı engelleri ve süreçte karşılaşılan sorunları; ailelerin kendilerini yetersiz hissetmesi, uygun olanaklara sahip olmama, zaman bulamama, öğretmenin yönlendirme eksikliği, zaman planlamasında yaşanan sorunlar ve okul-aile iletişimsizliği olarak ifade etmiştir. İncelenen araştırmanın sonucu, gerçekleştirilen araştırmanın “Ailelerin eğitim düzeylerinin düşük olması”, “Maddi imkânsızlıklar”, “Ailelerin vakit ayıramamaları”, “Öğretmenlerin bilgi eksikliği”, “İletişimsizlik” bulgularıyla örtüşmektedir.

Kurtuldu (2010)’nun araştırmasında ailelerin katılımını engelleyen etmenler; ailelerin ders başarısıyla ilgilenmeleri, ailelerin maddi anlamda sıkıntı yaşaması, ailelerin eğitim düzeylerinin yetersiz olması, ailelerin çocuklarının eğitimi konusunda yeterince bilgi sahibi olmamaları, ailelerin çocuklarına zaman ayıramamaları, okul-aile iş birliğinin olmaması, ailelerin düzenlenen ortak etkinliklere katılmamaları, iletişim kurulamaması olarak açıklanmıştır. İncelenen araştırmanın sonucu, gerçekleştirilen araştırmanın “Akademik başarıya odaklanma”, “Maddi imkânsızlıklar”, “Ailelerin eğitim düzeylerinin

düşük olması”, “Ailelerin bilgi eksikliği”, “Ailelerin vakit ayıramamaları”, “İletişimsizlik”, “Okul-aile iş birliğinin yetersizliği” bulgularıyla örtüşmektedir.

Kaçan vd. (2019)’in araştırmasında aile katılımında yaşanan sorunlar; öğretmenler tarafından ders saatinin sınırlı olarak görülmesi, anne ve babaların zaman ayıramaması, maddi sıkıntıların yaşanması, okul-aile iş birliğinin olmaması olarak belirtilmiştir. İncelenen araştırmanın sonucu, gerçekleştirilen araştırmanın “Sosyal Bilgiler ders saatinin az olması”, “Ailelerin vakit ayıramamaları”, “Maddi imkânsızlıklar”, “Okul-aile iş birliğinin yetersizliği” bulgularıyla örtüşmektedir.

Ogelman (2014)’in araştırmasında ailelerin katılımında karşılaşılan sorunlar temelde ailelerin ve öğretmenlerin zaman ayıramaması, maddi imkânsızlıklar başlıkları altında ele alınmıştır. İncelenen araştırmanın sonucu, gerçekleştirilen araştırmanın “Ailelerin vakit ayıramamaları”, “Maddi imkânsızlıklar” bulgularıyla örtüşmektedir.

Çelik (2021)’in araştırmasında yaşanan sorunlar; okul-aile iş birliğinin yetersiz olması, ailelerin ilgisiz ve isteksiz davranması, ailelerin okulla iletişim sorunu yaşamaları, ailelerin eğitim düzeylerinin yetersiz olması, maddi imkânsızlıkların olması biçiminde belirtmiştir. İncelenen araştırmanın sonucu, gerçekleştirilen araştırmanın “Okul-aile iş birliğinin yetersizliği”, “Ailelerin isteksiz davranması”, “İletişimsizlik”, “Ailelerin eğitim düzeylerinin düşük olması”, “Maddi imkânsızlıklar” bulgularıyla örtüşmektedir.

Lindberg (2014) araştırmasında yaşanan sorunları; ailelerin ilgisiz olmaları, ailelerin eğitim düzeylerinin düşük olması, ailelerin zaman ayıramamaları, öğretmenlerin uygulama yapabilme konusunda eğitiminin yetersizliği olarak ifade etmiştir. İncelenen araştırmanın sonucu, gerçekleştirilen araştırmanın “Ailelerin eğitim düzeylerinin düşük olması”, “Ailelerin vakit ayıramamaları”, “Öğretmenlerin bilgi eksikliği” bulgularıyla örtüşmektedir.

Selanik Ay ve Aydoğdu (2015)’nin araştırmasında yaşanan sorunlar; öğretmenlerin yeterince bilgi sahibi olmamalarından kaynaklanan sorunlar, ailelerin yeterince bilgi sahibi olmamalarından kaynaklanan sorunlar, ailelerin ilgisiz olması, ailelerin yalnızca akademik başarıya odaklanmaları biçiminde açıklamıştır. İncelenen araştırmanın sonucu, gerçekleştirilen araştırmanın “Öğretmenlerin bilgi eksikliği”, “Akademik başarıya odaklanma” bulgularıyla örtüşmektedir. Bu anlamda alan yazında ailenin katılımı gerçekleştirilmede yaşanan sorunlara yönelik incelenen araştırmaların bulguları ile gerçekleştirilen araştırmanın değer eğitiminde aile katılımında yaşanan sorunlara ilişkin bulgular ile örtüşmektedir.

Araştırma sonucunda Sosyal Bilgiler öğretmenleri değer eğitiminde aile katılımının gerçekleştirilmesine ilişkin önerilerini; “Aile eğitimleri düzenlenmeli”, “Okul-aile iş birliği sağlanmalı”, “Aileler için bilgilendirme toplantıları düzenlenmeli”, “Ailelerle iletişim kurulmalı”, “Aileler sınıf ortamına davet edilmeli”, “Ev ziyaretleri düzenlenmeli”, “Araştırma, proje çalışmaları sağlanmalı”, “Öğretmenlere hizmet içi eğitim düzenlenmeli”, “Ailelere haber mektupları gönderilmeli” olarak belirtmiştir.

Araştırma sonucunda Sosyal Bilgiler öğretmenleri değer eğitiminde aile katılımının gerçekleştirilmesine ilişkin diğer önerilerini; “Evde aile katılımlı etkinlikler yapılmalı”, “Aile büyükleriyle çalışılmalı”, “Öğretmenler model olmalı”, “Aile katılımlı geziler düzenlenmeli”, “Belirli gün ve haftalarla sağlanmalı”, “Kermesler düzenlenmeli”, “Sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapılmalı”, “Sosyal sorumluluk projeleri düzenlenmeli”, “Ailelere yönelik kurslar açılmalı”, “Sosyal Bilgiler ders saati artırılmalı”, “Aileler vakit ayırmalı”, “Akademik başarıya odaklanılmamalı”, “Maddi imkânsızlıkları olan ailelere destek olunmalı” olarak ifade etmişlerdir.

Konuyla ilgili olarak Albez ve Ada (2017) araştırmasında aile katılımına yönelik önerilerini; okul-veli iş birliği sağlama, maddi anlamda ailelere destek olma, öğretmenlerin mesleki gelişimini sağlama, ailelerin evde katılım gösterebileceği etkinlikler planlama olarak açıklamıştır. İncelenen araştırmanın sonucu, gerçekleştirilen araştırmanın “Okul-aile iş birliği sağlanmalı”, “Maddi imkânsızlıkları olan ailelere destek olunmalı”, “Öğretmenlere hizmet içi eğitim düzenlenmeli”, “Evde aile katılımlı etkinlikler yapılmalı” bulgularıyla örtüşmektedir.

Gündoğdu (2021) araştırmasında aile katılımına yönelik önerilerini; okul-aile iş birliğinin sağlanması, aile eğitim faaliyetleri düzenleme, aile ile iletişim kurma, aileyi teşvik etme, evde uygulanabilir etkinlikler seçme biçiminde belirtmiştir. İncelenen araştırmanın sonucu, gerçekleştirilen araştırmanın “Okul-aile iş birliği sağlanmalı”, “Aile eğitimleri düzenleme”, “Ailelerle iletişim kurulmalı”, “Evde aile katılımlı etkinlikler yapılmalı” bulgularıyla örtüşmektedir. Görür (2020) araştırmasında aile katılımına yönelik önerilerini; öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitimlerin yapılması, seminerler düzenleme, anne-baba eğitimleri düzenleme olarak ifade etmiştir. İncelenen araştırmanın sonucu, gerçekleştirilen araştırmanın “Öğretmenlere hizmet içi eğitim düzenlenmeli”, “Aile eğitimleri düzenleme”, “Aileler için bilgilendirme toplantıları düzenleme” bulgularıyla örtüşmektedir.

Çamlıbel Çakmak (2010) araştırmasında aile katılımına yönelik önerilerini; aile bilgilendirme toplantılarının düzenlenmesi, ailelerle iletişim kurulması, fuar-kermes organizasyonları düzenleme, ailenin okulda etkinliklere katılımını sağlama, yetişkin eğitim sınıfları açma, konferanslar düzenleme, ev ziyaretleri yapma, evde ailenin katılımıyla yapılabilecek etkinlikler düzenleme, ailelere haber mektupları gönderme biçiminde açıklamıştır.

İncelenen araştırmanın sonucu, gerçekleştirilen araştırmanın “Aileler için bilgilendirme toplantıları düzenleme”, “Ailelerle iletişim kurulmalı”, “Kermesler düzenlenmeli”, “Aileler sınıf ortamına davet edilmeli”, “Ailelere yönelik kurslar açılmalı”, “Ev ziyaretleri düzenlenmeli”, “Evde aile katılımlı etkinlikler yapılmalı”, “Ailelere haber mektupları gönderilmeli” bulgularıyla örtüşmektedir.

Cömert ve Güleç (2005) araştırmasında aile katılımına yönelik önerilerini; ailelerle olumlu iletişim kurma, aileleri bilgilendirme, ailenin farklı süreçlerde katılım gösterebilecekleri etkinlikler planlama olarak ifade etmiştir. İncelenen araştırmanın sonucu, gerçekleştirilen araştırmanın “Ailelerle iletişim kurulmalı”, “Aileler için bilgilendirme toplantıları düzenleme”, “Evde aile katılımlı etkinlikler yapılmalı”, “Aileler sınıf ortamına davet edilmeli” bulgularıyla örtüşmektedir. Eliason ve Jenkins (2003)’in araştırmasında aile katılımının ailelerle olumlu iletişim kurularak sağlanacağı belirtilmiştir. Otto (2018)’un araştırmasında aile ve okul arasında etkili iletişimin ailelerin yürütülecek çalışmalara katılımlarını sağlayacağı ifade edilmiştir. İncelenen araştırmaların sonucu, gerçekleştirilen araştırmanın “Ailelerle iletişim kurulmalı” bulgusuyla örtüşmektedir. Bu anlamda alan yazında ailenin katılımı gerçekleştirmeye yönelik önerilerde incelenen araştırmaların bulguları ile gerçekleştirilen araştırmanın değer eğitiminde aile katılımına ilişkin bulguları örtüşmektedir.

Araştırma sonuçlarının önemli bir kısmı alan yazındaki aile katılımı çalışmalarıyla örtüşmektedir. Sosyal Bilgiler dersi değer eğitiminde aile katılımı ile ilgili hiçbir araştırmaya rastlanılmamıştır. Bu anlamda gerçekleştirilen araştırmanın alan yazına katkı sağlaması beklenmektedir.

5.3. Öneriler

Bu bölümde araştırmadan elde edilen sonuçlara dayanarak Sosyal Bilgiler dersi değer eğitimi etkinliklerinde aile katılımına yönelik belirlenen öneriler, “Uygulamaya

Yönelik Öneriler” ve “Yapılacak Araştırmalara Yönelik Öneriler” olmak üzere iki başlık altında verilmiştir.

5.3.1. Uygulamaya yönelik öneriler

- Alanında uzman kişilerden destek alınarak evde değer eğitiminde aile katılımını sağlayabilecek etkinlik planları hazırlanıp uygulanabilir.
- Okul ortamında veya okul dışındaki ortamlarda değer eğitimine her aileyi eğitim sürecine dâhil edebilecek, ailelerin kişisel becerilerine uygun etkinlik planları hazırlanıp uygulanabilir.
- Değer eğitiminde aile katılımı konulu bilgi vermek amacıyla uzman kişiler okula davet edilerek ailelerin de katılımı sağlanabilir.
- Değer eğitiminde aile katılımına yönelik seminerler, konferanslar düzenlenebilir.
- Ailelerin değer eğitimine katılım sağlayabilmeleri için bilgilendirmeye yönelik kurslar düzenlenebilir.
- 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı’nda değer eğitiminde aile katılımı sağlamaya ilişkin kazanımlara daha fazla ağırlık verilebilir.
- Öğretmenlere değer eğitiminde aile katılımı sağlayabilme konusunda hizmet içi eğitim verilebilir.
- Değer eğitiminde aile katılımı etkinlikleri gerçekleştirilirken okul ve aile arasında iletişimin hızlı ve kolay olması sağlanabilir.
- Üniversitelerin lisans programlarında değer eğitiminde aile katılımına yönelik zorunlu ya da seçmeli derslere yer verilebilir.

5.3.2. Yapılacak araştırmalara yönelik öneriler

- Değer eğitiminde aile katılımıyla gerçekleştirilecek etkinlikler hakkında ailelerin, öğrencilerin görüş ve önerileri alınabilir.
- Sosyal Bilgiler dersi değer eğitimi etkinliklerine aile katılımına ilişkin deneme modelinde araştırmalar gerçekleştirilebilir.
- Sosyal Bilgiler dersi değer eğitimi etkinliklerine aile katılımının nasıl gerçekleştirilebileceğine ilişkin eylem araştırması gerçekleştirilebilir.

- 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı ve Sosyal Bilgiler ders kitapları değer eğitiminde aile katılımı bakımından değerlendirilebilir.
- Değer eğitiminde aile katılımının farklı dersler kapsamında uygulanmasına ilişkin çeşitli araştırmalar gerçekleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Akbaş, O. (2004). *Türk Milli eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının ilköğretim II. kademedeki gerçekteşme derecesinin değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Akbaş, O. (2015). Sosyal Bilgilerde değerler ve öğretime. B. Tay ve A. Öcal (Ed.). *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretime* içinde (s. 343-370). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Akpınar, B. ve Özdaş, F. (2013). İlköğretimde değer eğitimine ilişkin öğretmen görüşleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(2), 105-113.
- Aksu, F. ve Karaçöp, A. (2015). Öğrencilerin ev temelli fen öğrenme etkinliklerine aile katılımı. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 456-476.
- Aktamış, H. (2017). Determining the factors that influence parents' views about science and technology. *Research in Science & Technological Education*, 35(2), 169-182.
- Aktepe, V. (2016). Ailede değerler eğitimi ve program ihtiyacı. R. Turan ve K. Ulusoy (Ed.). *Farklı Yönleriyle Değerler Eğitimi* içinde (s. 77-94). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Alabay, E. ve Ersal , H. (2020). Sınıflarında farklı kültürden çocuk olan okul öncesi öğretmenlerinin uyguladıkları eğitim programına ilişkin görüşlerin incelenmesi. *Sinop Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 107-134.
- Albez, C. ve Ada, ř. (2017). Okul-aile ortaklığı: Güçlükler, beklentiler, gereksinimler, öneriler. *Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi*, 5(2), 1-18.
- Aral, N., Kandır, A. ve Can Yaşar, M. (2000). *Okul öncesi eğitim*. İstanbul: Ya-Pa Yayıncılık.
- Arın, D. (2006). *Sosyal Bilgiler dersinde güncel olayların kullanımının öğrenci başarısı ve hatırda tutma düzeyine etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Arslan, Ü. ve Nural, E. (2004). Okul öncesi eğitiminde okul-aile iş birliğinin önemi. *Milli Eğitim Dergisi*, 162, 99-108.
- Aslan, S. (2016). Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin değerler eğitimi ile ilgili görüşlerinin incelenmesi. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 7(25), 203-227.

- Aslanargun, E. (2007). Okul-aile işbirliği ve öğrenci başarısı üzerine bir tarama çalışma. *Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18, 119-135.
- Aydoğan, Y. (2006). Ev ortamının çocuğun gelişimine göre düzenlenmesi. *Aile ve Toplum Dergisi*, 10(10), 27-33.
- Aydoğan, Y. (2021). Okul öncesi eğitim programlarında aile katılımı. T. G. Yıldız (Ed.). *Aile Eğitimi ve Katılımı* içinde (s. 103-135). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Bacanlı, H. (2006). *Duyuşsal davranış eğitimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Bacanlı, H. (2021). *Eğitim psikolojisi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Bagozzi, R., Sekerka, L., Hill, V. ve Sguera, F. (2013). The role of moral values in instigating morally responsible decisions. *The Journal of Applied Behavioral Science*, 49(1), 69-94.
- Bartan, M. ve Aydemir Özalp, T. (2019). Okul öncesi öğretmen adaylarının etkinlik planlarında aile katılımı boyutunun incelenmesi. *Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(4), 21-30.
- Bayraktar, V., Güven, G. ve Temel, F. (2016). Okul öncesi kurumlarda görev yapan öğretmenlerin aile katılım çalışmalarına yönelik tutumlarının incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(2), 755-770.
- Berger, E. H. (1991). Parent involvement: Yesterday and today. *The Elementary School Journal*, 91(3), 209-219.
- Berger, E. H. ve Riojas Cortez, M. (2015). *Parents as partners in education: Families and schools working together*. Boston: Pearson.
- Berk, N. A. (2015). Okul dışı Sosyal Bilgiler öğretiminde sivil toplum kuruluşları. A. Şimşek ve S. Kaymakçı (Ed.). *Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (s. 327-344). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Bilaloğlu, R. ve Arnas, Y. (2019). Okul öncesi eğitimde aile katılımı engelleri ve süreçte karşılaşılan sorunlar. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34(3), 804-823.
- Biter, M. (2019). Sosyal Bilgiler dersinde eğitsel oyunlarla değerler eğitimi: Bir eylem araştırması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Bower, H. A. ve Griffin, D. (2011). Can the Epstein model of parental involvement work in a high-minority, high-poverty elementary school? A case study. *Professional School Counseling*, 15(2), 77-87.
- Camarero-Figuerola, M., Duenas, J.-M. ve Renta-Davids, A.-I. (2020). The relationship between family involvement and academic variables: A systematic review . *Research in Social Sciences and Technology*, 5(2), 57-71.
- Can, Ö. (2008). *Dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler dersinde değerler eğitimi uygulamalarına ilişkin görüşleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Castro, D., Bryant, D., Peisner-Feinberg, E. ve Skinner, M. (2004). Parent involvement in Head Start Programs: The role of parent, teacher and classroom characteristics. *Early Childhood Research Quarterly*, 19(3), 413-430.
- Coleman, M. ve Churchill, S. (2012). Challenges to family involvement. *Childhood Education*, 73(3), 144-148.
- Connolly, S. ve Penn-Edwards, S. (2005). Teaching values education: An intrinsic case study. *Centre for Applied Language, Literacy & Communication Studies*, 2, 13-25.
- Cömert, D. ve Güleç, H. (2005). Okulöncesi eğitim kurumlarında aile katılımının önemi: Öğretmen-aile-çocuk ve kurum. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 131-145.
- Creswell, J. W. (2021). *Nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çağdaş, A. ve Seçer, Z. (2006). *Anne-baba eğitimi*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Çalışkan, H. ve Yıldırım, Y. (2022). *Okul dışı ortamlarda değerler eğitimi*. Ankara.
- Çamlıbel Çakmak, Ö. (2010). Okul öncesi eğitim kurumlarında aile Katılımı. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(20), 1-17.
- Çankırlı, A. (2015). *Ailede ve okulda değerler eğitimi*. İstanbul: Zafer Yayınları.
- Çelenk, S. (2003). Okul-aile iş birliği ile okuduğunu anlama başarısı arasındaki ilişki. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(24), 34-39.
- Çelik, S. (2021). İlköğretimde okul-aile işbirliğinin geliştirilmesi: Beklentiler, sorunlar ve çözüm önerileri. *Uluslararası Ders Kitapları ve Eğitim Materyalleri Dergisi*, 4(1), 38-50.

- Çengelci, T. (2010). *İlköğretim beşinci sınıf Sosyal Bilgiler dersinde değerler eğitiminin gerçekleştirilmesine ilişkin bir durum çalışması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Çengelci, T. (2013). Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin sınıf dışı öğrenmeye ilişkin görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(3), 1823-1841.
- Çıkar, İ. (2019). *İlkokul ve ortaokul düzeyinde aile katılımının veli görüşleri doğrultusunda incelenmesi: Van ili örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Demircan, A. N. (2012). *Ortaöğretim okullarında aile katılımı: Ölçek uyarlaması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kastamonu: Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Demircioğlu, İ. H. (2006). Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının sosyal bilimler hakkında görüşleri. *Bilig/Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 36, 113-124.
- Deveci, H. (2002). *Sosyal Bilgiler dersinde probleme dayalı öğrenmenin öğrencilerin derse ilişkin tutumlarına, akademik başarılarına ve hatırlama düzeylerine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Deveci, H. (2007). Sosyal Bilgiler dersinde güncel olayların öğretimine ilişkin öğretmen görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(1), 417-451.
- Deveci, H. (2008). Learning from parents and learning with parents in social studies. *World Applied Sciences Journal*, 3(5), 715-724.
- Deveci, H. (2008). Sosyal Bilgilerde bilgi, beceri ve değerlerin kazandırılması. Ş. Yaşar (Ed.). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (s. 187-206). Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Deveci, H. (2014). Hayat Bilgisi öğretiminde aile katılımı. B. Tay (Ed.). *Hayat Bilgisi Öğretimi* içinde. Ankara: Maya Yayıncılık.
- Deveci, H., Belet, D. ve Türe, H. (2013). Dede Korkut hikâyelerinde yer alan değerler. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(46), 294-321.
- Deveci, H. ve Çengelci Köse, T. (2019). Değer eğitiminde güncel olaylar ile belirli Gün ve haftalardan yararlanma. R. Turan ve K. Ulusoy (Ed.). *Farklı Yönleriyle Değerler Eğitimi* içinde (s. 191-210). Ankara: Pegem Yayıncılık.

- Deveci, H. ve Eryılmaz, Ö. (2016). Öğretmen adaylarının sosyal sorumluluk projesine katılımlarına ilişkin görüşleri lets do it Türkiye örneği. *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(9), 163-185.
- Deveci, H. ve Selanik Ay, T. (2009). İlköğretim öğrencilerinin günlüklerine göre günlük yaşamda değerler. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1(6), 167-181.
- Deveci, H. ve Selanik Ay, T. (2014). Sosyal Bilgiler dersinde çocuktan çocuca öğretim yaklaşımına ilişkin öğretim uygulaması. *İlköğretim Online Dergisi*, 13(1), 1-16.3
- Dilmaç, B. (1999). İlköğretim öğrencilerine insani değerler eğitimi verilmesi ve ahlâki olgunluk ölçeği ile eğitimin sınanması. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Dinç, B. (2011). Eğitime ailenin katılımı. E. A. Küçükyılmaz (Ed.). *Okul, Aile ve Çevre İşbirliği* içinde (s. 55-74). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Doğanay, A. (2002). Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler öğretimi. C. Öztürk ve D. Dilek (Ed.). *Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (s. 15-46). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Doğanay, A. (2008). Çağdaş Sosyal Bilgiler anlayışı ışığında yeni Sosyal Bilgiler programının değerlendirilmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(2), 77-96.
- Doğanay, A. (2012). Değerler eğitimi. C. Öztürk (Ed.). *Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (s. 225-256). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Driessen, G., Smit, F. ve Slegers, P. (2005). Parental involvement and educational achievement. *British Educational Research Journal*, 31(4), 509-532.
- Dündar, Ş. (2008). *İlköğretim Sosyal Bilgiler dersi öğrenme ortamlarının yapılandırmacı özellikler açısından değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Edgington, W. D. (2002). To promote character, use literature for children and adolescents. *The Social Studies*, 93(3), 113-116.
- Eggen, P. ve Kauchak, D. (1997). *Educational psychology windows on classrooms*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Ekiz, D. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ekşi, H. ve Katılmış, A. (2020). *Karakter ve değerler eğitimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.

- Eliason, C. ve Jenkins, L. (2003). *A practical guide early childhood curriculum*. New Jersey Columbus : Merrill Prentice Hall Upper Saddle River.
- Epstein, J. L. (2008). Improving family and community involvement in secondary schools. *Education Diggest*, 73(6), 9-12.
- Epstein, J. L. (2019). *Okul, aile ve toplum işbirliği*. Ç. Apaydın (Çev. Ed.). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Erdoğan, Ç. ve Demirkasımoğlu, N. (2010). Ailelerin eğitim sürecine katılımına ilişkin öğretmen ve yönetici görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi*, 16(3), 399-431.
- Sözer, E. ve Deveci, H. (2007). Sosyal Bilgiler dersinde aile katılımı ve çeşitli uygulama örnekleri. *VI. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu*'nda sunulan bildiri. 185-190, Eskişehir.
- Ersoy, Ö. (2003). Aile katılım çalışmaları. E. Ömeroğlu (Ed.). *36-72 Aylık Çocuklar için Yıllık Plan Örnekleri ve Aile Katılım Çalışmaları* içinde (s. 116-229). İstanbul: Morpa Kültür Yayıncılık.
- Ersoy, F. (2020). Sosyal Bilgiler eğitiminde aile katılımı. A. Karaçöp (Ed.). *Teori ve Uygulamalarıyla Eğitimde Aile Katılımı* içinde (s. 259-295). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Ersoy, A. F. ve Ünüvar, P. (2019). *Karakter ve değerler eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Fan, X. ve Chen, M. (2001). Parental involvement and students' academic achievement: A meta-analysis. *Educational Psychology Review*, 13(1), 1-22.
- Finders, M. ve Lewis, C. (1994). Why some parents don't come to school. *Educational Leadership*, 51(8), 50-54.
- Foran, A. (2008). An outside place for Social Studies. *Canadian Social Studies*, 41(1), 1-9.
- Frydaki, E. (2009). Values in teaching and teaching values: A review of theory and research, including the case of Greece. *Mediterranean Journal of Educational Studies*, 14(1), 109-128.
- Garcia, J. ve Michaelis, J. U. (2001). *Social Studies for children (a guide to basic instruction)*. USA: Allyn & Bacon A Person Education Company.
- Glesne, C. (2020). *Nitel araştırmaya giriş* . Ankara: Anı Yayıncılık.

- Gökdemir, S. (2019). *7.sınıf Sosyal Bilgiler dersinde türkülerle değerler eğitimi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Görür, E. (2020). *Okul öncesi dönemde uygulanan aile katılımı etkinlikleri hakkında öğretmen görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Bahçeşehir Üniversitesi.
- Gözel, Ü. (2018). *Hayat Bilgisi dersi öğretim programının değerler eğitimi açısından öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gültekin, M. ve Kılıç, Z. (2014). İlköğretimde çocuğu olan ailelerin çocuklarının eğitim ve öğretiminde karşılaştıkları sorunlar ve eğitim gereksinimleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 18(2), 85-111.
- Gümüşeli, A. İ. (2004). Ailenin katılım ve desteğinin öğrenci başarısına etkisi. *Özel Okullar Birliği Dergisi*, 2(6), 14-17.
- Gündoğdu, S. (2021). Okul öncesi öğretmenlerinin uzaktan eğitim sürecinde uyguladıkları aile katılım çalışmalarının incelenmesi. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 17(35), 1849-1874.
- Gürdoğan Bayır, Ö., Çengelci Köse, T. ve Deveci, H. (2016). Sınıf öğretmeni adaylarına göre ilkokullarda değer eğitimi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(3), 317-339.
- Hohmann, M. ve Weikart, D. P. (2000). *Küçük çocukların eğitimi*. İstanbul: Hisar Eğitim Vakfı Yayınları.
- Hornby, G. (2011). *Parental involvement in childhood education*. New York: Springer.
- Huitt, W. (2004). *Values educational psychology interactive*. Valdosta, GA: Valdosta State University.
- Hung, C.-L. (2007). Family, schools and taiwanese children's outcomes. *Educational Research*, 49(2), 115-125.
- İflazoğlu Saban, A. ve Şeker, M. (2010). İlköğretim 5.sınıf öğrencilerinin performans görevlerindeki başarıları ile ailelerinin eğitim-öğretim çalışmalarına katılım düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(3), 361-390.

- İşmen, E. ve Yıldız, A. (1996). Okulöncesi dönemde aile-okul iş birliği ve ebeveynin eğitime katılımı. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 8, 30-32.
- Jeynes, W. H. (2005). A meta-analysis of the relation of parental involvement to urban elementary school student academic achievement. *Urban Education*, 40(3), 237-269.
- Kabapınar, Y. (2019). *Kuramdan uygulamaya Sosyal Bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Kaçan, M., Kimzan, İ., Yıldız, T. G. Ve Çağdaş, A. (2019). Öğretmen ve ebeveynlerin aile katılımını etkileyen etmenlere yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Eğitim Kuram ve Uygulama Araştırmaları Dergisi*, 5(3), 370-381.
- Kan, Ç. (2010). Sosyal Bilgiler dersi ve değerler eğitimi. *Milli Eğitim Dergisi*, 40(187), 138-145.
- Karaçöp, A. (2020). *Teori ve uygulamalarıyla eğitimde aile katılımı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Katılmış, A. (2010). *Sosyal Bilgiler derslerindeki bazı değerlerin kazandırılmasına yönelik bir karakter eğitimi programının geliştirilmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Katılmış, A. ve Balcı, A. (2017). Coğrafya öğretmeni adaylarının değerler eğitimine yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 35, 1-12.
- Kaya, E. ve Öner, G. (2017). 100. yaşındaki Sosyal Bilgiler dersini sosyalleşme ve toplu öğretim ekseninde yeniden düşünmek. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 1-25.
- Keçeli Kaysılı, B. (2008). Akademik başarının artırılmasında aile katılımı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 9(1), 69-86.
- Keleş, O. ve Dikici Sığırtmaç, A. (2016). Validity and reliability study of identifying parent involvement strategies scale for pre-school teachers. *Euroasian Academy of Sciences Euroasian Education and Literature Journal*, 6, 49-58.
- Keskin, Y. (2008). *Türkiye'de Sosyal Bilgiler öğretim programlarında değerler eğitimi: Tarihsel gelişim, 1998 ve 2004 programlarının etkililiğinin araştırılması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Kılıç, E. (2020). *Sosyal Bilgiler öğretiminde animasyonlarla değerler eğitiminin etkililiği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kılıçoğlu, G. (2014). Sosyal Bilgiler tanımı, dünyada ve ülkemizde gelişimi ve önemi. M. Safran (Ed.). *Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (s. 3-16). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Kınacı, M. K. (2018). *Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının değerler eğitimine ve Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan değerlere yönelik görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Knafo, A. (2003). Authoritarians, the next generation: Values and bullying among adolescent children of authoritarian fathers. *Analyses of Social Issues and Public Policy*, 3(1), 199-204.
- Koçak, Y. (1991). Okul-aile iletişiminin engelleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(6), 129-133.
- Köylü, M. (2019). *Teoriden pratiğe değerler eğitimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Kurtdede Fidan, N. (2019). Değer eğitimi yaklaşımları. A. F. Ersoy ve P. Ünüvar (Ed.). *Karakter ve Değerler Eğitimi* içinde (s. 85-113). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kurtuldu, B. S. (2010). *Okulöncesi eğitiminde okul aile ilişkilerinde yaşanan sorunların öğretmen ve veli görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kutlu Abu, N. ve Kayar, Z. (2020). Okul öncesi öğretmenlerinin aile katılımına yönelik görüşlerinin derinlemesine incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 54, 156-183.
- Küçükyılmaz, E. A. (2011). Okul-aile iş birliğinde okula ve aileye düşen görev ve sorumluluklar. E. A. Küçükyılmaz (Ed.). *Okul, Aile ve Çevre İş Birliği* içinde (s. 37-53). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Lam, B. ve Ducreux, E. (2013). Parental influence and academic achievement among middle school students: Parent perspective. *Journal of Human Behavior in the Social Environment*, 23(5), 579-590.

- Lau, E. Y. H., Li, H. ve Rao, N. (2011). Parental involvement and children's readiness for school in China. *Educational Research*, 53(1), 95-113.
- Lawson, M. A. (2003). School-family relations in context: Parent and teacher perceptions of parent involvement. *Urban Education*, 38(1), 77-133.
- Lickona, T. (2009). *Education for character: How our schools can teach respect and responsibility*. New York: Bantam.
- Lindberg, E. N. (2014). Eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerinin aile katılımı ile ilgili görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 14(4), 1-23.
- Lovat, T. (2005). Values education and teachers' work: A quality teaching perspective. *Australian Government Department of Education Science and Training*, 1-13.
- MEB. (2018). <https://www.meb.gov.tr/belirli-gun-ve-haftalar-cizelgesi/> adresinden alındı.
- MEB. (2018). Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı. <http://mufredat.meb.gov.tr/> adresinden alındı.
- Mendoza, R. (2021). *Family involvement in the classroom*. Unpublished Master's Thesis. San Marcos: California State University.
- Merriam, S. B. (2015). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber* (Çeviri Editörü: Selahattin Turan). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Miedel, W. ve Reynolds, A.J. (1999). Parentin volvement in early intervention for disad vantage dchildren. *Journal Of Scholl Psychology*, (37), 379-402.
- Mohamad, N., Sihes, A., Bohari, N. ve Uda, A. (2020). A systematic review: Teacher's roles in implementing values education. *International Journal of Psychosocial Rehabilitation*, 11(12), 761-782.
- Morrison, G. S. (2003). *Fundamentals of early childhood education*. New Jersey: Ohio.
- Naylor, D. T. ve Diem, R. A. (1987). *Elementary and middle school Social Studies*. New York: Random House.
- Ogelman, H. G. (2014). Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımı çalışmaları: Denizli ili örneği. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17, 259-284.

- Oğuz, M. A. (2010). *Ortaöğretim coğrafya derslerinde ev ödevlerine yönelik öğretmen görüşleri (Yozgat ili örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Okore, M. (2007). *How teachers understand, respond to, and implement values education in Kenyan schools*. Unpublished Doctoral Thesis. South Africa: University of Pretoria.
- Otto, B. (2018). *Language development in early childhood*. New Jersey: Pearson Merrill.
- Öğretici, B. (2011). *İlköğretim 6.sınıf Sosyal Bilgiler derslerinde değerler eğitime yönelik uygulamalarının etkililiğinin araştırılması*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ömeroğlu, E. ve Can Yaşar, M. (2005). Okul öncesi eğitim kurumlarında ailenin eğitime katılımı. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim Dergisi*, 62.
- Ömeroğlu, E. ve Kandır, A. (2006). *Yıllık plan örnekleri ve aile katılım çalışmaları*. İstanbul: Morpa Kültür Yayıncılık.
- Ömeroğlu, E., Yazıcı, Z. ve Dere, H. (2003). Okul öncesi eğitim kurumlarında ebeveynin eğitime katılımı. M. Sevinç (Ed.). *Erken Çocuklukta Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar* içinde (s. 440-446). İstanbul: Morpa Kültür Yayıncılık.
- Özbay, E. Ü. (2021). Okul öncesi eğitimde ailenin yeri ve önemi. T. G. Yıldız (Ed.). *Aile Eğitimi ve Katılımı* içinde (s. 89-98). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Öztürk, C. (2012). *Sosyal Bilgiler öğretimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Öztürk, T. (2015). Okul dışı Sosyal Bilgiler öğretiminde ev ödevleri. A. Şimşek ve S. Kaymakçı (Ed.). *Okul Dışı Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (s. 345-364). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Pala, F. (2018). 7.sınıf Sosyal Bilgiler dersi yaşayan demokrasi ünitesinde geçen kavram anlaşılma düzeyi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 3(1), 22-36.
- Poyraz, H. ve Dere, H. (2011). *Okulöncesi eğitimin ilke ve yöntemleri*. Anı Yayıncılık.
- Prencipe, A. (2001). *Children's reasoning about the teaching of values*. Toronto.
- Pudelko, C. ve Boon, H. (2014). Relations between teachers' classroom goals and values: A case study of high school teachers in far North Queensland, Australia. *Australian Journal of Teacher Education*, 39(8), 12-36.

- Ross, G. L. (2018). *Kansas city, Missouri, inner city schools' parent involvement policy, practices and accreditation problems*. Unpublished Doctoral Thesis. Minneapolis: Public Policy and Administration Faculty, Walden University.
- Sağlam, H. İ. (2020). *Bir değer ve eğitim merkezi olarak aile*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Saputri, R. ve Marzuki, M. (2021). The role of parents and society in values education and civic education. *Jurnal Civics*, 18(2), 268-275.
- Savage, T. V. ve Armstrong, D. G. (1996). *Effective teaching in elementary Social Studies*. Columbus: Pearson Merrill Prentice Hall.
- Seefeldt, C. (2004). *Social Studies for the preschool/primary child*. Columbus: Pearson Merrill Prentice Hall.
- Selanik Ay, T. (2010). *Sosyal Bilgiler dersinde yerel toplum çalışmalarından yararlanma: Bir eylem araştırması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Selanik Ay, T. ve Aydoğdu, B. (2016). Sınıf öğretmenlerinin aile katılımına yönelik görüşleri. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(23), 562-590.
- Sönmez, V. (2010). *Sosyal Bilgiler öğretimi ve öğretmen kılavuzu*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sözer, E. (2008). Sosyal Bilgiler dersinin tanımı, kapsamı ve ilköğretim programındaki yeri. Ş. Yaşar (Ed.). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi* içinde (s. 41-55). Eskişehir: Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- Stern, J. (2003). *Involving parents*. London: Continuum.
- Şad, S. ve Gürbüzürk, O. (2013). İlköğretim birinci kademe öğrenci velilerinin çocuklarının eğitimine katılım düzeyleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(2), 993-1011.
- Şahin, T. (2013). Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının değerler eğitimi öz-yeterliliklerinin incelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Şahin Tezel, F. ve Ünver, N. (2005). Okul öncesi eğitim programlarına aile katılımı. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(1), 23-30.

- Şanlı, M. ve Köç, A. (2021). Orhun Abidelerinde Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında yer alan ortak değerler. *Sosyal Bilgilerde Yenilikçi Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 48-68.
- Şen, M. (2021). Ev ve ev dışındaki ortamlarda öğrenme etkinlikleri. T. G. Yıldız (Ed.). *Aile Eğitimi ve Katılımı* içinde (s. 193-215). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Şengül, S. (2021). *6. Sınıf öğrencilerinin, veli ve öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde aile katılımına yönelik görüşleri: Çoklu durum çalışması örneği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Taşdemir, A., Kuş, Z. ve Kartal, T. (2012). Out-of-the-school learning environments in values education: Science centres and museums. *Procedia- Social and Behavioral Sciences*, 46, 2765-2777.
- Tay, B. (2020). Okul dışı öğrenme çevrelerinde değer eğitimi. S. Z. Genç ve A. Beldağ (Ed.). *Karakter ve Değer Eğitimi* içinde (s. 207-236). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Tay, B. ve Ulusoy, K. (2021). Sosyal Bilgilerde değer eğitimi. R. Turan ve H. Akdağ (Ed.). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımla-II* içinde (s. 60-72). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Tay, B. ve Yıldırım, K. (2009). Sosyal Bilgiler dersinde kazandırılması amaçlanan değerlere ilişkin veli görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(3), 1499-1542.
- Temel, F. (2020). *Aile eğitimi ve erken çocukluk eğitiminde aile katılım çalışmaları*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Temel, F., Aksoy, A. ve Kurtulmuş, Z. (2020). Erken çocukluk eğitimde aile katılım çalışmaları. F. Temel (Ed.). *Aile Eğitimi ve Erken Çocukluk Eğitiminde Aile Katılım Çalışmaları* içinde (s. 267-298). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Thornberg, R. (2008). The lack of professional know ledge in values education. *Teaching and Teacher Education*, 24(7), 1791-1798.
- Tösten, R. (2020). Okul dışı eğitim ve öğrenme. A. Küçüköğlü ve H. İ. Kaya (Ed.). *Kuramdan Uygulamaya Okul Dışı Öğrenme Ortamları* içinde (s. 8-9). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Turan, R. ve Ulusoy, K. (2019). *Farklı yönleriyle değerler eğitimi*. Ankara: Pegem Yayıncılık.

- Tümekaya, S. (2017). Velilerin okulda eğitime katılım türlerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26(2), 83-98.
- Türe, H. (2018). *Sosyal Bilgiler dersinde aile katılımına dayalı etkinliklerden yararlanma: Bir eylem araştırması*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Türe, H. ve Deveci, H. (2017). Aileden çocuğa Sosyal Bilgiler eğitimi: Uygulama örneği. *Türk Akademik Yayınlar Dergisi*, 1(1), 5-21.
- Ünüvar, P. (2010). Aile katılımı çalışmalarına yönelik ebeveyn ve öğretmen görüşlerinin karşılaştırılması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 18(3), 719-730.
- Veugelers, W. (2000). Different ways of teaching values. *Educational Review*, 52(1), 37-46.
- Waanders, C., Mendez, J. ve Downer, J. (2005). Parent characteristics, economic stress and neighborhood context as predictors of parent involvement in preschool children's education. *Journal of School Psychology*, 45(6), 619-636.
- Walhof, S. (2016). *Parent involvement in the middle school*. Unpublished Master Thesis. Iowa: Department of Education, Dort College.
- Whitney, I. B. (1986). *The status of values education in the middle and junior high schools of Tennessee*. Unpublished Doctoral Thesis. United States: Tennessee University.
- Wilder, S. (2014). Effects of parental involvement on academic achievement: A metasynthesis. *Educational Review*, 66(3), 377-397.
- Wright, T. (2009). *Parent and teacher perceptions of effective parental involvement*. Unpublished Doctoral Thesis. Lynchburg: The Faculty and School of Education, Liberty University.
- Yapıcı, Ş. (2010). Türk toplumunda aile ve eğitim ilişkisi. *Turkish Studies*, 5(4), 1544-1570.
- Yaylacı, A. F. (1999). *İlköğretim okullarında ailenin okula katılımı (Ankara ili örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

- Yazar, A., Çelik, M. ve Kök, M. (2008). Aile katılımının okul öncesi eğitimde ve 2006 okul öncesi eğitim programındaki yeri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(2), 233-243.
- Yazar, T. ve Yanpar Yelken, T. (2011). Değerler eğitiminin iyileştirilmesi ile ilgili öğretmen görüşlerinin belirlenmesi ve bir program modülü örneğinin geliştirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(38), 79-98.
- Yazar, T. ve Erkuş, S. (2013). Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programındaki değerler eğitimine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 196-211.
- Yazıcı, K. (2006). Değerler eğitimine genel bir bakış. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 19, 499-522.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, T. G. (2021). *Aile eğitimi ve katılımı*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Zembat, R. ve Unutkan, Ö. (1999). *Okulöncesinde çocuğun gelişiminde aile katılımının önemi*. İstanbul: Ya-Pa Yayıncılık.

EKLER

EK-1. Anadolu Üniversitesi Etik Kurulu Araştırma Onayı

Eğitim Bil. Ens.

Evrak Kayıt Tarihi: 13.04.2021 Protokol No: 59778

Tarih: 27.04.2021

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERÎ BİLİMLER BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU
KARAR BELGESİ

ÇALIŞMANIN TÜRÜ:	Yüksek Lisans Tez Çalışması
KONU:	Eğitim Bilimleri
BAŞLIK:	Sosyal Bilgiler Dersi Değer Eğitimi Etkinliklerinde Aile Katılımı: Öğretmen Görüşleri ve Uygulamaları
PROJE/TEZ YÜRÜTÜCÜSÜ:	Prof. Dr. Handan DEVECİ
TEZ YAZARI:	Merve Nur BALLI
ALT KOMİSYON GÖRÜŞÜ:	-
KARAR:	Olumlu

EK-2. Eskişehir İl Millî Eğitim Müdürlüğü Araştırma İzni

T.C.
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-88074293-605.01-25844519
Konu : Merve Nur BALLI'nın Araştırma İzni

01.06.2021

ANADOLU ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Genel Sekreterlik Yazı İşleri Müdürlüğü)

- İlgi : a) Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 21.01.2020 tarihli ve 1563890 (2020/2) sayılı "Araştırma Uygulama İzni" Genelgesi,
b) 24.05.2021 tarihli ve 71795 sayılı yazımız,
c) Valilik Makamının 28.05.2021 tarihli ve 25715744 sayılı oluru.

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Merve Nur BALLI'nın, Prof. Dr. Handan DEVECİ danışmanlığında "Sosyal Bilgiler Dersi Değer Eğitimi Etkinliklerinde Aile Katılımı: Öğretmen Görüşleri ve Uygulamaları" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasına ilişkin ilgi (b) yazımız ile istenilen araştırma izni talebi incelenmiş, uygun görülmüş ve valilik makamından alınan ilgi (c) oluru ekte gönderilmiş olup, Bakanlığımızın ilgi (a) Genelgesininin 25 inci maddesi gereği çalışmada ekteki imzalı ve mühürlü ölçme araçlarının kullanılması hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Hakan CİRİT
İl Millî Eğitim Müdürü

Ek:

- 1-İlgi (c) Valilik Oluru (1 Sayfa)
- 2-Araştırma ve Değerlendirme Formu (2 Sayfa)
- 3-Ölçme Araçları (2 Sayfa)

T.C.
ESKİŞEHİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 88074293/605.01/7610982
Konu : Araştırma Projesi

15.04.2018

VALİLİK MAKAMINA

İlg: Anadolu Üniversitesi Genel Sekreterlik Yarı İşleri Müdürlüğü' nün 27.03/2018 tarih ve E.37129 sayılı yazısı.

İlgî yazı ile; Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı öğrencisi Salih EROĞLU' nun "Sosyal Bilgiler Dersine Girişimcilik Becerisi Kazandırılmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri ve Öğrencilerin Girişimcilik Düzeylerinin Belirlenmesi" başlıklı uygulama çalışması Araştırma İzin Komisyonu tarafından incelenmiş ve komisyon tarafından sakınca görülmediği tespit edilmiş olup, komisyon tarafından belirtilen okullarda yukarıda adı geçen projenin gerçekleştirilmesi uygun görülmektedir.

Makamlarınıza da uygun görülmesi halinde takdirlerinize arz ederim.

Barış HANCI
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

OLUR
.../04/2018

Necmi ÖZEN
Vali a.
İl Millî Eğitim Müdürü

EK:
Araştırma Değerlendirme Formu (1 sayfa)

ESKİŞEHİR
İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ
ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN

Adı Soyadı	Merve Nur Ballı
Kurumu / Üniversitesi	Anadolu Üniversitesi
Araştırma Yapılacak Eğitim Kurumu ve Kademesi	Eskişehir’de bulunan Resmi Ortaokullar
Araştırmanın Konusu	Sosyal Bilgiler Dersi Değer Eğitimi Etkinliklerinde Aile Katılımı: Öğretmen Görüşleri ve Uygulamaları
Üniversite / Kurum Onayı	Var
Araştırma / Proje / Ödev / Tez Önerisi	Yüksek Lisans Tezi
Veri Toplama Araçları	1. Öğretmen Görüşme Formu (1 Sayfa) 2. Öğretmen Gönüllü Katılım Formu (1 Sayfa)
Görüş İstenecek Birimler	-

KOMİSYON GÖRÜŞÜ

İlgi: Millî Eğitim Bakanlığının 21.01.2020 tarih ve 81576613 sayılı 2020/2 Nolu Genelge Kapsamında Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri Genelgesi. Genelgenin ilgili maddeleri gereğince yapılan incelemede 2020–2021 öğretim yılını aksatmayacak şekilde uygulanmasında sakınca yoktur.	
Komisyon Kararı	KABUL (oy birliği ile)
(Varsa) Muhalif Üyenin Adı ve Soyadı	Gerekçesi :

KOMİSYON

27/5/2021

ANKET VE ARASTIRMA IZIN KOMISYONU ARASTIRMA ON INCELEME FORMU

Adı Soyadı : Merve Nur Ballı

Kurumu : Anadolu Üniversitesi

Konu : Sosyal Bilgiler Dersi Değer Eğitimi Etkinliklerinde Aile Katılımı Öğretmen Görüşleri ve Uygulamaları

Tarih : 27/5/2021

MEB 21.01.2020 tarih ve 81576613 sayılı 2020/2 Nolu Genelge

Kapsamında Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinlerinde Dikkat Edilecek Hususlar

	Uygun	Uygun Değil	Açıklama
Anayasa, Millî Eğitim Temel Kanunu ve Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçlarına uygunluğu,	X		
Millî ve manevî değerlere uygunluğu,	X		
Kişilik haklarına uygunluğu (kişisel bilgiler istenilmemeli, ad-soyad vb.),	X		
Cinsiyet, din, dil ve ırk gibi farklılıkları istismar etmeme durumu,	X		
İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ve uluslararası bağlayıcılığı olan diğer belgelerce suç kabul edilen hususları içermemesi,	X		
Kişisel ve ailevi mahremiyetini ifşa eden sözler, ifadeler, resimler ve simgeler yer almaması,	X		
Veri toplama araçlarında kişi, kurum ve kuruluşlara yönelik reklam veya tanıtım gibi ifade ve öğeler yer almaması,	X		
Araştırma özensiz ile veri toplama araçlarının tamamının idareye sunulması,	X		
Araştırma, veri toplama araçlarının okul ve kurumlarda uygulanması, eğitim-öğretim faaliyetini aksatmaması için ilk ve ikinci yarıyılın bitimine en az üç hafta kalıncaya kadar yapılması,	X		
Uygulamanın sadece Eskişehir ilinde yapılmasıdır.	X		

Komisyon Üyeleri

	Uygun	Uygun Değil	İmza
	X		
	X		
	X		

EK-3. Öğretmen Gönüllü Katılım Formu

Bu çalışma, “Sosyal Bilgiler Dersi Değer Eğitimi Etkinliklerinde Aile Katılımı: Öğretmen Görüşleri ve Uygulamaları” başlıklı bir araştırma olup Sosyal Bilgiler dersi değer eğitimi etkinliklerinde aile katılımına ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerini ve uygulamalarını belirleme amacını taşımaktadır. Çalışma, Prof. Dr. Handan Deveci ve Merve Nur Ballı tarafından yürütülmekte ve sonuçları ile Sosyal Bilgiler dersinde değer eğitiminde aile katılımının sağlanmasında öğretmen görüşlerinden yararlanılarak Sosyal Bilgiler eğitiminin gelişimine katkı sağlayacaktır. Bu çalışmaya katılımınız gönüllülük esasına dayanmaktadır.

- Çalışmanın amacı doğrultusunda, ses kayıt cihazı ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılarak sizden veriler toplanacaktır.
- Araştırmada katılımcıların isimleri gizli tutulacaktır.
- Araştırma kapsamında toplanan veriler, sadece bilimsel amaçlar doğrultusunda kullanılacak, araştırmanın amacı dışında ya da bir başka araştırmada kullanılmayacak ve gerekmesi halinde, sizin (yazılı) izniniz olmadan başkalarıyla paylaşılmayacaktır.
- İstemeniz halinde sizden toplanan verileri inceleme hakkınız bulunmaktadır.
- Sizden toplanan veriler sanal veri depolama yöntemi ile korunacak ve araştırma bitiminde arşivlenecek veya imha edilecektir.
- Veri toplama sürecinde/süreçlerinde size rahatsızlık verebilecek herhangi bir soru/talep olmayacaktır. Yine de katılımınız sırasında herhangi bir sebepten rahatsızlık hissederseniz çalışmadan istediğiniz zamanda ayrılabilirsiniz. Çalışmadan ayrılmanız durumunda sizden toplanan veriler çalışmadan çıkarılacak ve imha edilecektir.

Gönüllü katılım formunu okumak ve değerlendirmek üzere ayırdığınız zaman için teşekkür ederim.

Araştırmacı Adı: Merve Nur Ballı

E-mail:

Bu çalışmaya tamamen kendi rızamla, istediğim takdirde çalışmadan ayrılabileceğimi bilerek verdiğim bilgilerin bilimsel amaçlarla kullanılmasını kabul ediyorum.

Katılımcı Ad ve Soyadı:

İmza:

Tarih:

EK-4. Öğretmen Görüşme Formu

Sayın Sosyal Bilgiler Öğretmeni,

Öncelikle görüşme için zaman ayırmanıza teşekkür ederiz. Bu çalışmada amacımız, Sosyal Bilgiler dersi değer eğitimi etkinliklerinde aile katılımı sağlamaya ilişkin sizin görüş ve uygulamalarınızı belirlemektir. Sizin görüş ve önerileriniz bizim çalışmamızın temelini oluşturmaktadır.

Sizlerin görüş ve deneyimlerinizi belirlemeye yönelik görüşlerinizi almak için, sizlerle kişisel olarak görüşme yapmayı planlıyoruz. Görüşmelerimiz yaklaşık olarak 30 dakika sürecektir. Görüşmemiz sırasında konuşmamızın bölünmemesi ve sizden rica ettiğimiz sürenin aşılmaması için ses kaydı yapmak istiyoruz. Araştırma verileri siz istediğiniz taktirde size tarafımızca ulaştırılacaktır.

Görüşmenin kaydını bizim dışımızda kimsenin dinlemeyeceğine ve verdiğiniz bilgilerden dolayı size hiçbir biçimde rahatsızlık verilmeyeceğine söz veriyoruz. Tüm bu açıklamaları okuyarak, sizin bu çalışmaya gönüllü katıldığınıza ve bizim de verdiğimiz sözleri tutacağımıza dair bu sözleşmeyi imzalamamızın uygun olacağını düşünüyorum.

Araştırmacılar

Prof. Dr. Handan Deveci (Tez danışmanı)

Merve Nur Ballı

Görüşülen:

Görüşme Tarihi:

İmza

Kişisel Bilgiler

Cinsiyeti:

Mezun olduğu program:

Mesleki kıdemi:

Görüşme Soruları

- 1) Sosyal Bilgiler dersinde değer eğitimi uygulamalarının aile katılımı ile gerçekleştirilmesine ilişkin görüşleriniz nelerdir?
- 2) Sosyal Bilgiler dersinde değer eğitimi sırasında aile katılımı nasıl sağlanabilir? Örnek vererek anlatabilir misiniz?
- 3) Sosyal Bilgiler dersinde değer eğitimi uygulamalarına ailelerin katılmasını sağlıyor musunuz? Örnek vererek açıklayabilir misiniz?
- 4) 2018 Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nı değer eğitiminde aile katılımı sağlama bakımından nasıl değerlendirirsiniz? Buna yönelik kazanım, etkinlik örnekleri var mı? Örnek vererek anlatabilir misiniz?
- 5) Sosyal Bilgiler dersinde değer eğitimi etkinliklerine aile katılımı sağlama konusunda Sosyal Bilgiler öğretmenlerine ve ailelere düşen görevler nelerdir?
- 6) Sosyal Bilgiler dersinde değer eğitimi gerçekleştirmede aile katılımı sağlamaya yönelik yaşadığınız sorunlar nelerdir?
- 7) Sosyal Bilgiler dersinde değer eğitimi uygulamalarına aile katılımının sağlanması için önerileriniz nelerdir?
- 8) Eklemek istediğiniz başka bir şey var mı?

ÖZGEÇMİŞ

Adı-Soyadı: Merve Nur BALLI

Yabancı Dil: İngilizce

Doğum Yeri ve Yılı:

E-Posta:

Eğitim Durumu

- 2019, Marmara Üniversitesi, Atatürk Eğitim Fakültesi, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Lisans Programı
- 2015, Yunus Emre Anadolu Öğretmen Lisesi